

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ COMENIUS 1 PROGRAMININ
AMAÇLARINA ULAŞMA DÜZEYİNİN PROGRAMA
KATILAN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE
GÖRE İNCELENMESİ (KARAMAN İLİ ÖRNEĞİ)

Ergün TAVŞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Bülent TARMAN

Konya–2013

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	Ergün TAVŞAN
Öğrencinin Numarası	108302041018
Öğrencinin Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/ Sosyal Bilgiler Eğitimi
Öğrencinin Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tezin Adı	Avrupa Birliği Comenius 1 Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Programa Katılan Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi (Karaman İli Örneği)

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ergün TAVŞAN
	Numarası	108302041018
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/ Sosyal Bilgiler Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Bülent TARMAN
Tezin Adı	Avrupa Birliği Comenius 1 Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Programa Katılan Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi (Karaman İli Örneği)	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Avrupa Birliği Comenius 1 Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Programa Katılan Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi (Karaman İli Örneği)” başlıklı bu çalışma 12.../02.../2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç. Dr. Bülent TARMAN	Danışman	
Doç. Dr. İsmail ŞAHİN	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Muhittin ÇALIŞKAN	Üye	

ÖNSÖZ

Avrupa Birliği'ne aday ülke konumunda bulunan Türkiye, 2004 yılından beri AB Eğitim ve Gençlik programlarına katılmaktadır. AB, eğitim programları ile eğitim kalitesinin yükseltilmesini, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasını, yabancı dil öğreniminin geliştirilmesini, eğitimi yaşam boyu sürdürebilir bir hale getirmeyi ve AB ülkeleri arasında kültürel etkileşimi sağlamayı amaçlamaktadır. 2004 yılından beri Türkiye'nin de katıldığı bu programların ülkemizdeki katılımcılara ne gibi katkılarının olduğunun incelenmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmamızda Karaman ilinde 2006–2011 yılları arasında uygulanan AB Comenius1 Okul Ortaklıkları Projelerinin katılımcı öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre amaçlarına ulaşma düzeyi değerlendirilmiştir.

Çalışma boyunca bilgi ve desteğini esirgemeyen, bana sürekli yardımcı olan değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Bülent Tarman'a, araştırma ölçeğinin düzenlenmesinde destek veren Prof. Dr. Ali Murat Sünbül'e, bilgisine başvurduğum ve bana sürekli olarak yardımcı olan değerli hocam Merhum Prof. Dr. Durmuş Yılmaz'a, istatistiki verilerin analizinde yardımcı olan sevgili dostum Öğr. Gör. Veysel Temel'e, ölçeklerin doldurulmasında sürekli yanımda olan okul müdürüm Tahsin Altın'a, tezin düzenlenmesinde yardımlarını esirgemeyen değerli mesai arkadaşlarım Ali Egemen ve Sebattin Kılıç'a , Karaman Milli Eğitim Müdürlüğü AB proje ofisi çalışanlarına ve araştırma ölçeğine istekli olarak cevap veren öğretmen ve öğrencilere gösterdikleri duyarlılık için teşekkür ederim.

Yanlarında huzur bulduğum eşime, kızım Yağmur'a, anneme ve kardeşlerime sabırları ve destekleri için teşekkür ederim.

Ergün TAVŞAN

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ergün TAVŞAN	
	Numarası	108302041018	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/ Sosyal Bilgiler Eğitimi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Bülent TARMAN	
Tezin Adı	Avrupa Birliği Comenius 1 Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Programa Katılan Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi (Karaman İli Örneği)		

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, Karaman ilinde 2006–2011 yılları arasında uygulanan Comenius Okul Ortaklıkları Projelerinin katılımcı öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre amaçlarına ulaşma düzeyinin belirlenmesidir. 2006- 2011 yılları arasında Karaman ilinde Comenius1 projelerine 154 öğretmen ve 91 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu programa katılan 245 kişi, örneklemini ise veri toplama aracını istekli olarak dolduran 202 kişi oluşturmaktadır.

Araştırma, betimsel tarama modelindedir. Araştırma da, öğretmen ve öğrencilerden veri toplayabilmek için alanyazın taraması sonucu Kulaksız (2010)'ın geliştirdiği likert tipi iki ölçek kullanılmıştır. Verilerin toplanması için kullanılan ölçeklerden birincisi “ Comenius Okul Projeleri Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ikincisi ise “ Comenius Okul Projeleri Öğrenci Değerlendirme Ölçeği”dir.

Veri toplama aracının Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı öğretmen ölçeğinde 0,95, öğrenci ölçeğinde 0,94,olarak tespit edilmiştir. Veriler SPSS 16,0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen ve öğrencilerin verilerinin çözümlenmesinde

betimleyici istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin ve öğrencilerin kişisel bilgilerini değerlendirmede betimsel istatistiklerden frekans (f) ve yüzde (%) hesaplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde t-testi, Tek yönlü Anova testi, Korelasyon Analizi tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada sonucunda, Comenius1 Okul Ortaklıkları Projelerinin öğretmen ve öğrencilerde, eğitimde kalitenin artırılmasına, kültürler arası iletişimin teşvik edilmesine, yabancı dil öğreniminin desteklenmesine, Avrupalılık bilincinin geliştirilmesine, projelere katılımı arttırmasına olumlu yönde katkı sağladığı tespit edilmiş ve projelerin önemli oranda amacına ulaştığı görülmüştür. Comenius1 Okul Ortaklıkları Projelerine ilişkin görüşlerin öğretmenlerin, yaşlarına, cinsiyetine, branşına, projelerden haberdar olma sürelerine ve okul türlerine göre gruplar arasındaki fark manidar değildir. Öğrencilerin, yaşlarına, sınıfına, projelerden haberdar olma sürelerine ve proje ekibinde görev alma sürelerine göre hiçbir alt boyutta gruplar arası anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere nazaran projelere daha olumlu görüş belirtmişlerdir.

Öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre eğitimde kalitenin artırılması, dil öğreniminin desteklenmesi, kültürler arası iletişimin teşvik edilmesi ve katılımın teşvik edilmesi boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Comenius, öğretmen, öğrenci, proje.

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ergün TAVŞAN	
	Numarası	108302041018	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/ Sosyal Bilgiler Eğitimi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Bülent TARMAN	
Tezin Adı	Investigation Of The Levels Of Attaining Goals Of The European Union Comenius 1 Programme According To Trainer and Learner's Views (Sample Of Karaman)		

SUMMARY

The main aim of this search is to determine the levels of attaining goals according to trainer and learner views of Comenius School Partnership Projects which were done between the years 2006-2011 in Karaman. Between the years 2006 – 2011, 154 trainers and 91 learners attended to Comenius1 projects in Karaman. 254 participants generate the universe of the search and 202 participants, who were willing to fill data gathering means, generate the sample of the search.

The search is a descriptive survey model. In the search, a likert type two scales, which were developed by Kulaksız (2010), was used in order to gather data from trainers and learners at the end of the literature scanning. The first scale is “Comenius School Projects Trainer Assessment Scale” and the second is “Comenius School Projects Learner Assessment Scale”.

The Cronbach Alpha reliability coefficient of the data gathering means was confirmed as 0,95 on trainer scale and as 0,94 on learner scale. The data was analyzed by using SPSS 16.0 packet program. On analyzing trainers and learners’ data, descriptive statistical techniques were used. On assessing trainers and learners’ personal knowledge, frequency (f) and percentage (%) (depictive statisticals) were

figured out. On analyzing data; retest, one way Anova test and Correlation Analysis technique were used.

At the end of the search, it is seen that Comenius1 School Partnership Projects has positive sides for trainers and learners to raise quality in education, inducing intercultural communication, supporting learning foreign language, increase to join a project, and it is also seen that projects were considerably reached their goals. The difference between views related to Comenius School Partnership Projects and trainers' age, gender, branch, their precognition process for projects and their school types isn't meaningful. A meaningful difference was not found between any sub-dimensions on learners' age, class, their precognition process for projects and their assignment process in the project. Female learners, rather than male ones, opined more positively.

It is seen that there is a meaningful relation on the dimensions of raising education quality, supporting language learning, encouraging interlanguage communication and encouraging participation according to trainer and learner views.

Key Words: Comenius, trainer, learner, project

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	ii
Tez Kabul Formu.....	iii
Önsöz/ Teşekkür.....	iv
Özet.....	v
Summary.....	vii
İçindekiler.....	ix
Kısaltmalar ve Simgeler Sayfası.....	xiv
Tablolar Listesi.....	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. 1.Problem Durumu.....	2
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	6
1.6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Sayıtlar.....	7
1.8. Tanımlar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM–ALANYAZIN	10
2. 1. Avrupa Birliği Eğitim Politikasının Gelişim Süreci.....	10
2. 1. 1. Avrupa Topluluklarını Kuran Antlaşmalar ve Eğitim.....	11
2. 1. 2. Avrupa Birliği’ni Kuran Maastricht Anlaşması’na Dek Yapılan Eğitim Çalışmaları.....	12

2. 1. 3. Avrupa Birliği'ni Kuran Maastricht Anlaşması ve Eğitim.....	14
2. 1. 4. Maastricht Anlaşması Sonrası Gelişmeler.....	15
2. 2. Avrupa Birliği Eğitim Politikalarının Hedefleri.....	18
2. 3. AB Eğitim Ve Gençlik Programları.....	19
2. 3. 1. AB Eğitim ve Gençlik Programlarının Uygulanma Gerekçeleri....	20
2. 3. 2. Avrupa Birliği Eğitim Programları Gelişim Süreci.....	21
2. 3. 2. 1. İlk Dönem Eğitim Programları (1980 - 1995).....	21
2. 3. 2. 2. İkinci Dönem Eğitim Programları (1995- 2006)	23
2. 3. 2. 2. 1. Socrates (Genel Eğitim) Programı.....	23
2. 3. 2. 2. 2. Dönem Diğer Ana Programlar.....	29
2.3. 2. 3. Üçüncü Dönem Programları (2007-2013).....	33
2.3.2.3.1. Hayatboyu Öğrenme Programı (LLP = Lifelong Learning Programme).....	34
2. 3. 2. 3. 2. Gençlik Programı (Youth in action).....	42
2. 3. 3.Genel Eğitim Programı Kapsamında Comenius Eğitim Programı..	44
2. 3. 3. 1. Programın Hedefleri.....	45
2. 3. 3. 2. Comenius Programının Faaliyet Alanları(Kapsamı).....	46
2. 3. 3. 2. 1. Comenius Okul Ortaklıkları (Comenius School Partnerships)	48
2. 3. 3. 2. 2. Comenius Bölgesel Ortaklıklar (Comenius Regio Partnerships)	51
2. 3. 3. 2. 3. Hizmet İçi Eğitim Faaliyeti (IN-SERVICE TRAINING)	53
2. 3. 3. 2. 4. Comenius Asistanlığı (Comenius Assistantships).54	
2. 3. 3. 2. 5. Comenius Hazırlık Ziyaretleri (Preparatory Visits)	55

2. 3. 3. 2. 6. Comenius Öğrenci Hareketliliği (İndividual Pupil Mobility)	56
2. 3. 3. 2. 7. Çok Taraflı Projeler (Comenius Multilateral Partnerships).....	57
2. 3. 3. 2. 8. Comenius Ağları (Comenius Network)).....	58
2. 3. 3. 2. 9. Comenius Destekleyici Faaliyetler).....	58
2. 3. 3. 2. 10. E-Eşleşme Faaliyetleri).....	58
2. 4. AB Eğitim Ve Gençlik Programlarına Türkiye'nin Katılımı.....	59
2. 4. 1. Programların Türkiye'deki İşleyişi).....	62
2. 4. 2. AB Türkiye İlerleme Raporlarında AB Eğitim ve Gençlik Programları).....	65
2. 5. Karaman İlinde AB Eğitim Ve Gençlik Programlarına Katılım	68
2. 6. İlgili Araştırmalar.....	69
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM- YÖNTEM.....	73
3.1. Araştırmanın Deseni	73
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	73
3. 3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	77
3.4. Verilerin Toplanması ve Yorumlanması	79
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM - BULGULAR VE YORUM.....	81
4.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Comenius Programının Amacına Ulaşma Düzeyine İlişkin Görüşleri	81
4.1.1. Öğretmenlerin Comenius Programının “Eğitimde Kaliteyi Arttırma” Alt Amacına İlişkin Görüşleri	81
4.1.2. Öğrencilerin Comenius Programının “Eğitimde Kaliteyi Arttırma” Alt Amacına İlişkin Görüşleri	83
4.1.3. Öğretmenlerin Comenius Programının “Dil Öğreniminin Desteklenmesinde Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin	

Görüşleri.....	84
4.1.4. Öğrencilerin Comenius Programının “Dil Öğreniminin Desteklenmesinde Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin Görüşleri	86
4.1.5. Öğretmenlerin Comenius Programının “Kültürlerarası İletişimin Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin Görüşleri	87
4.1.6. Öğrencilerin Comenius Programının “Kültürlerarası İletişimin Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin Görüşleri ...	89
4.1.7. Öğretmenlerin Comenius Programının “Projeye Katılımların Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısı ” Alt Amacına İlişkin Görüşleri ...	90
4.1.8. Öğrencilerin Comenius Programının “Projeye Katılımların Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısı ” Alt Amacına İlişkin Görüşleri ...	91
4.1.9. Öğretmenlerin Comenius Programının “Avrupalılık Bilincini Arttırılmasında Projelerin Katkısı ” Alt Amacına İlişkin Görüşleri.....	92
4.1.10. Öğrencilerin Comenius Programının “Avrupalılık Bilincinin Arttırılmasında Projelerin Katkısı ” Alt Amacına İlişkin Görüşleri.....	93
4.2.Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre Comenius Okul Projesine İlişkin Görüşleri	93
4.2.1 Katılımcıların Yaşlarına Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşleri	94
4.2.2. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşleri	94
4.2.2.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Katılımcı Görüşleri	94
4.2.2.2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Katılımcı Görüşleri	94
4.2.3. Katılımcıların Okul türüne Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri	95

4.2.3.1. Öğretmenlerin Okul Türüne Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri	96
4.2.3.2. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri.....	96
4.2.4. Katılımcıların Sınıf ve Branşlarına Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri.....	97
4.2.4.1. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri.....	97
4.2.4.2. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri.....	97
4.2.5. Katılımcıların Projelerden Haberdar Olma Sürelerine Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri.....	97
4.2.6. Katılımcıların Proje Ekibinde Görev Alma Sürelerine Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri.....	97
4.2.6.1. Öğretmenlerin Proje Ekibinde görev Alma Sürelerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşleri.....	98
4.2.6.2. Öğrencilerin Proje Ekibinde görev Alma Sürelerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşleri.....	99
4.3. Katılımcıların Comenius Okul Projeleri Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişki	99
4.3.1. Öğretmenlerin Comenius Okul Projeleri Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişki.....	99
4.3.2. Öğrencilerin Comenius Okul Projeleri Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişki	100
4.4. Katılımcıların Comenius Okul Projeleri ile İlgili Ekledikleri Görüşleri..	102
BEŞİNCİ BÖLÜM - SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	107
5.1. Sonuçlar	107
5.2. Öneriler.....	111
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	111
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	113

Kaynakça.....	114
Ekler	120
Özgeçmiş	141

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

AB	: Avrupa Birliği
ABEGPDB	: Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Daire Başkanlığı
ABGS	: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AKÇT	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AT	: Avrupa Topluluğu
BİT	: Bilgi İletişim Teknolojileri
CEDEFOP	: Avrupa Bakanlar Konseyi Avrupa Mesleki Eğitim Merkezi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EC	: Avrupa Komisyonu
EFTA	: Avrupa Serbest Ticaret Birliği
EURATOM	: Avrupa Atom Enerjisi
GB	: Gümrük Birliği
İKV	: İktisadi Kalkınma Vakfı
JM	: Jean Moment
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
LLP	: Hayatboyu Öğrenme Programı
MDAÜ	: Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri
NARIC	: Ulusal Akademik Tanıma Bilgi Merkezleri
UA	: Ulusal Ajans
TAS	: Tek Avrupa Senedi
YOUTH	: Avrupa Birliği Gençlik Programı

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Hayatboyu Öğrenme Programı ve Alt programlar.....	35
Tablo 2.	Hayatboyu Öğrenme Programının Genel Yapısı.....	37
Tablo 3.	Gençlik Programına Katılan Ülkeler.....	44
Tablo 4.	Comenius Programına Katılan Ülkeler.....	46
Tablo 5.	Comenius Programının Socrates Dönemi Faaliyet Alanı.....	47
Tablo 6.	Comenius Programının LLP Dönemi Faaliyet Alanı.....	48
Tablo 7.	Comenius Okul Ortaklıkları için 2012 Yılı Hibe Miktarları.....	51
Tablo 8.	Programlara Türkiye Cumhuriyeti'nin Yapacağı Katkı Tutarının Yıllara Göre Dağılımı.....	62
Tablo 9.	Programlara Türkiye Cumhuriyeti'nin Yapacağı Katkı Tutarının Yıllara Göre Dağılımı.....	62
Tablo 10.	Öğretmen ve Öğrencilerin Yaşa Göre Frekans Dağılımları.....	74
Tablo 11.	Comenius1 Projelerine Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Frekans Dağılımı.....	74
Tablo 12.	Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Türüne Göre Frekans Dağılımları..	75
Tablo 13.	Öğretmen Ve Öğrencilerin Branş -Sınıf Türüne Göre Frekans Dağılımları.....	76
Tablo 14.	Öğretmen ve Öğrencilerin Projelerden Haberdar Olma Sürelerine Göre Frekans Dağılımları.....	76
Tablo 15.	Öğretmen ve Öğrencilerin Proje Ekibinde Görev Alma Sürelerine Göre Frekans Dağılımları.....	77
Tablo 16.	Veri Toplama Aracı Değerlendirme Ölçeği.....	80
Tablo 17.	Öğretmenlerin Eğitimde Kalitenin Artırılmasında Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	82
Tablo 18.	Öğrencilerin Eğitimde Kalitenin Artırılmasında Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	83
Tablo 19.	Öğretmenlerin Dil Öğreniminin Desteklenmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	85
Tablo 20.	Öğrencilerin Dil Öğreniminin Desteklenmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	86
Tablo 21.	Öğretmenlerin Kültürlerarası İletişimin Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	88

Tablo 22.	Kültürlerarası İletişimin Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	89
Tablo 23.	Öğretmenlerin Projeye Katılımlarının Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	90
Tablo 24.	Öğrencilerin Katılımın Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	91
Tablo 25.	Öğretmenlerin Avrupalılık Bilincinin Arttırılmasında Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	92
Tablo 26.	Öğretmenlerin Avrupalılık Bilincinin Arttırılmasında Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	93
Tablo 27.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşlerinin t-Testi Sonuçları.....	95
Tablo 28.	Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	96
Tablo 29.	Öğretmenlerin Proje Ekibinde Görev Alma Sürelerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	98
Tablo 30.	Öğretmen Görüşlerine Göre Eğitimde Kalitenin Artırılması, Dil Öğreniminin Desteklenmesi, Kültürler Arası İletişimin Teşvik Edilmesi ve Katılımın Teşvik Edilmesi Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	99
Tablo 31.	Öğrenci Görüşlerine Göre Eğitimde Kalitenin Artırılması, Dil Öğreniminin Desteklenmesi, Kültürler Arası İletişimin Teşvik Edilmesi ve Katılımın Teşvik Edilmesi Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	101

GİRİŞ

Eğitim, bireyin yaşamında bugüne kadar olduğundan çok daha fazla önem taşımaktadır. Modern toplumlarda eğitim anlayışının son derece önemli değişikliklere uğradığı görülmektedir. Geçmişte bireyin veya ailenin konusu olan eğitim, günümüzde ulus devletlerin ve uluslararası kuruluşların ilgi alanlarına girmektedir. Yeni oluşan teknolojiye “ bilgiye dayalı toplum”, “bilgiye dayalı ekonomi” ifadeleri bu gerçeği vurgulamaktadır (Cansever, 2009).

Küreselleşme sürecindeki gelişmelere uyum sağlayacak insan kaynaklarını yetiştirmek amacıyla dünya ülkeleri eğitim sistemlerini geliştirmeye çalışmaktadır. Uluslararası kuruluşlar ve topluluklar, ekonomik ve siyasi alanda yürüttükleri işbirliğinin yanı sıra, eğitimi çağın gelişmelerine uyarlamak ve kaliteyi arttırmak amacıyla birçok ortak proje ve faaliyetler ortaya koymakta ve yürütmektedir. Uluslararası kuruluşlar ve toplulukların eğitim çalışmalarına Avrupa Birliği Eğitim Gençlik Programları rnek verilebilir.

Bu araştırmanın amacı, Karaman ilinde 2006–2011 yılları arasında uygulanan Avrupa Birliği Comenius1 Okul Ortaklıkları Projelerinin katılımcı ğretmen ve ğrenci görüşlerine göre amaçlarına ulaşma düzeyinin belirlenmesidir. Katılımcı görüşlerine göre eksik kalan tarafların ortaya çıkarılarak bu konudaki çalışmalardan daha iyi faydalanılması konusunda öncülük etmesi hedeflenmektedir.

Araştırmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumu, ikinci bölümde, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar, nc bölümde yöntem, dördüncü bölümde bulgular ve yorum, beşinci bölümde sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde dünya ülkeleri eğitim sistemlerini sürekli yenilemekte, daha çok insanı daha uzun süre eğitmek hedefinden hareketle reform denebilecek uygulamaları gerçekleştirmektedir. Her alanda gözlenen hızlı değişim, eğitimin amaçlarında, öğrenme-öğretme süreçlerinde, öğretim süresinde, öğretmen yeterliliklerinde yeniliğe gidilmesini gerektirmektedir (Erginer, 2006).

Avrupa'nın bütünleşme sürecinde "eğitim", üzerinde önemle durulan konulardan biri olmuş, birliğin sosyal ve insani alanlarda gelişimi, eğitimin milliliği temel alınarak ve üye devletlerin eğitim geleneklerinin çeşitliliğine saygı duyularak, eğitimin yöntem ve programlarını standartlaştırmamaya büyük önem verilmiştir. Avrupa Birliği (AB) eğitim alanında uyum sağlayabilmek, üye ülkeler arasındaki bireysel ve kurumsal işbirliğinin geliştirilmesini, kişilerin mesleki ve bireysel gelişimlerinin sağlanması, üye ülkelerdeki kuruluş ve bireylerde Avrupalılık bilincini geliştirmek için Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programı isimli Topluluk Programlarını yürürlüğe koymuştur (Erginer, 2006; Hasdemir ve Çalıkoğlu, 2011)

AB Eğitim ve Gençlik Programları, Avrupa Komisyonu tarafından yürütülen ve katılımcı ülkeler arasında eğitim ve gençlik alanında işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan programları ifade eder (Rençber, 2005). Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları; programların uygulandığı ülkelerde, kültürlerarası diyaloga ve birlikte çalışmaya dayanan ortaklıklar ve faaliyetler yolu ile eğitim seviyesinin artırılması ile sosyal dışlanma, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve önyargılarla mücadele edilmesi, Avrupa halkları arasında anlayış ve birlikte çalışma ortamının geliştirilmesi ve Avrupa boyutunun güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

AB'nin eğitim alanındaki faaliyetlerinin dünyayı dolaşması 1980'li yıllarda pilot programlarla başlamıştır (Kihtir, 2004). Bu programlar Maastricht Anlaşmasına kadar ki yasal düzenlemeler çerçevesinde oluşturulan ve Maastricht Anlaşması'na dayanılarak değiştirilerek geliştirilen programlardır. İkinci dönem programları ise, Socrates I ve Socrates II adı altında 1995–1999 ilk aşama ve 2000- 2006 ikinci aşama olarak uygulanmıştır. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, 1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla yeni bir döneme girmiştir. 2013 yılı sonuna kadar sürecek yedi yıllık bir dönemi kapsayan Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik (Youth in Action) Programları yürürlüğe girmiştir. 2. Dönem programları; Socrates, Leonardo da Vinci ve E- öğrenme programlarının 31 Aralık 2006 tarihinde tamamlanması ile bunların yerini almıştır.

2006 yılına kadar Socrates, 2007 yılından itibaren ise Hayatboyu Öğrenme Programlarından biri olan ve araştırmamıza konu olan Comenius1 Eğitim Programlarının amacına ulaşma düzeyinin değerlendirilmesi önemli bir konudur. Okul eğitimi ile yakından ilgili olan Comenius Programının, birçok amacı vardır. Comenius Programlarının amaçları şu şekilde sıralanabilir (UA, 2012):

1. Okul Eğitimin kalitesinin yükseltilmesinin sağlamak,
2. Eğitimde Avrupa Boyutunun güçlendirilmesi,
3. Dil öğreniminin teşvik edilmesi,
4. Kültürler arası bilincin geliştirilmesini sağlama,
5. Eğitim yöntem ve malzemelerinin kullanımında yenilikleri özendirilmesi
6. Avrupalılık bilincinin geliştirilmesi.

Eğitim ve Gençlik programlarına Türkiye'nin katılımı için bir hazırlık döneminden geçilmesi gerekmiştir. 26 Şubat 2002 tarihinde Türkiye ile AB arasında imzalanan Türkiye Cumhuriyeti'nin Topluluk Programlarına Katılmasının Genel İlkeleri Hakkında Çerçeve Anlaşma'nın onaylanarak 1 Eylül 2002 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanması ile programlara katılım yönünde önemli bir adım atılmıştır

(Özkılıç ve Haspolatlı, 2008; Rençber, 2005). 2002 yılında yayınlanan “Proposalfor Preparatory Measures, Turkey” raporunda AB, Ulusal Ajansın Haziran 2003 tarihinde faaliyete geçmesiyle, Türkiye Cumhuriyeti’nin 1 Ocak 2004 tarihinde Sokrates II programına katılabileceği belirtilmiştir (“Sanal” 6 Mart 2012). Türkiye, Topluluk Eğitim Programlarına 01.04.2004 tarihi itibariyle katılmaya başlamıştır (ABEGPDB, 2008).

Comenius eğitim programları, Türk Eğitim sisteminin AB standartlarına yükseltilmesi için çok önemli fırsatlar sağlamaktadır. Türkiye’nin AB Comenius eğitim programlarından en iyi şekilde yararlanması ve programları Türkiye’de yaygınlaştırmak büyük önem taşımaktadır. Anaokulundan üniversiteye kadar olan süreçteki öğrencilere yönelik olan Comenius okul projelerinin Birlik içinde ulusal boyutta değerlendirildiği gözlenirken, Türkiye’de konuyla ilgili çok fazla araştırma yapılmamıştır (Kulaksız, 2010).

Comenius Projelerine katılan öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre Avrupa Konseyinin öngördüğü hedefler doğrultusunda durum tespitin yapılmasının yerinde olacağı ve böylece Karaman ilinde yapılan Comenius okul projelerinin genel durumunun, proje uygulamalarında aksayan noktaların ve projelerin amacına ulaşma düzeyinin ölçülmesi noktasında fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte araştırma sonuçlarının Türkiye’de projeleri uygulayan ve uygulamaya çalışan katılımcılara katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Comenius projelerinin Karaman ilinde; eğitimde kalitenin arttırılmasına, dil öğreniminin desteklenilmesine, kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesine, Avrupalılık bilincinin geliştirilmesine ve katılımın teşvik edilmesine ilişkin sağladığı katkıyı ne derecede gerçekleştirdiği araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

1. 2. Problem Cümlesi

Avrupa Birliği Comenius1 Programına katılan öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre, programın amaçlarına ulaşma düzeyi nedir?

1.3. Alt Problemler

Bu araştırmada, problem cümlesinde belirtilen konunun ortaya konabilmesi için alt problemler olarak aşağıdaki şu sorulara yanıt aranacaktır.

1.Öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine göre Comenius Okul Projesi,

a. Okul eğitiminin kalitesinin arttırılmasına ne ölçüde katkı sağlamaktadır?

b.Okul eğitiminde dil öğreniminin desteklenmesine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?

c.Ülkeler arası etkinliklerle Avrupa'daki okul eğitiminde kültürler arası iletişimin teşvik edilmesine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?

d. Avrupalılık bilincinin geliştirilmesine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?

e. Projeye katılımın teşvik edilmesine ne ölçüde katkıda bulunmaktadır?

2. Comenius Okul Projesi kapsamında öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında,

a. Eğitimde kalitenin arttırılması, dil öğreniminin desteklenmesi, kültürler arası iletişimin teşvik edilmesi ve projeye katılımın teşvik edilmesi boyutlarında kişisel özelliklerine (yaş, cinsiyet, projede görev alma, branş, okudukları okul türü, okudukları sınıf, projede yer alınan yıl özellikleri) göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

b. Eğitimde kalitenin arttırılması, dil öğreniminin desteklenmesi, kültürler arası iletişimin teşvik edilmesi ve katılımın teşvik edilmesi boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Karaman ilinde 2006–2011 yılları arasında uygulanan Comenius1 Okul Ortaklıkları Projelerinin katılımcı öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre amaçlarına ulaşma düzeyinin belirlenmesidir. Katılımcı görüşlerine göre eksik

kalan tarafların ortaya çıkarılarak bu konudaki çalışmalardan daha iyi faydalanılması konusunda öncülük etmesi hedeflenmektedir.

1. 5. Araştırmanın Önemi

Hızla gelişen ve değişen dünyada eğitim yatırımları, daha fazla bilgi ve beceri edinmeyi sağlarken, daha fazla üretkenliği, ekonomik büyümeyi ve gelişmeyi sağlamaktadır. Dolayısıyla eğitim, Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde ilerlemesi için son derece önemlidir. AB değişen dünyaya uyum sağlamak amacıyla üye ve aday ülkelerde, kültürler arası diyaloga ve birlikte çalışmaya dayanan ve bu faaliyetler yolu ile eğitim seviyesinin artırılmasına, Avrupa halkları arasında anlayış ve birlikte çalışma ortamının geliştirilmesine ve Avrupa boyutunun güçlendirilmesine yönelik eğitim programları uygulamaktadır.

Bu programlardan biri olan Comenius1 Eğitim Programları, lise eğitiminin sonuna kadar, okul öncesi ve okul çağındaki öğrenciler ve öğretmenler ile bu tür eğitim veren kurum ve kuruluşlara odaklanmaktadır. Türkiye'de Comenius programlarına katılım ve projelerden yararlanıcı sayısı her geçen yıl daha da artmaktadır. Katılımcıların programlardan daha iyi yararlanması, eksik yanların tespit edilmesi ve daha iyi sonuçlar alınması açısından bu araştırmamız önem taşımaktadır. Bununla beraber araştırmamızın önemini arttıran diğer bir husus ise bu konu ile ilgili yeterince çalışmanın yapılmamasıdır.

1. 6. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Bu araştırma, Karaman ilinde 2006–2011 yılları arasında Ulusal Ajansa bağlı Comenius1 Okul Ortaklıkları Projesi yapan devlet okulları ve özel okullarla sınırlıdır.

2. Bu araştırma proje yapan okullarda görev yapan ve projeye katılan öğretmen ve öğrencilerin görüşleri ile sınırlıdır.

3. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan ölçme aracına öğretmenlerin ve öğrencilerin vereceği yanıtlardan elde edilecek bilgilerle sınırlıdır.

4. Bu araştırma, problemin ortaya konmasında, anket sorularının hazırlanmasında, alanyazın taramasıyla ilgili görüşlerin toplanmasında veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek ile sınırlıdır.

1.7. Sayıtlar

1. Görüşme yapılacak olan öğretmenler ve öğrenciler görüşlerini özgür iradeleri doğrultusunda tarafsız olarak ortaya koydukları varsayılmıştır.

2. Anketin uygulandığı öğretmen ve öğrencilerin anketi cevaplama konusunda istekli oldukları varsayılmıştır.

1.8. Tanımlar

Çalışmanın bu bölümünde çalışma sırasında sıklıkla kullanılan bazı kavramların ne anlamda kullanıldığı üzerinde durulmuştur.

Avrupa Birliği (European Union) : Avrupa Birliği (AB) 1951 tarihinde Paris Antlaşması ile başlamış bir işbirliği ve bütünleşme sürecinin sonucudur.

Avrupa Komisyonu (European Commission): Avrupa Komisyonu, yasama sürecini başlatan, ayrıca birliğin yürütme organı olarak AB müktesabatını, bütçeyi ve programları uygulamaktan ve idari denetimden sorumlu kurumdur. Avrupa Birliğine tavsiyelerde bulunan ve onun kararlarını uygulayan idari yapıya verilen isimdir (ABGS, 2012).

Avrupa Birliği Vatandaşı (European Union Citizenship) : AB Vatandaşlığı' kavramı AB uyum süreci çerçevesinde, Avrupa Birliği üyesi ülkelere çeşitli alanlarda hak ve yükümlülük sağlamak amacı ile 1992 yılında Maastricht Antlaşması ile kabul edilmiş ve birliğin temel amaçlarından biri haline gelmiştir. AB Vatandaşlığı', üye ülke uyruklarının kendi ulusal vatandaşlıkları yerine geçen bir kavram değildir, ulusal kimliğin tamamlayıcısı niteliğindedir; üye devlet vatandaşlarının hak ve

özgürlüklerini korur ve bu kişilerin kurucu antlaşmada sıralanan hak ve yükümlülüklerine sahip olmasını sağlar (“Sanal”, 2012).

Comenius Programı : Comenius Programı, okul eğitiminde kaliteyi arttırmayı ve Avrupa boyutunu güçlendirmeyi hedefleyen bir Hayatboyu Öğrenim Programı’dır. Okul eğitimi ile yakından ilgili olan Comenius Programı, Lizbon hedeflerine ulaşmak için öğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmayı, işbirliğini güçlendirmeyi, aktif bir Avrupa vatandaşı olma yolunda öğrencilerin kişisel gelişimleri için gerekli olan temel becerileri ve yeterlilikleri edinmelerini amaçlamaktadır (UA, 2012).

Hayatboyu Öğrenme (LLP- Lifelong Learning Programme) : Hayatboyu Öğrenme Programı, ilk ve orta öğrenimdeki öğrencilerden yetişkinlere, mesleki eğitim stajyerlerinden üniversite öğrencilerine, temel beceri ihtiyacı olan insanlardan eğitim profesyonellerine kadar herkes için eğitim ve öğretimde gelişme imkanları sağlayan Avrupa Birliği eğitim programıdır. Bu program 1 Ocak 2007 tarihinden 2013 yılı sonuna kadar sürecektir (UA, 2012).

Proje: Belirlenmiş bir hedefe yönelik olarak amaçlanan gelişmeyi sağlamak için uygulamaya geçilmeden önce bir ürün ya da hizmet şeklinde gerçekleştirilen ön çalışma planıdır.

Proje Yararlanıcısı: Proje kapsamında, proje bütçesinden çalışma takvimi içinde belirtilen görevleri yerine getirerek faaliyet gösteren kişilerdir.

Ulusal Ajans (National Agency) : Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarının ülke içinde tanıtılması, koordinasyonu, yürütülmesi ve programlardan faydalandırılacak projelerin yurt içinde değerlendirilmesi, seçimi, AB Komisyonu tarafından yapılacak projelerin müracaatlarının derlenmesi ve ön değerlendirmelerinin yapılması, üye ülkeler ve AB komisyonu ile programın gerçekleştirilmesi ve işbirliği kurulması konusundaki ilişkilerin yürütülmesi amacıyla her ülkede uygulayıcı koordinatör olan birimlere verilen isimdir.

Socrates Programı: Avrupa Birliği'nin genel eğitim alanındaki eylem programıdır. Amacı, katılımcı ÷lkeler arasında işbirliğini geliştirerek eğitim kalitesini yükseltmek ve eğitimde Avrupalılık boyutunu artırmaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ALANYAZIN

Araştırmanın bu bölümünde, Avrupa Birliği ile ilgili kavramlar, Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Avrupa Birliği Eğitim Programları, Karaman ilinde Avrupa Birliği Eğitim Programları” başlıkları altında incelenmekte, yurt içinde ve dışındaki ilgili araştırma sonuçları özetlenmektedir.

2.1. Avrupa Birliği Eğitim Politikasının Gelişim Süreci

Eğitim, bireyin yaşamında bugüne kadar olduğundan çok daha fazla önem taşımaktadır. Modern toplumlarda eğitim anlayışının son derece önemli değişikliklere uğradığı görülmektedir. Küreselleşme sürecindeki gelişmelere uyum sağlayacak insan kaynaklarını yetiştirmek amacıyla dünya ülkeleri eğitim sistemlerini geliştirmeye çalışmaktadır. AB, ortak kültür ve değerler çerçevesinde bütünleşerek üye ülkeler arasında işbirliğini geliştirmeyi ve entegrasyonu derinleştirmeyi hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmada ise AB eğitim politikaları önemli rol oynamaktadır (Cansever, 2009).

Avrupa'nın bütünleşme sürecinde, bilgi çağına uygun bir toplum, yeni hizmet alanları, nitelikli işgücü, yüksek yaşam kalitesi, demokrasi için gelişme ve rekabet gücü gibi eğitimle doğrudan ilişkili konular hep gündemde olmuştur (Kısakürek, 2003). AB'nin ilk yıllarında eğitim kelimesi resmi antlaşmalarda yer almamıştır. Birliğin eğitim alanındaki politikaları, Maastricht Anlaşması (1992)'na kadar geçen sürede üyelerin gönüllü olarak katıldıkları bir faaliyet olarak uygulanmaya başlanmıştır (Haspolatlı, 2006). Eğitim ve eğitim kurumlarının önemini kavramış olan AB gelecekte kurmayı planladıkları Avrupa'nın inşasının temelini sağlam olabilmesi için özellikle AB'yi kuran Maastricht Anlaşması'nın kazandırdığı ivme ile Eğitim politikası yönünde önemli adımlar atmaya başlamıştır (Kihtir, 2004).

AB ülkeleri kültürel, ekonomik ve sosyal nedenlere dayalı olarak farklı eğitim sistemlerine sahiptir. AB, eğitim alanında tek bir politikanın olmadığı ancak ülkeler

arasında görüş alışverişinde bulunulan bir forum niteliğindedir. AB, eğitim sistemlerini tek tipe dönüştürmeyi hedeflememektedir. Her ülke kendi sosyo - ekonomik yapısına uygun sistemi uygulamakta özgürdür. Bu durumun olumlu yanı eğitim konusunda her ülkenin kendi bilgi ve deneyimlerini katması sonucunda ortaya çıkacak yeni bakış açılarıdır (Aydiner, 2006; Cansever, 2009; Kihtir, 2004). Kulaksız (2010)'ın da belirttiği gibi Birliğin eğitim alanındaki temel yaklaşımı, üye ülkelerin belirlenen genel ilkeler ve göstergelerle çelişmeyecek biçimde kendi eğitim sistemlerini düzenlemeleri yönündedir. Bu çeşitliliğin getirdiği bir zenginlik söz konusudur ki bu da Topluluğun başlangıçtan beri eğitim alanında var olan “Çeşitliliğe Saygı” ilkesi ile örtüşmektedir.

AB'nin eğitim politikası, Topluluğu kuran Antlaşmalar 'da ayrı ayrı belirtilmiştir. Eğitim politikası gerek AB'nin tarihsel gelişimi gerekse genel politikaların gelişiminden bağımsız düşünülemez. Bu nedenle AB'nin Tarihsel Gelişimi Ek 1 ve Türkiye AB İlişkileri Ek-2 olarak bu araştırmanın sonuna ayrıntılı bilgi vermek maksadıyla eklenmiştir.

2.1.1. Avrupa Topluluklarını Kuran Antlaşmalar ve Eğitim

Avrupa Entegrasyonu Süreci İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki en önemli siyasi proje olarak tanımlanmaktadır. 1957 yılında Roma Antlaşması'yla kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu, isminden de anlaşılacağı üzere, ekonomi odaklıdır (Şahin, 2006). Avrupa Topluluklarını kuran anlaşmalar direkt olarak olmasa da dolaylı yoldan eğitime ilişkin çeşitli düzenlemeler getirmişlerdir.

1951 tarihli Paris Anlaşması, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu (AKÇT) kuran, Topluluğun temel anlaşmalarından biridir. Anlaşma, 50 yıl geçerlidir ve 23 Temmuz 2002 tarihinde sona ermiştir. AKÇT Anlaşması olarak da bilinen Paris Anlaşması'nın temel amacı, üye devletlerin gelişmesine katkıda bulunmak, tam istihdam gerçekleştirerek işsizliği önlemek ve hayat seviyesinin yükseltilmesini sağlamak (Karluk, 2007). AKÇT'yi kuran Paris Anlaşması'nın 56. Maddesinde sınırlı da olsa mesleki eğitim ile ilgili bir takım hükümlülükler bulunmaktadır. Bu

madde, işçilerin mesleki yetenek ve kapasitelerinin arttırılmasını öngörmektedir (Kihtir, 2004; Kulaksız, 2010).

Avrupa Topluluğu'nun kurucu anlaşması olan Roma Anlaşması sadece eğitim konusunu içeren özel maddelere sahip olmasa da, eğitim ve mesleki eğitime yönelik düzenlemeler getirmiştir (Kihtir, 2004). AET Anlaşması'nın 57'nci maddesi diplomaların karşılıklı tanınmasını, 118'inci maddesi işçilerin, 41'inci maddesi çiftçilerin eğitimini, EURATOM Antlaşması ise (Md.9/2) üniversite statüleri konusunda çalışacak bir kurumun oluşturulmasını içermektedir (Karluk, 2007; Kulaksız, 2010). Roma Anlaşması'nın 48, 52, 59. maddeleri de dolaylı olarak, mesleki eğitim politikasına yönelik düzenlemelerdir (Kihtir, 2004).

2.1.2. Avrupa Birliği'ni Kuran Maastricht Anlaşması'na Kadar Yapılan Eğitim Çalışmaları

AB'nin kurucularından sayılan Monnet'nin birliğin kuruluş aşamasında eğitimin önemini vurguladığı, birçok eğitimci tarafından kabul edilmiştir. Fakat eğitimle ilgili konular 1957 ve 1976 yılları arasında topluluk koridorlarında bir tabu olarak varlığını sürdürmüştür. 1970'li yılların başından itibaren Avrupalı politikacıların eğitim politikalarına bakış açıları değişmeye başladı. Birçok politikacı eğitimi geleceğin Avrupa vatandaşını yaratmanın yolu olarak görüyordu (Haspolatlı, 2006).

İlk kez 1971–1972 yıllarında yapılan AB'ye üye ülkelerin bakanlar ve hükümet başkanları toplantılarında Avrupa Birliği'nin eğitim politikası ele alınmıştır. Birliğin; sosyal ve insani alanlarda gelişmesi ve eğitim milliliği çerçevesinde, üye devletlerin eğitim geleneklerinin çeşitliliğine saygı duyularak, eğitim yöntem ve programlarını standartlaştırmamaya büyük önem verilmiş ve bu yönde kararlar alınmıştır (Kihtir, 2004).

1974'de Avrupa Komisyonunca ilk öneri paketleri yayınlanmış. O tarihlerde dokuz üye ülkenin eğitim bakanları, bir yandan üye ülkelerin geleneklerine önem vermek zorunda olduğunu, öğretim yöntemleri, eğitim sistemlerinin belli alanlarında

standartlaşmanın sağlanması gerektiğini vurgulamıştır (Kulaksız, 2010; Yıldırım, 2007).

AB Eğitim Bakanları Konseyi, 9 Şubat 1976'da ise, üye ülkelerde ve Toplulukta bir eylem programını kabul etmişlerdir. Eylem Programı, aşağıdaki alanları kapsamaktadır (Karlık, 2007):

- Üye ülkeler ile Topluluğa üye olmayan ülkelerin vatandaşları ve çocuklarının eğitiminin sağlanması,
- Eğitim sistemleri arasında yakın bir işbirliğinin gerçekleştirilmesi,
- Dokümantasyon ve istatistik konularında yardımlaşmaya gidilmesi,
- Yüksek eğitimde işbirliği yapılması,
- Yabancı dil eğitimi,
- Her türlü eğitime eşit ve serbest bir girişin sağlanması.

1981 yılında eğitim alanında kullanılacak bilgi ağı olarak tasarlanan Eurydice ve mesleki eğitim konusunda çalışmalar yapmak amacıyla Avrupa Bakanlar Konseyi Avrupa Mesleki Eğitim Merkezi (CEDEFOP) kurulmuştur. Bu süreç içerisinde çeşitli programlar başlatılmış ve ilk olarak Ulusal Akademik Tanıma Bilgi Merkezleri (NARIC's) 1984 yılında oluşturuldu. Bu programların ilki 1986 yılında başlayan COMETT'tir. COMETT programını yükseköğrenim alanında işbirliği hedefleyen Erasmus takip etmiştir. Erasmus programının uygulanmasıyla bilgi alışverişinden öğrenci değişimine geçiş yaşanmıştır (Haspolatlı, 2006).

1986 yılında ortak pazarı oluşturmayı hedefleyen ve Avrupa Tek Senedi'nin imzalanmasını izleyen zaman diliminde Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), ekonominin iş gücü ihtiyacını göz önüne alarak eğitimde yenilikler başlatmıştır. Tek Avrupa Senedi eğitime açıkça atıfta bulunmamaktadır. Ancak, bu dönemde üye devletler arasında zamanın eğitim konusuna eğilme zamanı olduğu konusunda kesin bir görüş birliğine varılmıştır. Yine bu dönemde AB kurumları ve Avrupalı eğitimciler Tek Avrupa Senedi'nin eğitim konusundaki sonuçları üzerinde genişçe tartışmışlardır. Bu tartışmalarda AB'de eğitim politikaları konusunda ilgi artmıştır (Aydiner, 2006; Haspolatlı, 2006).

AB'nin yüksek eğitim alanındaki programlarının genişlemesi Ekim 1989'da Doğu Bloku'nun yıkılması ile hızlanmıştır. Topluluk Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile işbirliğini genişletmek için yeni programlar başlatmıştır. 1990'lı yılların başlarına kadar eğitim alanında birçok program oluşturulmuş, bu programlar sayesinde üye devletlerdeki işçilerin çalışma koşulları ve yaşam koşullarının birbirine yaklaştırılması amacı da güdülmüştür. Bu amaca yönelik olarak 1989 tarihli hukuki olarak bağlayıcı olmayan "Social Chapter" in 15. maddesinde her işçinin mesleki eğitime erişebilmesi ve bundan ömür boyu yararlandırılması öngörülmüştür (Ertl, 2003).

2.1.3. Avrupa Birliği'ni Kuran Maastricht Anlaşması ve Eğitim

1992 yılında imzalanan ve 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren ve Avrupa Birliği'ni kuran Maastricht Anlaşması, AB sürecinde çok önemli bir dönüm noktası olmuştur. Maastricht Anlaşması'nın 3 alt başlığı " öğretim, mesleki eğitim ve gençlik" konularına ayrılmıştır. Anlaşma'nın 118. maddesinde, üye devletler arasında mesleki eğitim ve mesleki ilerleme eğitimi konularında işbirliğinin sağlanmasının Komisyon'un sosyal sorunlara ilişkin görevleri arasında olduğu belirtilmiştir. İlgili anlaşmanın 126. ve 127. Maddelerinin ortak başlığı "Genel ve Mesleki Eğitim ve Gençlik" şeklindedir (Karluk, 2007; Kihir, 2004; Kulaksız, 2010).

Anlaşma'nın 126.maddesi, nitelikli bir öğretimin geliştirilmesini hedeflemekte ve bu anlamda aşağıda belirtilen amaçları içermektedir (Karluk, 2007; Kihir,2004);

- Özellikle üye devletlerin dillerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması yolu ile öğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek.
- Diplomalarının ve öğretim sürelerinin akademik olarak tanınmasını teşvik etmek de dahil olmak üzere, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin hareketliliğine imkan tanımak,
- Öğretim birimleri arasında işbirliğini iyileştirmek,
- Üye devletlerin öğretim sistemlerinin sorunları üstüne bilgi ve deneyim değişimi geliştirmek,

AB, mesleki eğitimin içeriği ve örgütlenmesi konusunda da üye devletlerin sorumluluklarına tamamen uyarak, üye devletlerin faaliyetlerini destekleyip tamamlayacak şekilde bir mesleki politikasını yürürlüğe koymayı amaçlamıştır. AB faaliyetlerinin bu konudaki amaçları ise aşağıda açıklanmıştır (Karluk, 2007):

- Özellikle mesleki eğitim ve mesleki yönlendirme yolu ile sanayi değişimlerine uyumu kolaylaştırmak,
- İstihdam piyasasına girişi ve yeniden girişi kolaylaştırmak amacı ile temel mesleki eğitimi ve sürekli mesleki eğitimi iyileştirmek,
- Eğitim ya da mesleki eğitim birimleri ile işletmeler arasında eğitim konusunda işbirliğini canlandırmak,
- Üye devletlerin eğitim sistemlerinin ortak sorunları üstüne bilgi ve deneyim değişimini geliştirmek.

Bu anlaşmayla birlik tarihinde ilk defa bir antlaşmada eğitim kelimesini somut olarak kullanmıştır. Maastricht Anlaşması ile mesleki ve genel eğitim kavramları birbirinden kesin olarak ayrılmıştır. Maastricht Anlaşması sonrası topluluğun eğitimle ilgili faaliyetlerinin kapsamı genişletilmiştir (Haspolatlı, 2006). Maastricht Anlaşması “sürekli eğitim” konusunu ele almış ve bu amaçla topluluk yetkilerinin sahasını genişletmiştir (Kihtir, 2004).

2.1.4. Maastricht Anlaşması Sonrası Gelişmeler

1993 yılında Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan “büyüme, rekabet edebilirlik ve istihdam ile ilgili Beyaz Kitap’ta eğitim ilk kez Topluluğun ekonomik, sosyal ve istihdam politikalarının merkezine yerleştirilmiştir. Aynı dönemde değişik eğitim sistemleriyle ilgili bilgiyi arttırmak için Sokrates, Leonardo da Vinci ve Youth for Europa isimli üç yeni program başlatılmıştır (Kulaksız, 2010).

Avrupa Birliği Eğitim süreci olaylarından biride Bologna Süreci’dir. Bologna Süreci’nin temelleri 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanlarının Sorbonne’da gerçekleştirdikleri toplantı sonunda yayımlanan Sorbonne

Bildirisi ile atılmıştır. Avrupa’da ortak bir yükseköğretim alanı yaratma fikri ilk kez bu bildiri ile ortaya çıkmıştır. Ancak, Bologna Süreci resmi olarak 1999 yılında Bologna Bildirisi’nin 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu Bakanları tarafından imzalanması ve yayımlanması ile başlamıştır (YÖK, 2012). Bologna Deklarasyonu ile AB üyelerinin yükseköğretimden sorumlu bakanları 2010 yılına kadar Yüksek Öğretim Alanı’nın gelişmesi için önemli ortak hedeflerde anlaşmışlardır (Haspolatlı, 2006).

Avrupa Konseyi 23–24 Mart 2000 tarihlerinde Lizbon’da bir Olağanüstü Zirve yaptı. Bu Zirvenin amacı bilgiye dayalı ekonominin bir parçası olarak istihdam, ekonomik reform ve sosyal bütünleşmeyi kuvvetlendirmek için stratejik hedefler saptamaktı (TÜSİAD, 2012). Lizbon Zirvesi, eğitime yönelik bir takım saptamalar sonucu insan kaynakları yaptırımını arttırmak yoluyla kişi başına düşen eğitim harcamasını arttırmak, okulların en üst düzeyde internet erişimini sağlamak, okuldan ayrılmanın oranını azaltmak, yaşam boyu öğrenme gündemi için temel becerileri tanımlamak gibi amaçlar belirlemiştir (Kihtir, 2004; Kulaksız, 2010).

17–18 Mart 2000’de Portekiz Dönem Başkanlığı’nda önemli bir konferans düzenlenerek AB eğitim programları, Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik programlarının yeni dönemi oluşturulmuştur. Söz konusu bu eğitim programlarının yeni dönemi için (2000–2006), 3.52 milyar Euro’luk bütçe öngörülmüştür. Bu konferansa katılan 31 ülkenin (AB üye ülkeleri ile aday ülkeler) milli eğitim bakanları bu programlarda yer alabileceklerdir.

15–16 Mart 2002 tarihlerinde gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Barcelona Toplantısı’nda Avrupa Birliği eğitim ve öğretim sistemlerini 2010 yılına kadar dünya kalitesinde bir referans haline getirme hedefi belirlenmiştir. Özellikle çok erken bir yaştan itibaren en az iki yabancı dil öğretimi suretiyle temel becerilerde uzmanlaşmayı iyileştirmek için eylem çağrısı yapılmıştır (UA, 2012).

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin LLP’yi yasalaştıran 15 Kasım 2006 ve 1720/2006/EC sayılı Kararı ile 1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla yeni bir döneme girmiştir (Ulusal Ajans, 2012). Yine belirtilen kararlar Hayat Boyu Öğrenme

Programının hedefi şu şekilde açıklamıştır (Ulusal Ajans, 2012):“*Hayatboyu öğrenme yoluyla Topluluğu ileri bir bilgi toplumu haline getirmek, daha çok ve daha iyi iş imkanı yaratmak, sosyal bütünlüğü geliştirmek; çevrenin gelecek kuşaklar için daha iyi korunmasını sağlamak; özellikle de dünyada bir kalite referansına dönüşmelerini temin etmek amacıyla Topluluk içindeki eğitim ve öğretim sistemleri arasında karşılıklı değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmek*”.

Eğitim ve öğretim alanında Avrupa işbirliğinin temellerini atan ve ortak hedeflere dayandırılmış ilk somut çerçeve olan “ Eğitim ve Öğretim 2010” çalışma programı Avrupa Birliği Konseyi tarafından Mart 2002’de Barcelona’da Lizbon stratejileri bağlamında ortaya konulmuştur. Söz konusu programın amacı ülkelerin eğitim ve öğretim sistemlerinin iyileştirilmesini desteklemek olup, bu desteğin iyi uygulamaların değişimini ve ülkelerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlayarak ve destekleyici AB araçları geliştirerek Açık Koordinasyon Yöntemi yoluyla sağlanması olmuştur. “Eğitim ve Öğretim 2010” çalışma programından elde edilen gelişmeler üzerine kurulan, güncellenmiş bir eğitim ve öğretimde Avrupa işbirliği stratejik çerçevesi olarak “Eğitim ve Öğretim 2020” ortaya konulmuştur. 2020’ye kadarki dönemde Avrupa İşbirliğinin birinci hedefi, tüm vatandaşlarının kişisel, sosyal ve mesleki başarı ve memnuniyetlerini demokratik değerleri, sosyal uyumu, aktif vatandaşlığı ve kültürlerarası diyalogu sağlamayı amaçlayan üye ülkelerin eğitim ve öğretim sistemlerinin daha da gelişmesine destek vermek olarak belirlenmiştir (ABGS, 2012).

2020’ye kadar sürecektir dönemde, eğitim ve öğretimde Avrupa işbirliği, eğitim ve öğretim sistemlerini bir bütün olarak hayat boyu öğrenim perspektifine oturtan stratejik bir çerçeve oluşturan “Eğitim ve Öğretim 2020” dört stratejik amaç ortaya koymuştur (ABGS, 2012):

1. Hayat boyu öğrenmeyi ve hareketliliği gerçekleştirmek;
2. Eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesini ve etkililiğini artırmak;
3. Eşitliği, sosyal uyumu ve aktif vatandaşlığı teşvik etmek;
4. Eğitimin her seviyesinde girişimcilik dahil, yaratıcılık ve yenilikçiliğe (inovasyon) yönelik çabaları arttırmak.

AB, 1990'lı yıllardan sonra Komisyon kararları ve projeler yoluyla eğitime özel bir önem vermiş ve üye ülkelerden bu kararları hayata geçirmelerini istemiştir. AB, eğitim sistemlerinin genel sorunlarını kapsayan projeler üzerine çalışmaktadır. AB, eğitimin bir ya da birden çok sektöründe yeniliklerin geliştirilmesini amaçlayan uluslararası çalışma ve projeleri desteklemektedir. Öncelik verilecek konular, Avrupa Konseyi tarafından belirlenmekte ve programın kapsadığı dönem boyunca ortaya çıkabilecek yeni gereksinimlere de uyarlanmaktadır (Kulaksız, 2010).

2.2. Avrupa Birliği Eğitim Politikalarının Hedefleri

AB değerler doğrultusunda bütünleştirmesini gerçekleştirmek isteyen bir yapıya sahiptir. Bu açıdan, kültürlerarası öğrenme, dil öğrenimi, nitelikli işgücü, yüksek yaşam standartları, demokrasi, birlikte çalışabilme ve yaşayabilme yeteneği önem kazanmaktadır. Bu konuların kazandırılmasındaki en önemli araçlardan biri şüphesiz eğitimidir (Top, 2006). AB'nin amaçlarının gerçekleştirilmesinde eğitim bir araç olarak görülmekte, eğitim sistemleri ve ülkelerin izledikleri eğitim politikaları arasında yakınlaşmanın sağlanmasına önem verilmektedir (Topsakal, 2003).

AB'nin eğitim politikasının temel amacı, üye ülke vatandaşları arasındaki karşılıklı anlayışı teşvik etmek, eğitime Avrupa damgasını vurmak, öğrenci ve öğretmenleri eğitmek, AB'yi tüm araştırma, teknoloji ve yüksek eğitim konularının içine sokmaktır (Karluk, 2007). Avrupa Birliği eğitim politikaları ile hedeflenenler ise şu şekilde belirtilebilir (Karluk, 2007; Kulaksız, 2010; Kihir, 2004; Sezgin, 2001; Top, 2006; Topsakal, 2003):

1. Özellikle üye devletlerin dillerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması yolu ile öğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek,
2. Eğitim alanında AB ülkeleri arasında işbirliğinin öğrenci, öğretmen ve öğretim üyesi hareketliliğinin teşviki,
3. Diploma ve öğrenim sürelerinin tanınmasındaki iyileştirmeleri teşvik etmek,
4. Yaşam boyu öğrenme ve Avrupa'nın öğrenen toplum olma yolunda desteklenmesi,
5. Uluslararası kurumlar ile eğitim işbirliğini geliştirmek,

6. Üye ülkelerin eğitim sistemlerinin sorunlarına ilişkin bilgi ve deneyimlerin paylaşılması için ortak bir platform oluşturmak,
7. Açık ve uzaktan öğrenmeyi desteklemek,
8. Mesleki eğitim ve mesleki yeniden yönlendirme yolu ile sanayi değişimlerine uyumu kolaylaştırmak,
9. Temel mesleki eğitim ile sürekli mesleki eğitimi iyileştirmek,
10. Mesleki ve teknik öğretim kurumlarıyla iş hayatı arasında ilişkilerin güçlendirilmesi,
11. AB ülkeleri mesleki ve teknik öğretim sistemleri arasında bilgi ve tecrübe değişiminin geliştirilmesi,
12. Gençliğin diğer ülkelerin kültürlerini tanımaya, çevrenin korunmasına, ırkçılıkla mücadele ve genç göçmenlere yardıma yönelik faaliyetlerinin desteklenmesi,
13. Gençliğin toplumla bütünleşmesinin, kişiliğinin, Avrupalılık kimliğinin ve sorumluluk duygusunun gelişmesine yönelik faaliyetlerinin desteklenmesi,
14. AB ülkelerinin gençlik ağının kurulmasının ve işletilmesinin teşvik edilmesidir.

2.3. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları

AB, hem üye ülkeler arasında hem de aday ülkelerle üye ülkeler arasında özellikle gelişmişlik farklılıklarını gidermek için değişik alanlarda programlar uygulamaktadır. Bu programlar, özellikle eğitim, araştırma, çevre, kültür ve adalet alanlarında yoğunlaşmaktadır. Avrupa Komisyonu, 1995 yılında eğitim – öğretim alanında geliştirdiği programları ve bir Avrupa kimliği oluşturmak eğitimde fırsat eşitliği sağlamak ve eğitimi yaşam boyu sürdürebilmek amacıyla uygulamaya koymuştur.

AB Eğitim ve Gençlik Programları, Avrupa Komisyonu tarafından yürütülen ve katılımcı ülkeler arasında eğitim ve gençlik alanında işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan programları ifade eder (Rençber, 2005). AB Eğitim ve Gençlik programları, AB ülkeleri arasındaki işbirliğini her konuya taşıyarak, AB bütünleşme sürecinde ülkelere sosyo- ekonomik, kültürel ve bilimsel katkıda bulunma amaçlı

olarak belirli dönemlerde uygulanmak üzere oluşturulan aktivitelerdir (Bahadır, 2006). Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları; programların uygulandığı ülkelerde, kültürlerarası diyaloga ve birlikte çalışmaya dayanan ortaklıklar ve faaliyetler yolu ile eğitim seviyesinin artırılması ile sosyal dışlanma, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve önyargılarla mücadele edilmesi, Avrupa halkları arasında anlayış ve birlikte çalışma ortamının geliştirilmesi ve Avrupa boyutunun güçlendirilmesini amaçlamaktadır (Kasapoğlu ve Balcı 2010).

Avrupa'nın gelecekteki yöneticileri ve her bakımdan umudu olan gençler ve çocukların Avrupa boyutuyla yetiştirilmesini sağlayacak olan eğitim ve gençlik programları aynı amaçla uygulamaya konulmuş olan programlardır. Türkiye'nin de büyük katılım gösterdiği alanlardan biri olan eğitim ve gençlik programlarının insana yatırım olması bakımından diğer alanlardaki programlarla kıyaslandığında daha önemli olduğu söylenebilir.

AB programları ortak Avrupa kimliği yaratma ve Avrupa vatandaşlığı düşüncesini güçlendirmektedir. Programlar üye ülkeler arasında ortak Avrupa değerlerine sahip olma hissinin gelişmesine katkı sağlamakta, Avrupa kimliği yaratma ve Avrupa vatandaşlığı kavramının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Kulaksız, 2010).

AB Eğitim ve Gençlik Programları, Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkelerle (Türkiye dahil) EFTA (European Free Trade Area) ülkelerine (Norveç, İzlanda, İsviçre ve Liechtenstein) açıktır. Program, AB'nin mali yardımından çok katılımcı ülkelerin mali katkısının öngörmektedir. Ülkelerin oluşan ortak havuzdan alacakları pay, eylemler kapsamında tahsis edileceklerden ibarettir ve her ülkenin içindeki yaralanıcıların sunacakları proje önerilerinin başarısına bağlıdır (Uysal vd. 2003).

2.3.1. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarının Uygulanma Gerekçeleri

AB, eğitimin genel olarak üç işlevi olması gerektiği konusunda hemfikirdir: Eğitim aracılığı ile kendi potansiyelinin farkına varmasını ve mutlu ve verimli bir yaşama kavuşmasını sağlayacak şekilde bireyin gelişimini sağlamak, bireyler ve

gruplar arasındaki farklılık ve eşitsizlikleri azaltarak toplumun gelişimini sağlamak, çalışanların düzeyini iş dünyası ve girişimcilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeye çıkararak ekonominin gelişimini sağlamak. Bu ana unsurlar dışındaki gerekçeleri şu şekilde sıralayabiliriz (Rençber, 2005):

- Hedeflenen Avrupa'ya ulaşma isteği,
- Ortak bir "Avrupalı" kimliğini yayma çabası,
- Ar-ge alanındaki çabalar,
- Nüfus problemi,
- İşgücü piyasasının ihtiyacının karşılanması gereğidir.

2.3.2. Avrupa Birliği Eğitim Programları Gelişim Süreci

AB'nin bütünleşmesi sürecinde, bütünleşmeye ilişkin olarak meydana getirilen tüm idari yapılarda eğitim programları, ilk Avrupa Topluluğu AKÇT'yi kuran Paris Anlaşması'nın imzalandığı 1951 yılından başlayarak, 1957 yılında imzalanan ve AET ile EURATOM'u kuran Roma Anlaşması ve 1992 yılında imzalanan ve Avrupa Topluluğu kavramını Avrupa Birliği'ne çeviren Maastricht Anlaşması (Maastricht Anlaşması'nın 126. ve 127.maddeleri) içinde her zaman öncelikli gündem maddesi olmuştur (Uysal vd., 2003).

Avrupa Birliği'nin 1970'li yıllara kadar eğitim konusunda herhangi bir projesi olmaması, AB'nin kurulmasından bu yana çoğunlukla ekonomik bir yapı olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Eğitimle ilgili ilk rapor 1973 yılında hazırlanan Avrupa Topluluğunda Yüksek Öğretim Muhtırası adlı rapordur. İkincisi ise yine aynı yılda yayınlanan Avrupa Topluluğunda Açık Uzaktan Eğitim bildirisidir. 1980'li yılların ortalarından itibaren eğitimin farklı alanlarında hizmet veren programlar yürürlüğe girmiştir (Bahadır, 2006; Kulaksız, 2010).

2.3.2.1. İlk Dönem Eğitim Programları (1980 – 1995)

AB'nin eğitim alanındaki faaliyetlerinin dünyayı dolaşması 1980'li yıllarda pilot programlarla başlamıştır (Kihtir, 2004). Bu programlar Maastricht Anlaşmasına kadar ki yasal düzenlemeler çerçevesinde oluşturulan ve Maastricht Anlaşması'na dayanılarak değiştirilerek geliştirilen programlardır. Bunlar arasında: Arion, Comett, Erasmus, Eorotecnet, Force, Lingua, Petra, Youthfor Europe sayılabilir. İlk dönem programlar, Avrupa genelinde eğitim olanaklarını katılımcıların karşılıklı yer değişimi ile ortak yürütülen pilot projeler ve uluslar arası girişimlerle, diğer ülkelerdeki eğitim faaliyetleriyle ilgili bilgi alışverişinin güçlendirilmesiyle ve katılımcı ülkelerin karşılaştırmalı çalışmalarının yapılmasıyla geliştirilmeye çalışılmıştır.

İlk dönem programlarının, ulusal düzenlemelerin geçerli olmadığı alanlarda değişiklikleri başlatmada başarılı olduğu düşünülmektedir. Örneğin, mezuniyet sonrası mesleki eğitim programları, üye ülkelerin tasarrufunda bir alan olan resmi mesleki eğitim bölümüne odaklanan programlardan, yükseköğretimi hedef alan Erasmus, genel eğitimi ve mesleki eğitimi hedef alan diğer programlardan daha başarılı olduğu ileri sürülmektedir (Bahadır, 2006; Kulaksız, 2010).

Projelerin olumlu sonuçlarının eğitim sistemlerine aktarılmasının önünde çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Buna göre ilk dönem programlarda karşılaşılan sorunların başlıcaları şunlardır (Kısakürek, 2003):

- İlk dönem programlarının başarıları projelere katılan kişi ve kurumların başarıları ile sınırlı kalmıştır.
- Bu dönemde sendikalar, programların işsizlik oranlarını düşürülmesine ancak projeler sürekli uygulamalara dönüştürülebilirse katkı sağlayabileceğini, programların çoğu için durumun böyle olmadığını dile getirmiştir.
- Projelere yetersiz destek verilmiştir.
- Projelerin sonuçlarının ülkelerin eğitim sistemlerine uygulanmasında büyük güçlükler yaşanmıştır.

- Üye ülkelerde AT projelerinin dış kaynaklı olarak algılanmış, reform ve yenileşmeye karşı direnç oluşmuştur.
- Topluluk düzeyinde ve ulusal düzeyde bürokratik engellerle karşılaşmıştır.
- Program ve projelerin değerlendirilmesinde yetersiz kalınmıştır.

2.3.2.2. İkinci Dönem Eğitim Programları (1995- 2006)

İkinci dönem programları, 1995–1999 ilk aşama ve 2000- 2006 ikinci aşama olarak uygulanmıştır. İlk aşama programları beş yıllığına uygulanmış olup ilk aşamada karşılaşılan olumsuz sonuçların değerlendirilmesi ile yeniden düzenlenerek yedi yıl daha sürdürülmesine karar verilmiştir.

1995 yılında üç yeni ana program ortaya konulmuştur. Bunlar eğitim alanında Socrates Programı, mesleki eğitim alanında Leonardo Da Vinci Programı ve resmi olmayan eğitim alanında Youth For Europe (Avrupa İçin Gençlik) programı şeklindedir (Kihtir, 2004). İlk aşama içeriğinde bulunan Socrates ve Leonardo Da Vinci programları 2000 yılının başlarından itibaren ikinci aşama programları olarak sürdürülmüşlerdir. Yeniden düzenleme sürecinde ilk aşamada yer alan Youth For Europe programı için biraz daha farklı bir süreç söz konusu olmuştur. Bu program European Voluntary Service (Avrupa Gönüllülük Servisi) programı ile birleştirilerek Youth (Gençlik) adını almıştır. Böylece, gençlik alanında sürdürülen tüm faaliyetleri bünyesinde toplayarak ikinci aşama Socrates II ve Leonardo II programlarının faaliyetlerini destekleyen bir yapı kazanmıştır (Bahadır, 2006; Kulaksız, 2010).

İkinci dönem, ikinci aşama programları Socrates, Leonardo ve Gençlik programlarıdır.

2.3.2.2.1. Socrates (Genel Eğitim) Programı

Eğitim alanında işbirliği için Avrupa Topluluğu eylem programı, Socrates, her yaştaki eğitimi kapsayan Avrupa çapındaki ilk girişimdir (Kihtir, 2004). İlk dönemi 5 yıl için düzenlenen (1996- 1999) Program, 5 yılın sonunda yenilenmiştir. İkinci

Dönemi 7 yıl sürmüştür (2000–2006). Socrates için yasal zemin AT Antlaşması'nın 149 ve 150'nci Maddeleri ve 26 Nisan 1990 tarihli ve 253/ 2000/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Kararı'dır (Karluk, 2007). Türkiye programın birinci aşamasından (1995–1999) yararlanamazken, ikinci aşamasından ancak 2004 yılından itibaren yararlanmaya başlamıştır. 2004 yılına kadar olan süre Türkiye için programlara katılım öncesi hazırlık aşaması olmuştur (Yayan, 2003).

Socrates programının yürütülmesinden Avrupa Komisyonu (Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü- Directorate General on Education and Culture) sorumlu olmuştur. Ayrıca Komisyon, ilgili derneklerin ve toplumsal ortakların görüşünü de dikkate alarak, katılımcı ülkelerle işbirliği yapmaktan ve program kapsamında desteklenen eylemler hakkında uygun bilgi, yayın, izleme etkinliklerini yürütmekten de sorumlu olmuştur (Uysal vd., 2003).

Katılımcı ülkeler, programın üye ülkelerin ulusal uygulamaları ile uyum içinde yürütülmesi için gerekli önlemlerin alınması yanında, programların ülke düzeyinde eşgüdümünü sağlayacak Ulusal Ajansların oluşturulmasından programlarla ilgili yasal ve yönetsel engellerin ortadan kaldırılmasından ve ülke düzeyinde diğer Avrupa Birliği programlarıyla potansiyel sinerjinin yaşama geçirilmesinden sorumludur. Socrates Programı için bir idari yapı oluşturulmuştur. Bu yapı; Socrates Komitesi, Ulusal Ajans ve Teknik Yardım Ofisi'nden oluşmaktadır.

Yaklaşık 30 ülkede okul öncesi eğitimden lisansüstü eğitime kadar her türlü eğitimi kapsayan Socrates Programı'nın hedeflerini şöyle sıralayabiliriz (Rençber, 2005);

- Avrupalı kimliğini güçlendirmek üzere, üye ülkelerin kültürel özelliklerini de koruyarak eğitimde Avrupa boyutunu bütün düzeylerde geliştirmek,
- Başta daha az kullanılan ve öğretilen diller olmak üzere AB dillerine ilişkin bilgi düzeyinin artırılması,
- Eğitim kurumları arasında değişimlerin teşvik edilmesi, açık ve uzaktan öğretimin desteklenmesi, diplomalar ve öğrenim sürelerinin tanınması alanında iyileştirmelerin teşvik edilmesi,

- Bilgi alışverişinin geliştirilmesi yoluyla eğitim alanında işbirliği ve hareketliliğin desteklenmesi ve bu yöndeki engellerin kaldırılmasına yardımcı olunması,
- Eğitim uygulamaları ve malzemelerin geliştirilmesinde yeniliğin teşvik edilmesi,
- Yukarıdaki hedeflere ulaşılmasında eğitimin tüm alanlarında fırsat eşitliğinin desteklenmesidir.

Socrates programı aşağıda özetlenen sekiz Faaliyet kapsamında işbirliğini öngörmektedir (EC, 2004) :

Comenius, değişik ülke ve bölgelerde faaliyetlerini sürdüren okullar arasındaki işbirliğini teşvik ederek, okul eğitiminin Avrupa boyutunu güçlendirmeyi ve kalitesini arttırmayı ve teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Okul, eğitim personelinin temel ve/veya hizmet içi eğitimlerini, kültürler arası farkındalık geliştirme ve dil öğrenmelerini geliştirirken değişim sürecine katılmaları için fırsatlar yaratmaktadır.

Erasmus, yükseköğretim kurumları arasındaki ülkeler arası işbirliğini teşvik ederek, öğrenciler ve yükseköğretim kurumu eğitim personelinin değişimi ile Birlik içerisindeki şeffaflığı ve çalışmaların ve niteliklerin tanınmasını teşvik ederek yükseköğretimin Avrupa boyutunu güçlendirmeyi ve kalitesini arttırmayı amaçlamaktadır. Erasmus, biçim ve içerik bakımından Socrates programının ilk aşamasından ikinci aşamasına geçişte alan değişimi bakımından en az değişen eylemdir.

Grundtvig, en geniş anlamda, yetişkin eğitimi vasıtasıyla hayat boyu öğrenmenin erişebilirliğini, mevcudiyetini, kalitesini ve Avrupa boyutunu geliştirmeyi, temel niteliklere sahip olmaksızın okuldan ayrılanlar için gelişmiş eğitim fırsatları geliştirmeyi ve alternatif öğrenme yolları ile yeniliği teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Örgün eğitim sistemi içerisinde öğrenmeye ek olarak, bu yaygın, gayri resmi veya otonom tabanda yer alan eğitimleri de kapsamaktadır. Socrates Programının en yenilikçi eylemlerinden biridir.

Lingua, Dillerin öğretilmesi ve öğrenilmesi için, Birlik içerisindeki dil çeşitliliğini teşvik etmek ve desteklemek, dil öğretimi ve öğreniminin kalitesini arttırmak ve her bireyin ihtiyaçlarına uygun hayat boyu dil öğrenimine erişimi geliştirmek için tasarlanan tedbirler vasıtasıyla diğer Sokrates Faaliyetlerini desteklemektedir.

Minerva, açık ve uzaktan öğrenim ile eğitimde bilgi ve iletişim teknolojisi alanında Avrupa işbirliğini geliştirmektedir. Bunun için, eğitim konusunda taşıdığı anlamın öğretmenler, öğrenciler, karar vericiler ve kamu arasında yaygın olarak daha iyi anlaşılmasını sağlamayı amaçlar. Eğitim sistemlerinde ve politikalarında gözlem ve yenilik, bilgi ve deneyim alışverişi, örnek uygulamaların belirlenmesi ve bu alandaki sistemlerin ve politikaların karşılaştırmalı analizi ile ortak eğitim politikası kapsamındaki konuların incelenmesini ifade eder.

Ortak Faaliyetler, Sokrates programının mesleki eğitime yönelik Leonardo da Vinci programı ve Gençlik programı gibi diğer programlarla ortak faaliyetler yürüten alt programıdır. Uygulanmakta olan farklı programların birbiriyle daha yakın ve işbirliği içinde olmalarının faydalı olacağı düşüncesi Ortak Faaliyetlerin oluşturulmasını sağlamıştır. Ortak Faaliyetler, Sokrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik programlarının hepsine yönelik ortak bir payda olup bu programların birbiriyle uyum içerisinde çalışmasını sağlar.

Socrates programının yürütülmesi ve işletilmesi işlevini gören organlar ise şunlardır (Rençber, 2005):

Avrupa Komisyonu, Programların yönetimini üstlenmiştir. Komisyona görevinde bir Komisyon temsilcisinin başkanlığını yürüttüğü ve üye devletlerin temsilcilerinden oluşan Sokrates Komitesi yardımcı olur. Programların yürütülmesinde Avrupa Komisyonu, Avrupa düzeyinde eğitimle ilgili toplumsal ortaklara ve bağlantılı kurumlara danışarak bu görüşlerin dikkate alınmasından sorumludur.

Teknik Yardım Ofisi, Komisyona ve başvuru sahiplerine programın teknik idaresi ile ilgili yardım sağlar.

Ulusal Ajanslar, belirli faaliyet projelerinin seçiminden sorumludur. Aynı zamanda öğrenci ödeneklerinin tahsis edilmesi ve denetlenmesi ve finansal yönetim, görevleri arasındadır.

Socrates programı dönemsel olarak iki aşamadan oluşmaktadır. 1995–1999 yılları arasında ilk aşaması gerçekleştirilen programın ikinci aşaması 2000–2006 yıllarını kapsamaktadır. Programın aşamaları şu şekilde açıklanmıştır.

Socrates I, programı 1994 yılında planlanmış ve 1995 yılında yürürlüğe girmiştir (Top, 2006). Socrates I, olarak adlandırılan ilk aşama 01 Ocak 1995 ile 31 Aralık 1999 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Bu aşama 14 Mart 1995 tarih 819/95/EC ve sayılı konsey kararı ile kurulmuştur. Bu kapsamda daha önce uygulamaya konulmuş olan birkaç eski eğitim program ve faaliyetleri (Erasmus, Lingua, Eurydice ve Arion) birleştirilerek gözden geçirilmiş ve bunlara bazı eklemeler yapılmıştır. Ayrıca bazı yeni programlar (Comenius, Açık ve Uzaktan Eğitim) kurulmuştur (Rençber, 2005). İlk çerçeve programı olma özelliğini taşıyan Socrates I' in amaçları arasında eğitimin Avrupa boyutunu geliştirme, eğitim ve öğretim kalitesinin geliştirilmesi, açık bir Avrupa eğitim alanının oluşturulmasına katkı sağlamak yer almıştır (Rençber, 2005; Top, 2006).

Socrates I Programı, 1995'ten 1999 'a Avrupa vatandaşlığını geliştirme ve eğitim sistemlerinin kalitesini yükseltme amaçlarında büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Programın bu I. evresi süresince 460 000 öğrenci mobilitenin sağladığı fırsatlardan yararlanmış, eğitimlerinin belli bir dönemini programın katılımcısı diğer bir ülkede geçirmiştir. Bunlara ek olarak, söz konusu yıllarda yürürlükte kalarak istihdamı, rekabet gücünü ve ekonomik büyümeyi geliştiren önemli bir rol üstlenmiştir (Kıhtır, 2004). Socrates I Programı ile (Uysal vd., 2003):

- 26 000 öğretmen ve asistan sisteme katılmış ve bir başka ülkeye gönderilmiştir.
- 80 000 genç başka bir Avrupa dili ile iletişim kurmak amacıyla düzenlenen ortak projelere ve değişim programlarına katılmıştır.
- 5000 okul arasında 1620 kurumsal sözleşme imzalanmıştır.

- 1800'den fazla üniversitenin katılımı ile 2673 adet üniversiteler arası işbirliği programı oluşturulmuştur.

Bu dönem, Socrates programının uygulanan ikinci aşaması için çok faydalı olmuştur. Avrupa Komisyonunun Socrates I uygulamasına ilişkin hazırlamış olduğu raporda, ikinci aşama uygulamasında bu tecrübeden yararlanılacağı ifade edilmiştir. Yine aynı raporda, AB eğitim sistemlerinin kalitesi ve Avrupa vatandaşlığı anlayışının geliştirilmesine katkı sağladığı belirtilmiştir (Rençber, 2005).

Socrates II, olarak adlandırılan ikinci aşama 1 Ocak 2000 ile 31 Aralık 2006 tarihleri arasında kapsamaktadır. Socrates programının ikinci aşamasını oluşturan karar, Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından 24 Ocak 2000 tarihinde kabul edilmiştir (Karar No 253/2000/EC). Program 2000- 2006 dönemini kapsamakta olup 1.850 milyon Euro'luk (AB üyesi 15 ülke) bir bütçeye sahip olmuştur (Socrates genel teklif çağırısı, 2004).

Socrates I Programı'nın yürütülmesi sırasında temelde iki sorunla karşılaşmıştır. Bunlardan birincisi, finansman sorunudur, verilen yardımlar yetersiz kalmıştır. İkinci sorun programın yapısal ve operasyonel işlevinden gelen sorunlardır. Bunlar; koordinasyon eksikliği, işlemlerin ve yönetim kurallarının fazlalığı, programda çok sayıda eylemin olması, proje sonuçlarının yeterince yayılamaması gibi. Bu nedenle Socrates II, söz konusu sorunları gidermek için amacına uygun bir yapıda oluşturulmaya çalışılmıştır (Kihtir, 2004)

Programın ikinci aşamasını uygulamaya koyan 24.01.2000 tarih ve 253/2000/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi kararına göre programın amaçları ve bu amaçlara yönelik faaliyetleri aşağıdaki gibidir (253/2000/EC sayılı karar):

- Eğitimin her düzeyinde Avrupa boyutunun desteklenmesi, Avrupa çapında fırsat eşitliğinin desteklenmesi, eğitsel kaynaklara uluslar arası erişimin kolaylaştırılması,

- Avrupa Birliği içinde dil öğreniminin niteliksel ve niceliksel gelişimin desteklenmesi yoluyla, eğitimin kültürlerarası boyutunun ve AB halkları arasında anlayışın ve dayanışmanın sağlanması,
- Eğitim kurumları arasında karşılıklı değişimi teşvik etmek, Açık ve uzaktan eğitimi geliştirmek, diplomalar ve eğitim çalışmalarının karşılıklı tanınması konusundaki gelişmeleri teşvik etmek, bilgi paylaşımı yolunda engellerin kaldırılarak daha kuvvetli bir işbirliği sağlanması,
- Eğitim öğretim uygulamalarının ve materyallerinin geliştirilmesinde yenilikçi yaklaşımların desteklenmesi ve eğitim alanında ortak politika konularını araştırmak.

Önerilen ortak karar metninde, programın ilk aşamasından farklı olarak desteklenecek etkinliklere yer verilmiş, yararlanıcı hedef kitle belirtilmiş, komisyon ile üye ülkeler arasındaki yetki ve sorumluluk paylaşımı belirlenmiş ve eylemler arası ve diğer programlarla tutarlılık, tamamlayıcılık, izleme ve değerlendirme çalışmalarına özel önem verilmiştir. Bu metinde programa Türkiye'nin katılımı da öngörülmüştür (Uysal vd., 2003; Kısakürek, 2003).

Socrates II Programı, EFTA/EFA ülkeleri (İzlanda, Liechtenstein ve Norveç), Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri (Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Slovenya), Malta, Kıbrıs ve Türkiye'yi kapsamaktadır.

Topluluk, programın amaçları çerçevesinde çeşitli eylemler tasarlamıştır. Bu eylemler aynı zamanda birer alt program niteliğindedir. Socrates II Programı da ilk aşamada olduğu gibi 8 alt programdan oluşmaktadır(Uysal vd., 2003; Kiltir, 2004);

- Okul yönetimine yönelik Comenius,
- Yüksek Eğitime yönelik Erasmus,
- Yetişkin eğitime ve diğer eğitim yöntemlerine yönelik Grundving,
- Avrupa Dilleri eğitime ve öğrenimine yönelik Lingua,
- Açık ve uzaktan öğrenin ile eğitim alanındaki bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik Minerva,

- Eğitim sistem ve politikalarının izlenmesine ve bu alanlardaki yenilikçiliğe yönelik izleme ve yenilikçilik,
- Diğer Avrupa programları ile ortak eylemler gerçekleştirmeye yönelik Ortak eylemler,
- Eşlik edici önlemler olarak belirlenmiştir.

2.3.2.2.2. II. Dönem Diğer Ana Programlar

AB eğitim ve gençlik programları kapsamında Socrates dışında dört ana program daha yer almaktadır. Bunlar arasında Türkiye’de yaygın şekilde katılımın olduğu mesleki eğitim programı Leonardo da Vinci ve Gençlik programı da yer almaktadır. Tempus ve Erasmus Mundus daha çok belirli bir bölgeyi hedefleyen programlardır (Kulaksız,2010; Rençber, 2005).

Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim) Programı, AB’nin mesleki eğitim alanında üye devletler tarafından gerçekleştirilen faaliyetleri tamamlayan ve destekleyen bir programdır (Karluk, 2007). Leonardo da Vinci Programı, Roma Antlaşması’nın 127. Maddesi gereğince, AB’nin mesleki eğitim politikasının uygulanmasına katkıda bulunmak üzere oluşturulmuştur (Uysal vd., 2003). Bir mesleki eğitim programı olan Leonardo da Vinci ilk olarak 1994 yılında uygulamaya konulmuş ve 2000 yılına dek yürürlükte kalması öngörülmüştür. Avrupa Konseyi, 26 Nisan 1999 tarih ve 1999/382/EC sayılı kararı ile programın ikinci aşamasının 2000–2006 yılları arasında uygulamaya konulmasını kabul etmiştir (Kulaksız, 2010; Rençber, 2005)

Leonardo da Vinci Programının amaçları; nitelikleri geliştirmek için uluslar üstü işbirliğini kullanmak, yeniliği teşvik etmek ve mesleki eğitim sistemleri ve uygulamalarının Avrupa boyutunun güçlendirilmesi alanlarında, kültürel çeşitliliği ve dil çeşitliliğini de dikkate alarak gerçekleştirdikleri faaliyetleri desteklemek olarak belirtilmiştir (Karluk, 2007; Uysal vd., 2004).

Leonardo Mesleki Eğitim Programı altı eylemden oluşmaktadır:

Eylem 1: PETRA Programı, Gençlerin mesleki eğitimi ile yetişkinlik çağına ve çalışma yaşamına hazırlanmasına yönelik programdır. Mesleki eğitimin

standartlarının yükseltilmesini, ilk ve temel mesleki eğitime bir Avrupa boyutunun kazandırılmasını hedefleyen PETRA Programı ayrıca AB üyesi ülkelerde zorunlu eğitimi tamamlayan gençlerin mesleki eğitim almaları konusuna yardımcı çalışmalar yapmaktadır (europa.eu, 2012)

Eylem 2: COMETT Programı, Üniversiteler ve işletmeler arasında teknoloji eğitimi ve öğretimi işbirliği programıdır. Program özellikle 1980'li yıllardan itibaren ivme kazanan teknolojik gelişim nedeniyle dünya teknolojisini yakalamak ve bu yolla AB içinde ekonomik, sosyal ilerleme, rekabet gücü kazanma gibi hedeflere ulaşarak sonuçta bu alanlarda bütünleşmeyi amaçlamaktadır (Kihtir, 2004)

Eylem 3: EUROTECNET Programı, 18 Aralık 1989 tarihli konsey kararı ile oluşturulan Eurotecnet programı mevcut teknolojik gelişmeler sonucu yaşanan değişime uyum sağlayabilmeleri amacıyla sanayi işçilerinin mesleki eğitimini ve bu amaca yönelik projeleri destekler (Kihtir, 2004).

Eylem 4: FORCE Programı, sürekli mesleki eğitimin geliştirilmesine yönelik programdır. Program Avrupa Birliği'nde, mesleki teknik eğitimi, devam eden bir süreç haline getirmeyi amaçlamış bir programdır (Kihtir, 2004).

Eylem 5: LINGUA Programı, yabancı dil öğretiminin desteklenmesini amaçlayan programdır.

Eylem 6: IRIS Programı, kadınlara yönelik mesleki eğitim programıdır. Temel hedef kadınların mesleki eğitime katılımlarını arttırmaktır. IRIS Programı, eğitim programları ağı aracılığı ile üye ülkeler arasında çalışma ve araştırma gezileri düzenler ve bu alanda uluslararası boyutta değişim programlarının oluşturulmasını destekler (Kaymakçı, 1994)

Leonardo da Vinci programının 2000–2006 arası dönemi için öngörülen toplam bütçesi 1.150 milyon £'dur. Socrates ve alt programlarında olduğu gibi birliğin projelere katkısı uygun görülen maliyetlerin belirli bir tutarını aşamaz. Ortak finansman bu tip programların ana ilkelerinden biridir. Socrates programından yararlanan ülkelerin tümü bu programdan da yararlanmaktadır (Rençber, 2005).

Tempus Programı (The Trans European Cooperation Scheme for Higher Education) Avrupa'da yükseköğretim konusunda işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan bir programdır. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde, Bağımsız Devletler Topluluğunda ve Moğolistan'da yükseköğrenimin yeniden yapılanması ve gelişmesi için oluşturulmuş bir AB programıdır ve ilgili alanda söz konusu ülkelerle İşbirliğini güçlendirme amacıyla dizayn edilmiştir. Mayıs 1990' da AB Bakanlar Konseyi'nce kabul edilmiştir (Kıhtir, 2004).

Tempus üç adet işbirliği öncelik alanını kapsamaktadır (Karluk, 2007):

- Öncelik alanlarındaki eğitim programlarının geliştirilmesine ve yeniden düzenlenmesine ilişkin konular,
- Yüksek eğitim yapıları, yerleşimleri ve yönetimleri reformu,
- Özellikle sanayi dünyası ve kamu otoriteleriyle bağlantıları iyileştirme ve artırma yoluyla, ekonomik reform sürecine uyum sağlayan tipte ileri düzey becerilerdeki boşlukları kapatmaya yönelik niteliklere yol açacak eğitimin geliştirilmesi.

AB üyesi ve aday ülkeler dışında, TEMPUS Programlarına başvurabilecek ve yararlanabilecek ülkeler iki grupta toplanabilir. Bunlar (Uysal vd., 2003) :

- TEMPUS /Phare Kapsamında, henüz AB ile ortaklık anlaşması bulunmayan Arnavutluk, Makedonya, Bosna Hersek ve Hırvatistan yer almaktadır.
- TEMPUS/ Tacis Kapsamında, Ermenistan, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldavya, Özbekistan, Rusya Federasyonu, Tacikistan, Türkmenistan, Ukrayna ve Moğolistan yer almaktadır.

TEMPUS Programları ayrıca; Avustralya, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, İzlanda, Japonya, Norveç, Yeni Zelanda, İsviçre gibi ülkelere de açıktır.

YOUTH (Avrupa Birliği Gençlik Programı) Programı, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin 13 Nisan 2000 tarih ve 1031/2000/AK sayılı Kararı ile

kurulmuştur. “ Avrupa için Gençlik” (Youth for Europe) ve “Avrupa Gönüllü Hizmeti” (Voluntary Service) gibi daha önce de bazı programlar dâhilinde yer almış olan etkinlikleri içermektedir (Rençber, 2005).

AB'nin sunduğu hareketlilik, değişim olanakları eğitim ve mesleki eğitim ile sınırlı değildir. Okul ve iş dışında bu program, kültürel, sosyal veya başka bir alandaki ortak bir proje yürüten diğer gençlerle tanışabilmeyi sağlar. Program Avrupalı gençlere, vatandaşlara daha yakın, dayanışmanın daha fazla genel kabul gördüğü ve farklılıklara saygı duyulan bir Avrupa kurmaları için daha fazla fırsat sunmayı, gençlerin Avrupa'yı keşfetmeleri, aktif ve sorumlu vatandaşlar olarak Avrupa'nın inşasında yer almaları için kullanılabilir seçenekleri genişletmektedir (Karluk, 2007; Kihtir, 2004).

Program 15–25 yaş arası gençlere yöneliktir. Programın uygulanması için 2000–2006 dönemi için Topluluk bütçesinden 520 milyon Euro ayrılmıştır. Değişim programları ve gönüllü hizmet etkinliklerine katılmak isteyen gençler, gençlik örgütleri, gençlere yönelik projelerden ve eğitim etkinliklerinden sorumlu kişiler, yerel yetkililer, sivil toplum örgütleri başvuru yapabilirler (ALKEV, 2002). Gençlik Programı, AB üye ülkeleri, aday ülkeler, Avrupa Ekonomik Alanı Anlaşması'nda belirtilen şartlar çerçevesinde üç EFTA ülkesi, üzerinde anlaşmaya varılan süreçlere göre ek kredilerle katılımı finanse edilen Güney Kıbrıs, anlaşmada yer alan düzenlemelere uygun olarak ek kredilerle katılımı finanse edilen Malta ve Türkiye olmak üzere 31 ülkenin katılımına açıktır (Kihtir, 2004).14 Ocak 2000 tarih ve L10 sayılı AB Resmi Gazetesi'nde yayınlanan, Avrupa Konseyi ve Parlamentosu'nun 68/2000/AT (Socrates Programı) ve 69/2000/AT (Avrupa İçin Gençlik Programı) sayılı kararları ile Türkiye'nin söz konusu programlara katılımı onaylanmıştır (Karluk, 2007).

2.3.2.3. Üçüncü Dönem Programları (2007–2013)

Eğitim ve Gençlik Programları sistemi devamlı olarak kendisini yenileyen dinamik, kısacası deneme ve doğrulama yöntemleri ile devamlı olarak hata kontrolü yapılan ve her yeni dönemde bir önceki dönemden öğrenilen derslerle yeniden

yapılan bir süreçtir. Bu kapsamda programlarda başladığından beri değişiklikler yapılmıştır. Örneğin Socrates olarak tanınan Genel Eğitim Programı isim olarak kaldırılmış ve programların amacını en iyi yansıtan Hayatboyu Öğrenme (LLP = Lifelong Learning Programme) adını almıştır. Hayatboyu öğrenme kavramını destekleyecek şekilde eskiden bağımsız bir ana program olan Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim) Programı da Hayatboyu Öğrenme Programının altına eklenmiştir (Hasdemir, 2007).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, 1 Ocak 2007 tarihi itibariyle yeni bir döneme girmiştir. 2013 yılı sonuna kadar sürecek yedi yıllık bir dönemi kapsayan Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik (Youth in Action) Programları, önceki programlarda olduğu gibi AB üyesi ülkeler, EFTA ülkeleri (Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn) ve Aday Ülkelerin (Türkiye) katılımıyla gerçekleştirilecektir. Ayrıca, Batı Balkan ülkeleri ve İsviçre'nin de önümüzdeki yıllarda programlara katılımı öngörülmektedir (UA, 2012).

Avrupa Birliği eğitim politikası, Birlik çapında ortak bir eğitim sistemi oluşturulmasını değil, üye devletlerin ulusal sistemleri arasında işbirliğinin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Birliğin tamamlayıcı rolü ile, her yaştan bireyin toplumsal ve ekonomik koşullarından bağımsız olarak eğitime erişebilmesinin sağlanması için en önemli araç Hayatboyu Öğrenme Programı'dır. 2. Dönem programları; Socrates, Leonardo da Vinci ve E- öğrenme programlarının 31 Aralık 2006 tarihinde tamamlanması ile bunların yerini almıştır (Toygür, 2012).

2.3.2.3.1. Hayatboyu Öğrenme Programı (LLP = Lifelong Learning Programme)

Hayatboyu Öğrenme Programı, bireylerin hayatlarının hangi döneminde olurlarsa olsunlar Avrupa çapında kendilerini geliştirmeye teşvik edici, eğitici ve öğretici faaliyetlere katılımını sağlayan bir AB topluluk programıdır. 1995 yılında farklı alanlardaki programların bir araya getirilmesi ile Socrates ve Leonardo da Vinci Programları oluşturulmuştur. 2007 yılında bu iki programın birleştirilmesi ile Hayatboyu Öğrenme Programı meydana getirilmiştir. Program, bünyesinde

barındırdığı sektörel ve yatay programlar sayesinde okul öncesinden, üniversiteye, meslek hayatından, sivil toplum faaliyetlerine kadar çok geniş bir alanda yer alan birey ve kuruluşlara pek çok imkân sağlar (LLP Kitapçığı, 2009)

Eğitim alanında 2007- 2013 yıllarını kapsayan bu yeni dönemde, üye ve aday ülkeler arasında işbirliğinin geliştirilmesi ile politikaların uyumlaştırılması ve halklar arasında yakınlaşma sağlanarak bütünleşmenin kolaylaştırılması hedeflenmektedir. 15 Kasım 2006 tarihli Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde yayımlanarak yürürlüğe giren 1720/2006/EC sayılı Karar ile “ Hayatboyu Öğrenme Programı” tesis edilmiştir. Yeni Program, AB çapında bir bilgi toplumu yaratılmasını ve daha iyi iş imkânları sağlanması ile toplumsal bütünleşmenin hızlandırılmasını hedeflemektedir. Program dört sektörel alt program, bir ortak konulu program ve Jean Monnet programı altında toplam 57 faaliyeti desteklemektedir (Toygür, 2012). Tablo 1’de Hayatboyu Öğrenme Programı’nın alt programları verilmektedir.

Tablo: 1. Hayatboyu Öğrenme Programı ve Alt Programlar

COMENIUS PROGRAMI	ERASMUS PROGRAMI	LEONARDO DA VINCI PROGRAMI	GRUNDTVIG PROGRAMI
(Okul Eğitimi)	(Yüksek Öğretim)	(Mesleki Eğitim)	(Yetişkin Eğitimi)
Ortak Konulu (Transversal) Program			
4 Temel Faaliyet: Politika Geliştirme; Dil Öğrenme; BİT; Örnek Uygulamaların Yaygınlaştırılması			
Jean Monnet Programı			
3 Temel Faaliyet: Jean Monnet Eylemi; Avrupa Kurumları; Avrupa Kuruluşları			

Genel ve mesleki eğitimin yanı sıra eğitimle ilgili tüm alt program ve faaliyetleri bütüncül bir yaklaşımla tek bir programda toplayan Hayatboyu Öğrenme

Programı (LLP), yeni kuralları, basitleştirmeleri ve ülke merkezli faaliyetlerdeki artış nedeniyle özel bir önem taşımaktadır (UA, 2012). Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin LLP'yi yasalaştıran 15 Kasım 2006 ve 1720/2006/EC sayılı Kararı, Hayatboyu Öğrenme Programı'nın genel amacını şöyle ifade etmektedir: *“Hayatboyu öğrenme yoluyla Topluluğu ileri bir bilgi toplumu haline getirmek, daha çok ve daha iyi iş imkanı yaratmak, sosyal bütünlüğü geliştirmek; çevrenin gelecek kuşaklar için daha iyi korunmasını sağlamak; özellikle de dünyada bir kalite referansına dönüşmelerini temin etmek amacıyla Topluluk içindeki eğitim ve öğretim sistemleri arasında karşılıklı değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmek”*.

LLP'nin özel hedefleri aşağıdaki gibidir (1720/2006/EC sayılı karar):

- Hayatboyu öğrenmenin gelişimine katkıda bulunmak, tüm sistem ve uygulamalarda yüksek performans, yenilikçilik ve Avrupa boyutunun güçlendirilmesi,
- Hayatboyu öğrenme için bir Avrupa alanının gerçekleşmesini sağlamak,
- Üye devletlerdeki hayatboyu öğrenme fırsatlarının kalitesinin, çekiciliğinin ve erişebilirliğinin iyileştirilmesine yardımcı olmak,
- Hayatboyu öğrenmenin sosyal uyum, aktif vatandaşlık, kültürlerarası diyalog, cinsiyet eşitliği ve kişisel tatmine katkısını teşvik etmek,
- Sosyo – ekonomik durumları ne olursa olsun, özel ihtiyaçları olanlar ve dezavantajlı gruplar dahil, her yaşta insanın hayat boyu öğrenme programına katılımının artmasına katkıda bulunmak,
- Dil öğrenimini ve dilsel çeşitliliği desteklemek,
- Hayatboyu öğrenme için yenilikçi, bilgi iletişim teknolojisi (BİT) tabanlı içerik, hizmetler, pedagojiler ve uygulamanın gelişimini desteklemek,
- İnsan haklarının ve demokrasinin anlaşılması ve saygı gösterilmesi diğer halklara ve kültürlere karşı hoşgörü ve saygının teşvik edilmesine dayalı olarak, hayatboyu öğrenmenin bir Avrupa vatandaşlığı hissi yaratma rolünü teşvik etmek,
- Sonuçların, yenilikçi ürünlerin ve süreçlerin en iyi şekilde kullanımını teşvik etmek ve eğitim ve öğretimin kalitesini iyileştirmek için Hayatboyu

Öğrenme Programı kapsamındaki alanlardaki iyi uygulamaları mübadele etmek.

Tablo 2’de Hayatboyu Öğrenme Programının Genel Yapısı ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Tablo 2: Hayatboyu Öğrenme Programının Genel Yapısı

Programa katılan ülkeler	<ul style="list-style-type: none"> • 27 AB üyesi • Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi ve Ekonomik Alanı Ülkeleri (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre) • Türkiye, Hırvatistan
Programın genel amacı	Belirlenen hedefler doğrultusunda hayatboyu öğrenme yoluyla eğitim ve öğretim sistemlerinin modernizasyonunun ve uyumunun sağlanmasıdır.
Programın faaliyet alanları	<ul style="list-style-type: none"> • Sektörel alt programlar (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundvig) • Ortak Konulu Program, • Jean Monnet Programı
Programın süresi	1 Ocak 2007 – 31 Aralık 2013)
Programın bütçesi	6.970 milyar Avro
Programla ilgili Türkiye’deki yapılanma	<ul style="list-style-type: none"> • AB Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarının Türkiye’deki ilgili tüm yararlanıcılara tanıtılması ve bu amaçla gerekli insan gücü, bilgi, fiziki ve hukuki alt yapının oluşturulması ve geliştirilmesi, • Çeşitli alanlarda küçük çaplı pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi, • Programlara ilişkin belgelerin Türkçe’ye çevrilmesi, • Katılım şartları, başvuru ve seçilebilirlik ile ilgili konularda bilgi sağlanması, başvuru işlemlerinin desteklenmesi, organize edilmesi ve kayıt altına alınması, • Türkiye Ulusal Ajansı’nın görevleri arasındadır

Kaynak: Toygür, 2012: 21

Hayatboyu Öğrenme Programı, bünyesinde barındırdığı sektörel ve yatay programlar sayesinde okul öncesinden, üniversiteye, meslek hayatından, sivil toplum faaliyetlerine kadar çok geniş bir alanda yer alan birey ve kuruluşlara pek çok imkân sağlar. Program tüm eğitim seviyelerini ve eğitim türlerini kapsamaktadır. Özellikle aşağıdaki kişi ve kurumlar hedeflenmektedir (1720/2006/EC sayılı kararı):

- Öğrenciler, yükseköğretim öğrenciler, kursiyerler ve yetişkin öğrenciler,
- Öğretmenler, eğitmenler ve hayatboyu öğrenmenin herhangi bir yönüne dâhil diğer personel,
- İşgücü piyasasındaki kişiler,
- Hayatboyu Öğrenme Programı bağlamında veya alt programları sınırlı içinde öğrenme fırsatları sağlayan kurumlar ve kuruluşlar,
- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde hayatboyu öğrenmenin herhangi bir yönü ile ilgili sistemler ve politikalardan sorumlu kişiler ve kurumlar,
- Ticaret teşkilatları ve sanayi ve ticaret odaları dâhil, her seviyede işletmeler, sosyal ortaklar ve bunların teşkilatları,
- Hayatboyu öğrenmenin herhangi bir yönü ile ilgili olarak rehberlik, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri sunan kurumlar,
- Yüksek öğretim öğrencisi, kursiyer, öğrenci, öğretmen, aile ve yetişkin öğrenci dernekleri dâhil, hayatboyu öğrenme alanında çalışan dernekler,
- Hayatboyu öğrenme konuları ile ilgili araştırma merkezleri ve kurumları,
- Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, gönüllü kurumlar, sivil toplum kuruluşları (STK'lar).

Hayatboyu Öğrenme Programı, ilk ve orta öğrenimdeki öğrencilerimizden yetişkinlere, mesleki eğitim stajyerlerinden üniversite öğrencilerine, temel beceri ihtiyacı duyan insanlardan eğitim profesyonellerine kadar herkes için eğitim ve öğretimde gelişme imkanları ve karşılıksız mali katkı sağlayacaktır (UA, 2012).

LLP'nin bütçesi 2007-2013 yılları için yaklaşık olarak 7 milyar Avro'dur (ec.europa.eu, 2012). 1720/2006/EC sayılı kararda belirtildiği üzere, 1 Ocak 2007'den itibaren yedi yıl süreli mali zarf 6.970 Milyar Avro olarak belirlenmiştir.

Bu zarf içinde, Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci programlarına tahsis edilecek tutarlar, belirlenenden az olmayacaktır. Bu tahsisatlar, Komisyon tarafından değiştirilebilecek. Hayatboyu Öğrenme Programı tahsisatlarının % 1'i kadarı, LLP'ye katılmayan üçüncü ülkelerden ortakların LLP çerçevesinde düzenlenen ortaklık, proje ve ağ faaliyetlerine katılımlarını desteklemek için kullanabilirler.

Hayatboyu Öğrenme Programı çerçevesinde dört sektörel alt program; Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ve Grundtvig, bir Ortak Konulu Program ve Jean Monnet Programı desteklenmektedir. Bu bağlamda toplam 57 alt eylemde projeler hazırlanmaktadır. Alt programların kısa tanımları aşağıdaki gibidir.

a.Comenius Programı, Lizbon hedeflerine ulaşabilmek için öğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmayı, işbirliğini güçlendirmeyi, aktif bir Avrupa vatandaşı olma yolunda öğrencilerin kişisel gelişimleri için gerekli olan temel becerileri ve yeterlilikleri edinmelerini amaçlamaktadır (UA, 2012). Comenius Programı araştırmanın ana konusu olduğu için ilerleyen bölümlerde detaylı olarak incelenecektir.

b.Erasmus, AB'nin amiral gemisi eğitim ve öğretim programıdır. Erasmus programı, yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik bir Avrupa Birliği programıdır. Yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile ortak projeler üretip hayata geçirmeleri; kısa süreli öğrenci ve personel değişimi yapabilmeleri için karşılıksız mali destek sağlamaktadır. Bunun yanı sıra yükseköğretim sistemini iş dünyasının gereksinimlerine uygun olarak geliştirmek ve üniversite mezunlarının iş dünyasında istihdam edilebilirliğini arttırmak amacıyla yükseköğretim kurumları ile çalışma çevreleri arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin artırılmasını da teşvik etmektedir (Erasmus Higher Education, 2009)

Programın amacı Avrupa'da yüksek öğretimin kalitesini artırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmektir. Erasmus programı, üniversiteler arasında ülkelerarası işbirliğini teşvik ederek; öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa'da karşılıklı değişimini sağlayarak; programa katılan ülkelerdeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınması ve şeffaflığın gelişmesine katkıda bulunarak bu amacı

gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Erasmus programı ile 1987'den günümüze kadar 1,5 milyondan fazla yükseköğretim öğrencisi, başka bir Avrupa ülkesinde öğrenim hayatının bir dönemini geçirmiş; o ülkenin insanlarını ve kültürünü de tanıma imkanı elde etmiştir (UA, 2012). Program 2012 yılı itibariyle 3 milyon öğrencinin Erasmus öğrencisi olmasını hedeflemektedir(1720/2006/EC sayılı karar).

c.Leonardo da Vinci (LDV), AB' ye üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek için yürütülen bir programdır. Bu program; ülkeler arası işbirliğinin kullanılarak mesleki eğitim sistemleri ile uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini amaç edinmiştir. Programın temel amacı, kişilerin yetenek ve becerilerini arttırarak Avrupa iş piyasasını güçlendirmektir. Program uluslararası hareketlilik, yenilik ve ağların transferi olmak üzere bir dizi faaliyete mali destek sağlamaktadır. LDV Programına yüksek öğrenim dışında her türlü mesleki eğitim ve öğretim kuruluşunda veya işgücü piyasasında yer alan kişiler, bu program kapsamında eğitim ve öğrenim veren kurum ve kuruluşlar ile söz konusu kurum ve kuruluşlarda çalışan öğretmen ve diğer personel katılabilmektedir (ABEGPB, 2008).

LDV Programı ile mesleki eğitim ve öğretimin her seviyesindeki kişilerin Avrupa çapındaki hareketliliğinin, becerilerinin ve yeterliliklerinin artırılması, modern yabancı dillerin öğreniminin teşvik edilmesi ve LLP sona erene kadar her yıl 80 bin kişinin değişim ve projelerde yer alması amaçlanmaktadır. Avrupa Komisyonu program kapsamında rekabetçiliği ve girişimciliği geliştirmek amacıyla da projelere destek vermektedir (Toygür, 2012).

d.Grundtving Programı, bilginin sürekli yenilenmesi neticesinde oluşan gereksinimleri karşılamak ve yetişkin kişilere yaşamları boyunca, bilgi ve niteliklerini geliştirmek için imkânlar sunarak istihdam olanaklarını artırmak ve toplumda meydana gelen değişikliklere uyum sağlamalarını amaçlar (UA, 2012). Avrupa'da yaşanan nüfusun eğitiminde karşılaşılan zorlukların giderilmesini ve yetişkinlerin kendi bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri için gerekli yolları bulmalarına yardımcı olunmasını hedeflemektedir. Bu genel hedeflerin yanı sıra,

yetişkin eğitimi konusunda hizmet veren kuruluşlar arasında işbirliğinin artırılması ve yetişkin eğitiminin kalitesi ve çekiciliğinin yükseltilmesiyle 2013 yılı itibariyle Grundtvig'e yılda en az 7 bin kişinin katılmış olması amaçlanmaktadır (Toygür, 2012).

Grundtvig, örgün eğitimin dışında her çeşit yetişkin ve yaygın eğitim üzerine odaklanır. Yaygın eğitim içindeki öğrenci, öğretmen, eğitmen ve diğer personelle yetişkin eğitim alanındaki eğitim kurumları ve bu tür eğitim fırsatları sunan kuruluşları hedefler. Yaygın eğitim kurumları başta olmak üzere sivil toplum kuruluşları, araştırma merkezleri, danışmanlık ve bilgi/iletişim kuruluşları ile özel kuruluşlar, yüksek öğrenim kurumları vs. ülkeler arası ortaklıklar, Avrupa projeleri ve ağlar kurarak birlikte çalışabilirler. Bu tür kurum ve kuruluşlarda yetişkin eğitimi faaliyeti yapanlar aynı zamanda uluslararası hareketlilik faaliyetlerinde de bulunabilirler (1720/2006/EC sayılı kararı).

e. Ortak Konulu Program, İki veya daha fazla sektörel alt programı kapsayan alanlarda Avrupa işbirliğinin desteklenmesi, üye devletlerin eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesinin ve şeffaflığının desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bologna ve Kopenhag süreçleri ve ardıllarının yanı sıra özellikle Lizbon süreci ve Eğitim ve Öğretim 2010 Çalışma programı bağlamında, Avrupa düzeyinde politika geliştirme ve işbirliğinin desteklenmesi, Hayatboyu Öğrenme hedefleri ve amaçlarına doğru kaydedilen ilerlemeyi izleme özel dikkat gerektiren alanların tespitinin yanı sıra, hayatboyu öğrenme politikaları geliştirmeyi desteklemek için yeterli karşılaştırılabilir veri, istatistik ve analizlerin teminini sağlamak. Üye devletlerde dil öğrenimini ve dilsel çeşitliliği destekleme, hayatboyu öğrenme ile ilgili yenilikçi, BİT tabanlı içerik, hizmetler, pedagojiler ve uygulamanın geliştirilmesini desteklemek ve Hayatboyu Öğrenme Programının sonuçlarının geniş ölçekte uygun şekilde tanınmasını, gösterilmesini ve uygulanmasını temin etmek (1720/2006/EC sayılı kararı).

Ortak Konulu Programda, her düzeyde eğitim sisteminin belirlenmesi ve uygulanmasından sorumlu olan kurum ve kuruluşlar yer alabilir. Bu kuruluşlarda yönetici olarak çalışanlar, öğretmenler ve diğer personel de mali desteklerden

yararlanabilir. Ayrıca sanayi ve ticaret odaları, STK'lar, araştırma merkezleri, kültürel dernekler, turizm ofisleri, medya kuruluşları, yayınevleri, kütüphaneler ve müzeler bu program kapsamında projelere katılabilirler (1720/2006/EC sayılı kararı).

f. Jean Monnet (JM), Avrupa bütünleşmesi çalışmaları ile ilgili alanlarda eğitim ve araştırma faaliyetlerinin geliştirilmesini hedeflemektedir. Aynı zamanda, Birlik içindeki ve dışındaki yüksek öğretim kurumlarında Avrupa bütünleşmesi çalışmaları alanında mükemmelliğin sağlanması ve Avrupa vatandaşları ile akademisyenler arasında konu ile ilgili iletişimin artırılması özel hedefler arasında yer alır (ec.europa.eu/education, 2012).

JM programına Birlik içinde ve dışında faaliyet gösteren tüm yüksek öğretim kurumları ile bu kurumlardaki öğrenciler, araştırmacılar ve öğretmenler JM programına katılabilirler. Avrupa bütünleşmesi çalışmaları ile ilgili kamu kurumları ve araştırma merkezleri de programda yer alabilirler.

2.3.2.3.2. Gençlik Programı (Youth in action)

Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Üye Ülkeleri gençler için yaygın öğrenim faaliyetlerini desteklemek üzere yasal çerçeveyi yürürlüğe koyan yeni Gençlik Programını (Youth in Action) oluşturmayı kararlaştırdılar. Program 2007'den 2013'ün sonuna kadar devam edecek. Gençlik Programı daha önceki program olan "Avrupa İçin Gençlik" (1989-1999), Avrupa Gönüllü Hizmeti ve Gençlik Programı (2000-2006) tecrübeleri üzerinde kuruludur ("Sanal", 2012).

Avrupa Komisyonu tarafından gençler için uygulanmaya konmuş bir programdır. Bu program Avrupalı gençlerin aktif vatandaşlık, dayanışma ve hoşgörü duygularının gelişmesini ve onların AB'nin geleceğinin şekillenmesinde rol oynamalarını sağlamayı amaçlayan bir programdır. Bununla birlikte, farklı ülkelerdeki gençler arasında karşılıklı anlayışı güçlendirmek, gençlik faaliyetlerine yönelik destek sistemlerinin kalitesinin ve gençlik alanındaki sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve gençlik alanında

Avrupa işbirliğini teşvik etmektir (1719/2006/EC sayılı kararı; ec.europa.eu/youth, 2012).

Gençlik Programı altındaki programlara Eylem deniyor. Bu Eylemler aşağıda belirtilmiştir (UA, 2012):

a. Eylem 1. Avrupa için Gençlik

- Eylem 1.1 Gençlik Değişimleri,
- Eylem 1.2 Gençlik Girişimleri,
- Eylem 1.3 Gençlik Demokrasi Projeleri,

b. Eylem 2. Avrupa Gönüllü Hizmeti,

c. Eylem 3. Dünya Gençliği

- Eylem3.1 AB Komşu Ülkeleriyle İşbirliği,

d. Eylem 4. Gençlik Destek Sistemleri

- Eylem 4.3 Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma

e. Eylem 5. Gençlik Alanında Avrupa İşbirliği için destek

- Eylem 5.1 Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanlar İçin Toplantılar.

Program tüm gençler içindir. Her program altında bir yaş sınırı bulunmaktadır. Eylem 1.1 için 13-30, Eylem 1.2 için 15-30, Eylem 1.3 için 13-30, Eylem 2 için 18-30, Eylem 3.1 Gençlik Değişimleri için 13-30, Eylem 3.1 Eğitim ve Ağ Kurma için sınırsız, Eylem 4.3 için sınırsız, Eylem 5.1 için 15-30'dur. Grup liderleri için ise çoğunlukla yaş sınırı gözetilmez. Sivil Toplum Kuruluşları, Kamu Kuruluşları ve sıradan gruplar (en az 4 genç bir araya gelerek ve mümkün olduğunca cinsiyet dengeli bir grup kurup gruplarına bir isim vererek) proje başvurusu yapabilirler (1719/2006/EC sayılı kararı).

Programın 2007- 2013 yılları arası bütçesi 885 Milyon Avro'dur(1719/2006/EC sayılı kararı). Programa katılan ülkeler tablo 3'de belirtilmiştir.

Tablo:3. Gençlik Programına Katılan Ülkeler

Avrupa Birliği Üyeleri	Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs, Hollanda, İngiltere, İspanya, İrlanda, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan.
Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA) / Avrupa Ekonomik Alanı (EEA) üyeleri	İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre
Aday Ülkeler	Türkiye, Hırvatistan
Şarh Ülkeler	Avrupa Topluluğu ile Gençlik arasında anlaşma yapan ülkeler,

Kaynak: Decision No 1719/2006/EC Of The European Parliament And Of The Council Of 15 November 2006.

2.3.3.Genel Eğitim Programı Kapsamında Comenius Eğitim Programı

Comenius Programı, adını, Çek Cumhuriyeti'nin Moravya bölgesinde doğmuş olan düşünür, eğitimci, filozof ve din bilgini olan Johan Comenska'dan almıştır. Eğitimin nihai hedefinin Avrupa'da kalıcı barışı sağlamak olduğunu dile getiren Comenius'un fikirleri Socrates ve LLP programının temel fikirleri ile aynı olup, Comenius programı altında ifade edilmiştir. Okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve eğitim fakültelerinin yanında eğitimle ilgili tüm kamu ve özel kuruluşları da kapsayan bir yapıya sahiptir (Socrates İyi Uygulamalar Kitapçığı, 2005).

Okul eğitimi ile yakından ilgili olan Comenius Programı, Lizbon hedeflerine ulaşabilmek için öğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmayı, işbirliğini

güçlendirmeyi, aktif bir Avrupa vatandaşı olma yolunda öğrencilerin kişisel gelişimleri için gerekli olan temel becerileri ve yeterlilikleri edinmelerini amaçlamaktadır (UA, 2012). Comenius Programı, genel anlamıyla okulöncesi eğitimden yükseköğretime kadar olan okul eğitimini kapsar. Hedef kitlesini sadece öğrenci, öğretmen ve eğitim elemanları oluşturmaz, bunlarla birlikte yerel idareciler, veli dernekleri, sivil toplum örgütleri oluşturmaktadır (ec.europa.eu/education, 2012).

2.3.3.1. Programın Hedefleri

Programın hedefleri şöyle sıralanabilir (LLP General Call for Proposals, 2008; 1719/2006/EC sayılı kararı,);

- Öğrencilere ve eğitim personeline Avrupa'daki farklı kültürleri, dilleri ve düşünce yapılarını tanıtmak,
- Öğrencilere kişisel gelişimleri, gelecekteki kariyerleri ve aktif bir Avrupa vatandaşı olmaları yolunda gerekli olan temel yaşam becerilerini elde etmeleri için yardımcı olmak.
- Okullar ve öğretmen yetiştiren kurumlar arasında uluslar arası işbirliği ve değişimi teşvik etmek,
- Pedagojik metotlar ve materyaller geliştirmeyi teşvik etmek,
- Okulların idaresine yönelik güzel çalışmaların ve yeniliklerin uluslararası boyutta yaygınlaştırılmasını teşvik etmek,
- Eğitimde dışlanma ve okulda başarısızlıkla mücadele etmek, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin entegrasyonunu sağlamak ve eğitimin bütün sektörlerinde fırsat eşitliğini sağlamak için yöntemler geliştirmek ve bunları yaygınlaştırmak,
- Okul eğitiminde ve okul eğitiminde görev yapan personelin eğitiminde BİT tabanlı içerik, hizmetler, pedagojiler ve uygulamanın geliştirilmesini desteklemek,
- Modern yabancı dillerin öğrenilmesini teşvik etmek,
- Dil öğretmenlerinin pedagojik yeteneklerini geliştirmek,

- En az kullanılan ve öğretilen dillerin öğretmenlerinin dil yeteneklerini geliştirmek,
- Öğretilen yabancı dil çeşitliliğini arttırmak,
- Bütün öğretmen ve öğrencilerin konuşabildikleri yabancı dil sayısını artırmak ve konuşma düzeylerini yükseltmek,
- Değişik kültürlerle yönelik farkındalığın geliştirilmesini teşvik etmek,
- Okul eğitimi sektöründe kültürler arası eğitim girişimlerini geliştirmek,
- Kültürler arası eğitim alanında öğretmenlerin yeteneklerini geliştirmek,
- Irkçılık ve yabancı korkusu/düşmanlığıyla mücadeleyi desteklemek,

Comenius programına katılabilen ülkeler Tablo 4 'te belirtilmiştir.

Tablo: 4. Comenius Programına Katılan Ülkeler.

Avrupa Birliği Üyeleri	Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs, Hollanda, İngiltere, İspanya, İrlanda, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan.
Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA) / Avrupa Ekonomik Alanı (EEA) üyeleri	İzlanda, Lihtenştayn, Norveç,
Aday Ülkeler	Türkiye,
	Hırvatistan ve Makedonya bazı alt programlara katılmaktadır.

Kaynak: European Commission, Education and Culture , Lifelong Learning Programme (LLP) General Call For Proposals 2008

2.3.3.2. Comenius Programının Faaliyet Alanları (Kapsamı)

Comenius Programının ikinci aşamasına geçişte, içerik ve yapı açısından bir takım değişiklikler yapılmıştır. Dil öğrenimi Comenius için önceliklerden biri olmaktadır. Comenius'a Lingua'da yer alan beş uygulamadan dördü eklenerek

yeniden oluşturulmuştur. Comenius 3 'ün ise tamamen yeni olduğu bilinmektedir (Kulaksız, 2010). 2009 yılı itibariyle hayata geçirilen Comenius Bölgesel Ortaklıklar ise, LLP dönemi yenilikleri arasındadır (Sağlam, 2008). Comenius'un Socrates dönemi faaliyet alanı tablo 5'de, tablo 6'da ise LLP dönemi faaliyet alanı sıralanmıştır.

Tablo: 5. Comenius Programının Socrates Dönemi Faaliyet Alanı

Comenius 1: Okul Ortaklığı	
Comenius 1.1 Okul Projeleri	Çok taraflı Projeler (Öğrenci faaliyetlerine odaklanma)
Comenius 1.2. Dil Projeleri	Öğrencilerin yabancı dillerde iletişim kurmadaki motivasyonunu ve becerisini arttırmak için iki taraflı projeler.
Comenius 1.3. Okul Geliştirme Projeleri	Çok taraflı projeler, Okul Geliştirme Projeleri (Okul yönetimi okul gelişimi sorularına odaklanma)
Comenius 2. Okul Öğretim Kadrosunun Eğitimi	
Comenius 2. 1. Okul eğitim kadrosunun eğitimi için Avrupa İşbirliği Projeleri	
Bireysel Eğitim Hibeleri	
Comenius 2. 2. a Başlangıç eğitimi	
Comenius 2. 2. b Comenius Dil Asistanlığı	
Comenius 2. 2. c Hizmet içi eğitim kursları	
Comenius 3 Ağlar	

Kaynak: Bahadır, 2006: 23.

Tablo: 6. Comenius Programının LLP Dönemi Faaliyet Alanı

Comenius Okul Ortaklıkları	
1. Çok Taraflı Okul Ortaklıkları	Özellikle öğrenci katılımı, pedagojik ve idari konular ve dil eğitimi odaklıdır
2. İki Taraflı Okul Ortaklıkları	
Bölgesel Ortaklıklar	Sınır ötesi işbirliği dahil olmak üzere bölgeler arası işbirliğinin güçlendirilmesine yöneliktir.
Hizmet İçi Eğitim Faaliyeti	Okullarda kapsamlı dil politikalarının oluşturulması, takım çalışmasının güçlendirilmesine yöneliktir.
Comenius Asistanlığı	Comenius Asistanı olarak yeni öğretmen ve öğretmen adayları tanımlanmaktadır.
Comenius Hazırlık Ziyaretleri	Okul Ortaklıkları projelerine başvuru yapacak kurumlara uygun ortak bulmak amaçlıdır.
Comenius Öğrenci Hareketliliği	Öğrenci Hareketliliği 14 yaş üstü öğrencilerin 3 - 10 ay arasında bir süreyi yurt dışında geçirmesine olanak sağlar.
Çok Taraflı Projeler	Öğrenme yöntemleri de dahil olmak üzere örnek uygulamaların ilettilmesine yöneliktir.
Comenius Ağları	Birlik desteği bittikten sonrada işbirliğinin sürdürülmesine odaklıdır.
Comenius Destekleyici Faaliyetler	Comenius Programının uygulanmasını kolaylaştırmaya yöneliktir.
E- Eşleşme Faaliyetleri	Okulların ortaklık ve ağ kurma faaliyetleri BİT'in kullanımı sayesinde gerçekleşir.

2. 3. 3. 2. 1. Comenius Okul Ortaklıkları (Comenius School Partnerships)

Comenius Okul Ortaklıkları, Avrupa'daki okullar arasında işbirliğini teşvik etmek suretiyle eğitimde Avrupa boyutunu geliştirmeyi hedeflemektedir. Ortaklıklar, farklı ülkelerdeki öğrenci ve öğretmenlere ortak ilgi alanındaki bir veya daha fazla konuda birlikte çalışma fırsatı sağlamaktadır. Okul Ortaklıkları projenin odaklandığı

konu kapsamında yapılacak çalışmalar aracılığıyla; ekip çalışması, sosyal beceriler, proje faaliyetlerini planlama ve yürütme ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasında da öğrenci ve öğretmenlerin yetenek ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca, farklı ülkelerden okullarla bir ortaklık içinde yer almak, öğrenci ve öğretmenlerin yabancı dillerini kullanmalarına ve geliştirmelerine imkân vererek ve yabancı dil öğrenmeye yönelik motivasyonlarını artırmaktadır (UA, 2012).

Okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının katıldığı okul ortaklıkları iki yıl sürmektedir. Çok taraflı ve iki taraflı olmak üzere iki tür okul ortaklığı bulunmaktadır

a. Çok Taraflı Okul Ortaklıkları için biri AB üyesi olmak üzere en az 3 (üç) ortaklı bir yapının oluşturulması gerekmektedir. Bu ortaklık kapsamında, farklı ülkelerdeki öğrenci ve öğretmenlere ortak ilgi alanındaki bir veya daha fazla konuda birlikte çalışma fırsatı sağlanmaktadır. Bazı ortaklıklar öğrencilerin aktif katılımına odaklanırken, diğerleri pedagojik veya okul ve eğitim konularına yoğunlaşmakta ve esas olarak öğretmenlerin ve idari personelin katılımıyla gerçekleşmektedir.

b. İki Taraflı Okul Ortaklıkları, iki okul (bir tanesi AB üyesi ülkeden olmalıdır) arasında yakın işbirliği sağlayarak öğrencilerin farklı dillerde konuşabilme motivasyonunu ve kapasitesini artırmayı hedeflemektedir. Belli bir konu üzerinde öğrenci ve öğretmenlerin birlikte çalışmalarını gerektirir. Faaliyetler sadece sınıf değişiminden ibaret olmamalı müfredata uyarlanmalıdır. Öğrenciler aktif bir şekilde planlama, izleme ve değerlendirme faaliyetlerinde yer almalı, yurtdışı hareketliliğine katılacak öğrencilerin en az 12 yaşında olmaları gerekmektedir. Hareketliliğin süresi de en az 10 gün olacak şekilde planlanmalıdır.

Comenius Okul Ortaklıkları için her okuldan sadece 1 (bir) başvuru kabul edilmektedir. Eğer bir okul birden fazla başvuruda bulunursa o okul tarafından yapılan bütün başvurular geçersiz sayılacaktır. Bir ortaklıkta ülkemizden sadece bir okul yer alabilecektir. Birden fazla okulun yer alması durumunda, bu okulların başvurularının tamamı geçersiz sayılacaktır.

Comenius Okul Ortaklıklarında sadece okul personeli ve öğrencileri katılımcı olabilecektir. Okullarda farklı statülerde öğretmenlerin çalışıyor olması nedeniyle “okul personeli” ifadesinin açıklığa kavuşturulması ihtiyacı çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan değerlendirmeler sonucunda bu bölümde yer alan kurallar konulmuştur. Bu bağlamda, yurtiçi faaliyetlere katılım konusunda bir öğretmenin verdiği ders saati ve statüsü (kadrolu, sözleşmeli, ücretli veya görevlendirmeli olması) bakımından bir sınırlama bulunmamaktadır. Başvurusu kabul edilen okulda görev yapan idareciler ve kadrosu bu okulda bulunup en az 15 saat ders veren öğretmenler ile sözleşmeli/ücretli/görevlendirmeli olarak çalışan ve en az 15 saat ders veren öğretmenler projenin yurtdışı faaliyetlerine katılabilir ve projenin iletişim dilini bilmeleri koşuluyla irtibat kişisi olabilirler (LLP Ulusal Telif Çağrısı, 2012).

Comenius Okul Ortaklıkları kapsamında yürütülen faaliyetlerinden bazıları aşağıdaki gibidir (LLP Guide, 2012);

- Ortaklığa katılan bütün kurumlar arasında proje toplantısı,
- Proje faaliyetlerine katılan öğretmen ve öğrencilerin hareketliliği (proje toplantısı, öğretmen değişimi, müdür çalışma ziyareti, öğrenci değişimi),
- Yurtdışındaki ortak okullarla iyi uygulamaların ve tecrübelerin değişimi
- Alan çalışması, projeye ilgili araştırmalar,
- İş birliği faaliyetleriyle ilgili dokümanların tasarlanması, yayımlanması ve dağıtılması,
- Teknik materyaller, çizimler ve sanat eserlerinin üretilmesi,
- Gösteriler (tiyatro oyunları, müzikaller gibi),
- Sergi organizasyonu, bilgi dokümanlarının üretilmesi ve dağıtılması,
- Ortaklıkta kullanılan dil(ler)de gerekli yetkinliğe sahip olmalarını sağlamak için öğretmen ve öğrenciler için dil hazırlığı,
- Özdeğerlendirme faaliyetleri
- Proje çıktıları ve tecrübelerin yaygınlaştırılması,

2012 yılı için her bir okul ortaklığına verilecek hibe miktarı Avrupa Komisyonu tarafından götürü usulde düzenlenmiş ve Komisyon tarafından belirlenen hareketlilik (kişi) sayılarına göre Ulusal Ajanslar tarafından iki yıllık olarak ulusal hibe miktarları belirlenmiştir. Hibe miktarlarının belirlenmesinde, hibe kullanımına ilişkin önceki yıllardan edinilen deneyim ve çeşitli faaliyetler için Komisyon tarafından ülkelere göre belirlenmiş harcırah hibesi miktarları esas alınmıştır. Tablo 7’de Ulusal Ajans tarafından 2012 yılı Comenius Okul Ortaklıkları için belirlenmiş ulusal götürü hibe miktarları verilmiştir (LLP Ulusal Telif Çağrısı, 2012).

Tablo: 7. Comenius Okul Ortaklıkları İçin 2012 Yılı Hibe Miktarları

	Yapılması, Gereken Asgari Hareketlilik Sayısı	Götürü (Sabit) Hibe Miktarı (€)
Çok Taraflı Okul Ortaklıkları	4	6000
	8	9500
	12	15000
	24	23000
İki Taraflı Okul Ortaklıkları	12	15000
	24	23000

Kaynak: (Ulusal Ajans, 2012)

2.3.3.2.2. Comenius Bölgesel Ortaklıklar (Comenius Regio Partnerships)

Comenius Programı altında 2009 yılı itibariyle hayata geçen projedir. Comenius Bölgesel Ortaklıkların temel hedefi, Okul eğitimi alanında görev ve sorumluluğu olan yerel ve bölgesel kuruluşlar arasındaki ortaklaşa çalışmalarını ve bölgeler arası işbirliğini destekleyerek, eğitimde Avrupa boyutunu güçlendirmektir. Bu kapsamda; okul eğitimi alanında görev ve sorumluluğu olan kurumlara; Farklı bölgelerden okullar ve eğitim sektöründeki diğer aktörler ile işbirliği içinde kendi ortak ilgi alanlarına yönelik bir ya da daha fazla konuda çalışma imkânı sağlanmaktadır (UA, 2012). Comenius Bölgesel Ortaklıkları, Hayatboyu Öğrenme

Programına katılan 2 ülkeden ve bu ülkelerde yer karşılıklı iki ortak bölgeden oluşan iki taraflı (bilateral) projelerdir ve katılan bölgelerden birinin AB üyesi olma zorunluluğu vardır (Sağlam, 2008).

Comenius Bölgesel Ortaklıklar ile gelen yenilikler ise şöyledir;

Yerel ve bölgesel makamların ortaklıklara dâhil olması: Bu kurumlar, okullarda, öğretmen yetiştiren ve okul geliştirme çalışmalarında Avrupa etkinliklerini desteklenmesi noktasında önemli destek sağlamaktadır.

Yaygın eğitimin ortaklıklara dahil edilmesi: Gençlik ve spor kulüpleri, kütüphaneler, müzeler, halk eğitim merkezleri vb. çok sayıda öğrenme fırsatları sağlamaktadır.

Comenius Bölgesel Ortaklıklar, örgün eğitim ile okul binaları dışında da öğrenme fırsatlarının devamlılığını sağlayan yaygın eğitim kurumları arasındaki işbirliğini desteklemektedir. Comenius Bölgesel Ortaklıklar okul eğitimi alanında görevleri olan “bölgesel yönetimler” arasındaki ortaklık esasına dayanmaktadır. Bu kapsamda, sadece okul eğitimi alanında görev ve sorumluluğu olan bölgesel/yerel makamlar proje sahibi olarak başvuru yapabileceklerdir. Comenius Bölgesel Ortaklıklar için ülkemiz bakımından uygun bölgesel/yerel makamlar, İl Milli Eğitim Müdürlükleri olarak belirlenmiştir (LLP Ulusal Telif Çağrısı, 2012). Ancak, aynı ortaklıkta, o bölgeden en az bir okul ile en az bir ilgili kurum/kuruluşun da (İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, gençlik-spor kulübü, okul-aile birliği, üniversitelerin eğitim fakülteleri, müzeler, kütüphaneler, rehberlik ve araştırma merkezleri, bilgisayar veya yabancı dil kursu veren kurum ve kuruluşlar vb. gibi) ortak olarak yer alması zorunludur (LLP Guide, 2012).

Bölgesel Ortaklıklar kapsamında yapılabilecek etkinliklerden bazıları şunlardır (LLP Guide, 2012):

- Okulda görevli eğitim elemanlarının (öğretmen ve yöneticilerin) değişimi, iş başında izleyerek öğrenme çalışma ziyaretleri vb.
- Alan araştırmaları ve küçük ölçekli çalışmalar

- İyi uygulamaların ve deneyimlerin karşılıklı paylaşımı
- Akran öğrenme etkinlikleri, konferanslar, seminerler ve çalıştaylar.
- Farkındalık yaratma kampanyaları,
- Projenin ortağı olan karşı bölgedeki iyi uygulamaların ve tecrübelerin karşılıklı olarak değişime yönelik her türlü faaliyet.

Comenius Bölgesel Ortaklıklar hibesi, hareketlilik ve hareketlilik dışı proje faaliyetleri için talep edilecek olan hibe tutarlarının toplamından oluşmaktadır. Comenius Bölgesel Ortaklıklar için Tablo 9’da verilen hibe miktarları, sadece proje süresince (2 yıl) yapılacak asgari hareketlilikler için verilecek olan götürü hibe tutarları olup, gidilecek mesafeye göre değişmektedir (LLP Teklif Çağrısı, 2012). Programın 2012 yılında bölgesel ortaklıkların hareketlilik etkinlikleri için hibe miktarı 1800 ile 18 bin Avro arasında değişmektedir. Proje süresi 2 yıldır. Ayrıca hareketlilik haricindeki proje faaliyetleri için uygun bütçe talebinin %75’i oranında bütçe tahsis edilebilmektedir.

2.3.3.2.3. Hizmet İçi Eğitim Faaliyeti (In –Service Training)

Bu kapsamdaki projelerin amacı, okullarda kapsamlı dil politikalarının oluşturulması, güncel izleme ve analiz teknikleriyle eğitim stratejilerinin ilerletilmesi, takım çalışmasının güçlendirilmesi ve dil veya kültür bakımından farklı özelliklere sahip öğrencilerden oluşan sınıflarda eğitim görme olanağının sağlanmasıdır.

Bu projelere katılım için bireysel başvuru gerekmektedir. Eğitim faaliyetinin süresi 1 ilâ 6 haftadır. Personel eğitimi mutlaka kendi ülkesi dışında gerçekleştirmelidir. Grup başvurularında en fazla 10 kişi olarak başvurulmalıdır. Sağlanacak maddi destek ülkeden ülkeye değişmekle beraber seyahat, vize masrafları, dil hazırlık masraflar, kurs ücreti ve harcırah olarak belirlenen masrafların azami sınırının aşılması durumunda tamamı karşılanır (Toygür, 2012).

2012 yılı Ulusal Öncelikleri arasında geçmiş iki sene içinde LLP kapsamında hibe almamak, okullarda genel branş öğretmeni olmak ve okul öncesi veya özel

eğitim ihtiyacı olanlara yönelik eğitim veren kurumlarda görev yapıyor olmak bulunmaktadır.

2.3.3.2.4. Comenius Asistanlığı (Comenius Assistantships)

Hayatboyu Öğrenme Programı (LLP) altında yer alan Comenius Programı bünyesindeki Comenius Asistanlığı, öğretmen adaylarının Avrupa'daki eğitim kurumlarında yaptıkları bir etkinliktir.

Bu etkinliğin amacı, gelecekteki öğretmenlere, öğretme ve öğrenme konusundaki Avrupa boyutunu daha iyi anlamaları için bir fırsat vermek; yabancı dil, farklı ülkeler ve eğitim sistemleri hakkındaki bilgilerini artırmak ve öğretme becerilerini geliştirmektir. Asistanlar, Hayatboyu Öğrenme Programında yer alan bir ülkedeki ev sahibi okulda, on üç ile kırk beş hafta arasında değişen süre boyunca asistanlık yapmak için hibe alırlar. Ev sahibi okul, asistan için danışman görevi yapacak tam ehliyet ve deneyime sahip bir öğretmen belirler (LLP Guide Assistans, 2012).

Comenius Asistanlığı'ndan aşağıdaki özellikleri taşıyan kişiler yararlanabilir (UA, 2012);

- Yüksek öğretim düzeyinde, öğretmen olarak kariyer erişimi sağlayan hazırlık sınıfı hariç en az iki yıllık eğitimini tamamlayan, yani 3. ve 4.sınıf öğrencileri veya mezun olup kadrolu/sözleşmeli olarak atanmamış olanlar,
- İyi derecede yabancı dil (İngilizce, Fransızca, Almanca, vb.) bilenler, yabancı dil öğretebilecek ya da kendi branşında yabancı dille ders verebilecek düzeyde olanlar,
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmen olarak atanabilme kriterlerini taşıyanlar,
- Daha önce Comenius Asistanlığı yapmamış olanlar.

Comenius Asistanları, haftada toplam 12-16 saat eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunurlar. Başlıca görevleri şunlardır: Yabancı dil öğretme, Kendi

anadilini gittiği kurumdaki istekli hedef kitleye öğretme, AB farkındalığını arttırma, Avrupa Birliği Vatandaşlığı kavramının yaygınlaşmasına yardımcı olma, ev sahibi kurumun yapacağı Comenius projelerine (Comenius Okul Ortaklıkları, Comenius Bölgesel Ortaklıklar vb.) kendi ülkesinden ortak bulma konusunda yardımcı olmak (LLP Guide Assistans, 2012).

Comenius Asistanlığı süresi 13 ile 45 hafta arasında değişmektedir. Asistanlar; 3-6 yaş grubuna eğitim-öğretim veren kreşlerde, anaokullarında, ilk ve orta dereceli okullarda, mesleki, teknik ve özel eğitim veren okullarda görev yapabilirler. Comenius Asistanlığı kapsamında 27 AB üyesi ülkeden birine gidilebilir.

2.3.3.2.5. Comenius Hazırlık Ziyaretleri (Preparatory Visits)

Hayatboyu Öğrenme Programı alt faaliyetlerinden olan Hazırlık Ziyaretleri, Comenius Programı kapsamında sunulacak projelere (Comenius Okul Ortaklıkları, Comenius Bölgesel Ortaklıkları ve Merkezi Projeler) hazırlık yapmak amacıyla kuruluşlara, proje ortaklarını daha yakından tanımaları, çalışma planı hazırlamaları ve başvuru formu ile diğer gerekli dokümanları birlikte doldurmaları için sağlanan bir imkândır (UA, 2012).

Hazırlık Ziyaretleri iki şekilde gerçekleştirilebilir;

- Hayatboyu Öğrenme Programına üye ülkelerdeki potansiyel herhangi bir kuruma yapılan ziyaretlere katılım,
- Ulusal Ajanslarca kurumların ortaklık oluşturmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen İrtibat Seminerleri'ne katılım şeklindedir.

Hazırlık Ziyaretlerinin amacı; Potansiyel bir projenin potansiyel ortakları arasında, Projenin amaç, hedef ve metodolojisini daha ayrıntılı olarak tanımlamak, Proje içindeki ortakların rollerini, sorumluluklarını ve görevlerini belirlemek, Projenin çalışma planını hazırlamak, Projenin yürütülmesi, değerlendirilmesi ve

yaygınlaştırılmasına yönelik planlar yapmak, Başvuru formunu birlikte doldurmak vs.

2012 yılı için Türkiye Ulusal Ajansı ulusal öncelikleri, genel eğitim veren kamu okulları, daha önce okul ortaklıkları kapsamında hibe almamış kurumlar, daha önce proje başvurusu yapmamış veya başvurusu kabul edilmeyen iller ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik eğitim veren kurumlar olarak belirlenmiştir. Hibe miktarı ortalama 500- 600 Avro arasında değişmektedir.

2.3.3.2.6. Comenius Öğrenci Hareketliliği (Individual Pupil Mobility)

Bireysel Öğrenci Hareketliliği, okul eğitimine odaklanan Comenius programının hareketlerinden biridir (1720/2006/EC sayılı kararı). Comenius, Hayatboyu Öğrenme Programının bir parçasıdır. Comenius Bireysel Öğrenci hareketliliği, ortaöğrenim öğrencilerinin yurtdışında bir ev sahibi okulda 3 ile 10 ay arasında zaman geçirmesine izin veren bir Avrupa girişimidir (LLP Ulusal Teklif Çağrısı, 2012). Bu hareket, öğrencilerin Avrupa kültürlerinin ve dillerinin çeşitliliği konusundaki bilgilerini geliştirmeyi ve kişisel gelişimleri için gerekli olan yeterlilikleri edinmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda katılan okullar arasındaki işbirliğini güçlendirmeyi ve yurtdışındaki ortak okulda üstlenilen çalışmaları anlamalarını sağlamayı amaçlar (Guide Comenius Individual Pupil Mobility, 2012).

Comenius Öğrenci Hareketliliğinin hedefleri şöyle sıralanır (UA, 2012);

- 14 yaş ve üstü öğrencilerin 3 ila 10 ay (1 akademik yıl +/-10 ay) arasında bir eğitim süresini yurtdışında bir okulda ve ev sahibi bir ailenin yanında ikamet ederek geçirmesine olanak sağlamak.
- Öğrencilere Avrupa'da bir öğrenim tecrübesi sunarak onların Avrupa kültürlerinin ve dillerinin çeşitliliğini anlamalarına ve kişisel gelişimleri için gerekli olan becerileri kazanmalarına yardımcı olmak.
- Faaliyetin organizasyonunda ve uygulamasında yer alan öğretmenlere çok değerli uluslararası pedagojik tecrübe edinme imkânı sunmak.

- Faaliyete katılan okullar arasında sürdürülebilir işbirliğinin oluşturulmasına yardımcı olmak.
- Yurtdışındaki okul ortaklarının verdikleri eğitimleri tanınması için okulları cesaretlendirmek.

Faaliyete katılan ülkelerde bulunan ve daha önce Comenius Okul Ortaklıkları projesi yürütmüş ve/veya halen yürütmekte olan okullar (14 yaş ve üstü öğrencilere eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretim kurumları) bu faaliyetten faydalanabileceklerdir. Bir okul, proje çerçevesince ortaklık yapacağı okul veya okullara sadece öğrenci gönderebilmekte veya sadece bu okullardan gelecek öğrencilere ev sahipliği yapabilir veya hem öğrenci gönderip hem ev sahipliği yapabilmektedir (LLP Ulusal Teklif Çağrısı, 2012).

Gönderen ve evsahibi okul için götürü hibe miktarları gönderen okulun Ulusal Ajansı tarafından gönderen okula ödenmektedir. Gönderen okul yazılı talep doğrultusunda ev sahibi okula gerekli para transferini yapmaktan sorumludur (LLP Ulusal Teklif Çağrısı, 2012).

2.3.3.2.7. Çok Taraflı Projeler (Comenius Multilateral Partnerships)

Bu kapsamdaki projelerin amacı yeni öğrenme yöntemleri da dahil olmak üzere örnek uygulamaların iletilmesi, program kapsamında öğrencilere, öğretmenlere ve diğer görevlilere yönelik danışma sistemlerinin geliştirilmesi ve yeni öğretmenler için kursların yaygınlaştırılmasıdır (Toygür, 2012).

Projelerin yeni müfredat, eğitim metodu, eğitim materyali gibi somut bir çıktısının olması gerekmektedir. En üç ortakla yapılması gereken projelerin bütçesi 150 bin ile 300 bin Avro arasındadır. Bu projelerden örgün eğitim kurumları, eğitimle ilgili yerel ve ulusal kurumlar ve eğitim alanında faaliyet gösteren STK'lar ve Araştırma Merkezleri faydalanabilir.

Projenin stratejik öncelikleri Avrupa Komisyonu tarafından belirlenmiştir. Bunlar; okulların gelişimi, öğrenme ve öğretme yaklaşımlarının geliştirilmesi, okulu

erken bırakma, göçmenlerin öğrenim sürecini destekleme, cinsiyet eşitliğini sağlama ve kapsayıcı yaklaşımdır.

2.3.3.2.8. Comenius Ağları (Comenius Network)

Bu kapsamdaki projelerin amacı ağlarda yer alacak kişi ve kurumlar arasındaki işbirliğini güçlendirmek ve kurumların üzerinde çalıştıkları projeler için Birlik desteği bittikten sonra da işbirliğinin sürdürülmesini sağlayacak bir platform oluşturulmasıdır (Toygür, 2012).

Bu projelerden örgün eğitim kurumları, eğitimle ilgili yerel ve ulusal kurumlar, eğitim alanında faaliyet gösteren STK'lar ve Araştırma Merkezleri faydalanabilir. En az 6 ortaktan oluşması gereken projenin maksimum bütçesi 150 bin Avro'dur.

Projeler kapsamında her ağın bir internet sitesi oluşturması, yıllık rapor hazırlaması ağın aktivitelerini yaygınlaştırması ve ilgili proje konusuyla ilgili yıllık bir toplantı düzenlemesi gerekmektedir.

2.3.3.2.9. Comenius Destekleyici Faaliyetler

Comenius Programı'nın temel faaliyetleri arasında yer almayan fakat programın amacına ulaşmasını destekleyecek ve katkı sağlayacak projeler bu kapsamdadır. Destekleyici faaliyetler, Comenius Programı'nın hedeflerine ulaşmasına katkı sağlar (Comenius Accompanying Measures).

Bu Projelerden örgün eğitim kurumları, okul eğitimi , eğitim yönetimi, rehberlik ve psikolojik danışma alanında aktif eğitim merkezleri, araştırma merkezleri, eğitimle ilgili yerel ve ulusal kurumlar, eğitim alanında faaliyet gösteren STK'lar yararlanabilir. Bütçesi 150 bin Avro'ya kadardır (Comenius Accompanying Measures).

2.3.3.2.10. E-Eşleşme Faaliyetleri

Bu projeler kapsamında okulların ortaklık ve ağ kurma faaliyetleri bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı sayesinde gelişir. Projeler ortaklıklar için okullara

Comenius programı kapsamında gerekli fikir ve araçları sağlar. Faaliyetler hem Avrupa bazında hem de ulusal baz da desteklenir. Bu sayede öğretmenler materyal paylaşabilir veya paylaşılan materyallerden faydalanabilirler (Toygür2012).

2.4. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarına Türkiye'nin Katılımı

Dünya çapında yaşanan bilim ve teknolojideki gelişmeler doğrultusunda ülkelerde meydana gelen değişimler ile küreselleşme süreci, toplumlarda gereksinimleri değiştirmiş ve bu gereksinimleri karşılayabilmek için sürekli olarak kendini yenileyen, yeni bilgiler edinmeyi bir yaşam biçimi haline getirmiş bir toplum gereksinimini ortaya çıkarmıştır (Sağlam vd. , 2011).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu izleyen ilk yıllarda da, ülkede çağdaş, uygar bir yaşam biçimini yerleştirmek, bilgili ve bilinçli yurttaşlardan oluşan toplumsal yapı ile uygar ülkeler arasında yer almak amaçlanmış ve bu amaca ulaşabilmek için eğitime özel önem verilmiştir. Cumhuriyet tarihimiz boyunca yüzümüz hep çağdaş uygarlığa dönük olmuş, Türkiye, Avrupa ile bütünleşmeyi bir devlet politikası olarak benimsemiştir (Moroğlu, 2002).

Ortak kültür ve değerler çerçevesinde bütünleşmeyi amaçlayan AB, Topluluk Programları ile üye devletler arasındaki işbirliğini geliştirmeyi ve entegrasyonu derinleştirmeyi amaçlamaktadır. Eğitim alanında faaliyet göstermekte olan Topluluk Programları; gençlerin ortak eğitim ve kültür ile donatılmış bir "Avrupalı" kimliğine ulaştırılması ile fert ve toplum bazında refah seviyesinin arttırılmasını, eğitimde fırsat eşitliği sağlamayı ve eğitimi yaşam boyu sürdürebilmeyi hedeflemektedir (Ersun, 2005).

Avrupa Birliği Antlaşması sonucu AB'nin ortak eğitim programlarının sayısını arttırması ve Gümrük Birliği sonrası AB – Türkiye Cumhuriyeti ilişkilerinde gözlenen ilerleme; Türkiye Cumhuriyeti'nde AB Eğitim Programlarına olan ilgiyi arttırmıştır. 30 Ekim 1995 tarihinde AB Eğitim Programlarına katılmak için başvuruda bulunulmuştur. AB Komisyonu 13 Mayıs 1996 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin Sokrates, Leonardo ve Gençlik programlarına; bu programların kuruluşuna dair temel kararlarının ilgili maddelerine Türkiye Cumhuriyeti'nin adının

eklenmesi suretiyle dâhil edilmesini önerdi. Fakat bu öneri Avrupa Parlamentosu Eğitim, Kültür,Gençlik ve Medya Komitesi tarafından 3 Şubat 1997 tarihinde bloke edildi (Özkılıç ve Haspolatlı, 2008). AB tarafından katılım desteklenmekle beraber ikili ilişkilerde farklı bir alanda ortaya çıkan sorunlar nedeniyle Türkiye'nin programlara katılımı gecikmiştir (Rençber, 2005). Helsinki Zirvesi ile adaylık perspektifi alan Türkiye, eğitim programlarından yararlanması için yapması gereken idari düzenlemelere başlamıştır (Uysal vd.,2003).

Avrupa Parlamentosu Genel Kurulunun 0251/98 sayılı kararında Türkiye Cumhuriyeti'nin programlara dâhil edilmesi olumlu karşılanmıştır. 25 Şubat 1999 tarihinde Avrupa Parlamentosu Eğitim, Kültür, Gençlik ve Medya Komitesinin Türkiye Cumhuriyeti'nin programlara katılımını destekleyen önerisi Avrupa Parlamentosu Genel Kurulunun 253/2000/EC sayılı kararıyla kabul edilmiştir (259/2000/EC sayılı karar). Böylelikle, Socrates Programının ilk aşamasının 1999 sonunda sona erecek olması nedeniyle Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Socrates II'yi kuran Temel Karar Önerisine Türkiye'de eklenmiştir. 25.02.1999 tarihinde Türkiye ile ilgili öneriyle aynı gün Avrupa Parlamentosu Genel Kurulunun onayını alan öneri hakkındaki son karar, 24 Ocak 2000 tarihinde resmen alınarak 03.02.2000 tarihli Resmi Gazete 'de yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir (Rençber, 2005; Uysal vd., 2003).

Eğitim ve gençlik programlarına Türkiye'nin katılımı için bir hazırlık döneminden geçilmesi gerekmiştir. 29 Ocak 2002 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla belirlenen hazırlık dönemi planı doğrultusunda hazırlık aşamasında yürütülecek çalışmaların finansmanı ve uygulamalarına ilişkin olarak Hazırlık Tedbirleri ve Pilot Uygulamalara İlişkin Anlaşmalar DPT ve Komisyon yetkilileri tarafından imzalanarak 27 Aralık 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Özkılıç ve Haspolatlı, 2008; Rençber, 2005).

26 Şubat 2002 tarihinde Türkiye ile AB arasında imzalanan Türkiye Cumhuriyeti'nin Topluluk Programlarına Katılmasının Genel İlkeleri Hakkında Çerçeve Anlaşma'nın onaylanarak 1 Eylül 2002 tarihinde Resmi Gazete 'de

yayınlanması ile programlara katılım yönünde önemli bir adım atılmıştır (Özkılıç ve Haspolatlı, 2008; Rençber, 2005)

2002 yılında yayınlanan “Proposal for Preparatory Measures, Turkey” raporunda AB, Ulusal Ajansın Haziran 2003 tarihinde faaliyete geçmesiyle, Türkiye Cumhuriyeti’nin 1 Ocak 2004 tarihinde Sokrates II programına katılabileceği belirtilmiştir (“Sanal”, 2012). Türkiye, Topluluk Eğitim Programlarına 01.04.2004 tarihi itibarıyla katılmaya başlamıştır (ABEGPDB, 2008). Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti arasında 15 Nisan 2004 tarihinde imzalanan Mutabakat zaptına göre Avrupa Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan ve Türkiye Cumhuriyeti’nin Topluluk programlarına katılımı ile ilgili genel prensipleri düzenleyen 26 Şubat 2002 tarihli Çerçeve Anlaşması’nda öngörülen şartlara uygun olarak ve bu Mutabakat Zaptı’nın eklerinde yer alan kayıt ve şartlar dahilinde, bundan böyle “Programlar” olarak anılacak Leonardo da Vinci II, Sokrates II ve Gençlik Programlarına katılacaktır. Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Birliği bütçesine belirtilen oranlarda mali katkı yapacaktır (15 Nisan 2004 tarihli Mutabakat Zaptı).

Yürütülen programlarla ilgili katılımlar her geçen yıl biraz daha artmış ve 1 Ocak 2007’den itibaren Ulusal Ajansın AB programlarına katılım konusuyla ilgili olarak 2013 sonuna kadar yedi yıl sürecek bir Hayatboyu Öğrenme Programı ile gençlik programlarında yeni bir döneme girmiştir (Kulaksız, 2010). Türkiye’nin 2007-2013 yıllarını kapsayan Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programı’na katılımını düzenleyen Mutabakat Zaptı 30 Mayıs 2007 tarihinde imzalanmış, 30 Haziran 2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmî Gazete ‘de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Mutabakat Zaptına göre, Türkiye, Avrupa Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki Türkiye Cumhuriyeti’nin Topluluk Programlarına katılımı için genel ilkelerle ilgili 26 Şubat 2002 tarihli Çerçeve Anlaşma ’da belirtilen koşullara uygun olarak ve Mutabakat Zaptı’nın eklerinde belirtilen hüküm ve şartlar çerçevesinde Gençlik Programı’na ve Hayatboyu Öğrenme alanındaki eylem programlarına (Bundan sonra “Programlar” olarak anılacaktır) katılacaktır. Böylece Türkiye’nin 1 Ocak 2007’den itibaren geçerli olmak üzere Programlara katılımı düzenlenmiştir. Bu belge, Programlara katılım için Türkiye’nin Birlik bütçesine

yapacağı mali katkıyı da belirlemiştir. Tablo 8 ve tablo 9’da Türkiye’nin AB Eğitim Programlarına yaptığı ve yapacağı mali katkılar gösterilmiştir.

Tablo:8. Programlara Türkiye Cumhuriyeti’nin Yapacağı Katkı Tutarının Yıllara Göre Dağılımı (Milyon ₺, 2004-2006)

	2004	2005	2006
Leonardo	6.024.000	13.024.000	13.024.000
Socrates	9.050.000	13.550.000	20.300.000
Gençlik	3.279.000	4.369.000	5.819.000

Kaynak: 08.05.2004 tarih ve 25456 sayılı Resmi Gazete .

Tablo: 9. Programlara Türkiye Cumhuriyeti’nin Yapacağı Katkı Tutarının Yıllara Göre Dağılımı (Milyon ₺, 2007-2013)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
LLP	58	62	66	70	74	78	82
Gençlik	9.3	9.5	9.7	9.9	10.1	10.3	10.5

Kaynak: 30.06.2007 tarih ve 26568 sayılı Resmi Gazete

2.4.1. Programların Türkiye’deki İşleyişi

AB üyesi yada aday bir ülkede, eğitim ve gençlik programlarının başlatılabilmesi için, Ulusal Ajans olarak adlandırılan bir teşkilatın kurulması gerekmektedir (Reçber, 2005). Avrupa Birliğinin eğitim ve gençlik programlarını Türkiye’de duyurmak; bu programlara katılım çalışmalarını yürütmek, koordine etmek, izlemek ve Avrupa Komisyonuna rapor halinde sunmak; bu programlar hakkında Avrupa Komisyonu ile gerekli görüşmeleri yapmak ve uygulama sözleşmelerini imzalamak amacıyla tüzel kişiliği haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip,

bu maddede belirtilmeyen durumlarda özel hukuk hükümlerine tâbi, Devlet Planlama Teşkilatı ile ilgili olmak üzere Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı kurulmuştur (31.07.2003 tarihli ve 540 sayılı kanun).

2002 yılında Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde AB Eğitim ve Gençlik Programları birimi kurulmuş, söz konusu birim 2003 yılında AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı adı altında idari ve mali özerkliği olan bir kurum haline gelmiştir. Eğitim ve Gençlik Programları konusunda yetkili kurum olarak tesis edilen Merkez Başkanlığı, her ülkede olduğu gibi bir Ulusal Otoriteye bağlı olarak hizmet vermektedir. Türkiye Cumhuriyeti için ulusal otorite, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı makamıdır (UA, 2012).

AB Eğitim ve Gençlik Programlarının ülke içinde tanıtılması, koordinasyonu, yürütülmesi ve programlardan faydalandırılacak projelerin yurtiçinde değerlendirilmesi, seçimi AB Komisyonu tarafından yapılacak projelerin müracaatlarının derlenmesi ve ön değerlendirmelerinin yapılması, üye ülkeler ve AB Komisyonu ile programın gerçekleştirilmesi ve işbirliği kurulması konusundaki ilişkilerin yürütülmesi amacıyla her ülkede uygulayıcı ve koordinatör birim olarak Ulusal Ajanslar kurulmaktadır. Ülkemizde, Ocak 2002 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) bünyesinde Ulusal Ajans görevini yerine getirmek üzere bir daire başkanlığı kurulmuştur (AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı (ABEGPDB) Ulusal Ajans olarak adlandırılmaktadır (UA, 2012).

Ulusal Ajanslar yerel otorite tarafından kurulmasına rağmen, AB Komisyonu ve Ulusal ajanslar arasında doğrudan iletişim vardır. Ulusal Ajans, DPT'den sorumlu Devlet Bakanına, Yönlendirme ve İzleme Komitesine ve Avrupa Komisyonuna karşı sorumluluğu olan bir kuruluştur. Ulusal Ajansların bütçesi AB Komisyonu ve üye ülkeler arasında karşılanmaktadır (Özkılıç ve Haspolatlı, 2008).

Ulusal Ajanslar, katılımcı ülkelerin, eğitim ve gençlik programlarından yararlanmayı sağlamak üzere ülke içinde kurdukları ve ilgili taraflar ile işbirliği içinde programlardan yararlanma faaliyetlerini organize ve koordine eden uygulama

birimleridir (Rençber, 2005).Ulusal Ajans'ın görevleri şöyle sıralanabilir (UA, 2012);

- Kamu kuruluşları, kamu ve özel eğitim kurumları, özel sektör, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve gençlik kuruluşları ile yakın işbirliği sağlanması,
- AB Eğitim ve Gençlik Programlarının Türkiye'deki ilgili tüm yararlanıcılara tanıtılması ve bu amaçla gerekli insan gücü, bilgi, fiziki ve hukuki alt yapının oluşturulması ve geliştirilmesi,
- Çeşitli alanlarda küçük çaplı pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi,
- Programlara ilişkin belgelerin Türkçe'ye çevrilmesi,
- Katılım şartları, başvuru ve seçilebilirlik ile ilgili konularda bilgi sağlanması, başvuru işlemlerinin desteklenmesi, organize edilmesi ve kayıt altına alınması,
- Proje önerilerini hazırlama konusunda başvuru sahiplerine ve finanse edilmek üzere seçilen proje önerilerinin uygulanması konusunda katılımcılara tavsiyede bulunulması ve gerekli olduğu takdirde bunların eğitilmesi,
- Proje teklifleri ve diğer başvuruların kabul öncesi değerlendirilmesi ve görüş oluşturulması,
- Proje seçimi aşamasında ulusal karar organına ve AB Komisyonuna destek verilmesi,
- Türkiye'de programlardan yararlanacak kişilerle ve AB Komisyonu ile gerekli sözleşmelerin yapılması ve programlardan yararlanma hakkını kazananlara ödemedede bulunulması,
- Ayrılan fonların etkin yönetimi, Başkanlığa (Ulusal Ajans'a) tahsis edilen kaynakların muhasebesi ve izlenmesi için gerekli sistemin kurulması ve işletilmesi,
- Programlar çerçevesinde seçilerek finanse edilen projelerin gelişiminin izlenmesi, tahsis edilen kaynakların kullanımına ilişkin teknik denetim yapılması, rapor istenmesi ve değerlendirilmesi. (idari, mali ve hukuki işlemlerin yürütülmesi),

- Proje sonuçlarının ve özellikle beğeni kazanan iyi uygulamaların ülke içinde ve dışında yayımına katkı sağlanması,
- Programın genel değerlendirmesine, gelişimine ve farklı programlar arasında işbirliğinin artırılmasına katkıda bulunulması,
- AB Komisyonu, diğer ulusal ajanslar ve diğer ülke yararlanıcıları ile ilişkilerin kurulması, geliştirilmesi ve koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması.

2.4.2. AB Türkiye İlerleme Raporlarında AB Eğitim ve Gençlik Programları

Avrupa Komisyonu, AB Eğitim ve Gençlik Programları'nın Türkiye'deki uygulanışı ile ilgili durumu her yıl ilerleme raporlarında değerlendirmiştir.

2003 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, Türkiye'nin ilgili Topluluk programlarına katılımından sorumlu birimin Ocak 2002'de Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde kurulmasını takiben, 32 yeni personel atanma ve farklı bakanlıklardan görevlendirme suretiyle istihdam edilmiştir. Söz konusu birim, gelecekte Sokrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programlarından sorumlu olacak olan Ulusal Ajans olarak faaliyet göstermektedir. Bu birim, Komisyon ile işbirliği halinde çalışma planları oluşturmuş ve hazırlık tedbirlerinin tümünü uygulamaya koymuştur. Söz konusu birimin Türk Ulusal Ajansı olarak faaliyet göstermesini teminen hukuki statüsünü ve idari ve mali özerkliğini düzenlemek amacıyla, Temmuz 2003'de Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılmıştır (DPT, 2003).

Yılı Türkiye İlerleme Raporu Leonardo Da Vinci, Socrates ve Gençlik isimli Topluluk Programlarına katılımı ile ilgili olarak Türkiye'deki ulusal kurumlar ve Türk Ulusal Ajansı dikkate değer ilerleme sağlamıştır. Türkiye, gerekli hazırlık önlemlerini tamamlamış ve Nisan 2004'ten bu yana Programlara tümüyle katılım sağlamıştır. Türk Ulusal Ajansı personel ve alt yapıya ilişkin uygulama kapasitesini geliştirmiştir ve Programların uygulanmasına yönelik ilk deneyimler oldukça tatmin edicidir (EC, 2004).

2005 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, Eğitim ve öğretim alanında Türkiye, Nisan 2004 ayından bu yana Topluluğun Leonardo da Vinci, Socrates ve Youth programlarına son derece başarılı bir şekilde katılmaktadır. Türk Ulusal Ajansı tarafından yürütülen bilgilendirme kampanyalarının da desteğiyle, bu programlar öğrenciler ve genç profesyoneller arasında büyük ilgi görmüştür. 2004 yılında zaten önemli bir şekilde artış kaydeden başvuru sayısı 2005 yılında daha da yükselmiştir. Türk Ulusal Ajansı, projelerle ilgili seçim, sözleşme, menfaat sahiplerine ödeme, proje denetleme ve Komisyona bilgi verme dâhil, programların dağıtılmış faaliyetlerin yönetimine ilişkin görevlerini tatminkâr bir şekilde yerine getirmiştir. Türk Ulusal Ajansı, AB ortaklarıyla birlikte 9000'den fazla Türk katılımcının dâhil olduğu projeler için bu faaliyetlere tahsis edilen fonların % 90'ının ihalesini gerçekleştirebilmiştir. Türk Ulusal Ajansının, başvuru sayılarındaki önemli artışla baş edebilmek için yönetim kapasitesini takviye etmeye yönelik çabalarını sürdürmesi gerekmektedir (EC, 2005).

2006 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, Eğitim, öğretim ve gençlik konularında iyi gelişme kaydedilmiştir. Türkiye Topluluğun Leonarda da Vinci, Socrates ve Youth programlarına başarılı biçimde katılmaktadır ve programların ülke çapında duyurulmasına yönelik önlemler alınmıştır. Başvurulardaki kayda değer artış ve Türkiye'nin gelecekteki LLP ve Youth in Action programlarına katılımını önemli ölçüde artırma niyeti dikkate alındığında, bu konulardan sorumlu olan Ulusal Ajans, daha fazla güçlendirilmesinden ve prosedürel gerekliliklerin azaltılmasından fayda sağlayacaktır (EC, 2006).

2007 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, Rapor döneminde, eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında iyi bir ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, Topluluğun Leonardo da Vinci, Sokrates ve Gençlik Programlarına başarılı katılımını devam ettirmiş ve Mutabakat Zabıtları imzalanan takip eden programlar olan Hayatboyu Öğrenim ve Gençlik'e sorunsuz geçiş yapmıştır. 2006 yılında, Ulusal Ajans üç Topluluk Programı altındaki projelere tahsis edilen kaynakların %98'ini 18.000'den fazla Türk katılımcıyı içeren sözleşmelere dönüştürmüştür. Potansiyel yararlanıcıların sayısını arttırmak amacıyla Türkiye, Erasmus öğrencilerine ek kaynak sağlamış ve

Hayatboyu Öğrenim ile Gençlik Programlarına mali katkısını artırmıştır. Programların uygulanmasını ve usule ait şartları kolaylaştırmak için bir yönetmelik kabul edilmiştir. Ancak, Ulusal Ajans'ın idari kapasitesi artan iş yüküyle başa çıkabilmek amacıyla geliştirilmelidir (EC, 2007).

2008 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, Eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında, raporlama döneminde iyi ilerleme kaydedilmiştir. Hayat Boyu Öğrenim ve Gençlik Programlarına artan oranda başvuru yapılmış ve anılan programlardan sorumlu Ulusal Ajans güçlü ve etkin bir yönetim sergilemiştir. Türk makamlarının ve Ulusal Ajans'ın Hayat Boyu Öğrenim Programı'na ülke çapında katılım olmasını teşvik etmek için aldıkları tedbirleri müteakip, 2007 yılında 81 ilin 80'i anılan program kapsamında yer almıştır. Bununla birlikte, Türkiye'nin toplam katkı payını zamanında ödememesi, bahse konu programların 2008 yılında uygulanmasını finansman eksikliği nedeniyle sekteye uğratmıştır (EC. 2008).

2009 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına, mevcut bütçeyi büyük ölçüde aşacak şekilde hibe başvurusu yapılmaya devam edilmektedir. Sadece merkezi olmayan eylemler için son bütçe döneminde proje ve bireysel hareketlilik için Türk Ulusal Ajansına 7.000'den fazla başvuru yapılmış ve yararlanıcılarla 2.000'den fazla hibe anlaşması imzalanmıştır. Geniş bir coğrafi alanın kapsanması bir kez daha sağlanmıştır. Türkiye katkısının zamanında ödenmesi Programların sorunsuz başlamasını sağlamıştır. Ulusal Ajansın idari kapasitesini güçlendirmeyi amaçlayan Kanun TBMM'de kabul edilmiştir (EC. 2009).

2010 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Eylem programları mevcut bütçeyi oldukça aşan hibe başvuruları almaya devam etmektedir. 2009 yılında 1200'den fazla proje başvurusu yapılmış ve 10.000'den fazla bireysel hareketlilik finanse edilmiştir. 2010 yılında, Türkiye'nin programlara mali katkısı yaklaşık 80 milyon avroya ulaşmış ve zamanında ödenmiştir (EC., 2010).

2011 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, Türkiye, eğitim, mesleki eğitim ve gençlik konularında AB müktesebatı ve standartları ile uyum sağlamaya devam

etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Eylül 2011’de yeniden yapılandırılmıştır; diğer değişikliklerin yanı sıra, Hayatboyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur. Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Eylem programlarına duyulan ilgi ve katılım büyük oranda artmaya devam etmiştir. 2010 yılında bireysel program yararlanıcılarının toplam sayısı 37.000’den fazla olmuş ve yararlanıcılarla 63,4 milyon avro tutarında 1428 hibe anlaşması imzalanmıştır. Bütçelendirilmiş mali katkının yanı sıra, daha fazla başvuruya destek verilmesi amacıyla, Türkiye AB tarafından sağlanan tahsisata, kendi bütçesinden 9,3 milyon avro ilave yapmıştır. TBMM, bu fonların yönetilmesinden sorumlu olan Türk Ulusal Ajansı’nın idari kapasitesini güçlendiren bir kanun kabul etmiştir (EC. 2011).

2. 5. Karaman İlinde AB Eğitim ve Gençlik Programlarına Katılım

AB Eğitim ve Gençlik Programlarından olan LLP, Youth, Grundtvig ve Leonardo da Vinci programlarının il genelinde yararlanıcılara daha iyi tanıtılması ve programlar alanında Karaman ilinde daha fazla proje üretilebilmesini sağlamak amacıyla Projeler Koordinasyon Ekibi, İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün olur talebine istinaden Karaman Valiliği tarafından 07.09.2005 tarihinde verilen olur ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde kurulmuştur. 2009 yılından itibaren yeni bir yapılanma ile birimin adı Projeler Koordinasyon Ekibi olarak değiştirilmiştir.

Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı kurum ve kuruluşların farklı alanlarda proje yapmalarını teşvik ederek, kurumların Ulusal Ajans tarafından kabul edilen projelerini koordine etmek temel görevlerindedir. Sorumlu olunan projeler başta Hayat Boyu Öğrenme Programı Projeleri, Gençlik Projeleri, AB Katılım Öncesi Mali Yardım Fonları, 7. Çerçeve Programı Hibeleri, TÜBİTAK Ulusal Kaynaklar, SODES Fonları, Birleşmiş Milletler Fonları, Dünya Bankası Fonları alanındaki çalışmaları yürütmek, okullara projeler hakkında rehberlik yaparak Karaman ilindeki projelerin sayısını artırmaktır. Bu görevlerinin yanında Karaman’da gerçekleştirilen diğer projelere de destek verilmektedir.

Karaman ilinde, AB Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında 78 proje kabul edilmiştir ve toplamda 2.193,215 AVRO hibe alınmıştır. Kabul edilen projelerden 18

tanisi Comenius projeleridir. Projeler kapsamında 13.04.2012 tarihine kadar Karaman ilinden 339 öğrenci ile 576 idareci ve öğretmen olmak üzere toplam 915 kişi Avrupa ülkelerine çıkarak oralarda alanlarıyla ilgili staj ve inceleme yapma imkânı bulmuştur. Yine bu projeler kapsamında Karaman iline 547 kişi yurt dışından misafir olarak gelmiştir. İlimizin tanıtımı yapılarak hem ilimize döviz girdisi sağlanmış hem de kültürler arası kaynaşmaya ev sahipliği yapılarak yeni dostlukların oluşmasına ve proje konularıyla ilgili çalışmalar yapılmasına vesile olunmuştur.

2.6. İlgili Araştırmalar

Aksoy (2008), “ Okul öneticilerine öre Avrupa Birliği Comenius programı okul ortaklıkları projelerinin etkililiği” isimli yüksek lisans tezinde, Avrupa Birliği Comenius Programı Okul Ortaklıkları projelerinin etkililiğine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda Comenius Programı Okul Ortaklıkları Projelerinin etkililiğine ilişkin görüşlerin görev türüne, cinsiyete, okul düzeyine ve daha önce proje yönetimi deneyimi olup olmamasına göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Ancak bu projelerin etkililiğine ilişkin görüşlerin okul türüne (kamu, özel) ve ortak ülke sayısına göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Katılımcıların yaptıkları Comenius projesi türüne göre okul-çevre ilişkileri ve hedeflere ulaşma boyutunda katılımcıların görüşleri farklılık göstermekte, okul gelişim projesine katılanların bu projelerin etkililiğine daha çok inandıkları görölmektedir.

Bahadır (2007), “ Comenius projelerinden faydalanma konusunda okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde, Comenius projelerinden faydalanma konusunda okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırma sonucunda, İlköğretim ve ortaöğretim okulu öğretmenleri ve yöneticileri, Bir Comenius projesinde yer almaları halinde mesleki ve kişisel gelişimlerinin artacağını düşünmektedirler. Bununla beraber eğitimin kültürler arası gelişiminin arttıracağını ve eğitim sisteminin gelişimini destekleyeceklerini belirtmişlerdir.

Erdoğan (2009), “ Comenius programının amaçlarına ulaşma düzeyinin programa katılan yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezi, Comenius Programının amaçlarına ulaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma evrenini, 2007-2008 öğretim yılında Kırıkkale ve Ankara’da Comenius programına katılan ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görevli öğretmenler ve bu okullarda görev yapan yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, Comenius programının büyük ölçüde amacına ulaştığı belirtilmiştir.

Haspolatlı (2006), “Avrupa Birliği eğitim programı Comenius 1 ve eğitim kurumları proje koordinatörlerinin program hakkında görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde, 2004 yılında Comenius projesine başvuran okullar ele alınmış ve bu okullarda proje koordinatörü olarak görev yapan kişilerin program hakkındaki görüşleri sorulmuş, 2004 ve 2005 yılında başvurusu kabul edilen projelerin sayısal değerleri karşılaştırılmıştır. Ayrıca AB Eğitim Programı Comenius hakkında literatür araştırması yapılmış ve daha önce yapılmış değerlendirme çalışmaları incelenmiştir. Proje koordinatörlerinin genel olarak projelerden memnun oldukları gözlenmiştir. Koordinatörler yerel kurumlardan daha fazla destek beklemektedir. Proje koordinatörlerine göre öğrencilerin yabancı kültürlere ve yabancı dile olan ilgileri artmış, öğretmenler ise meslek alanda kendilerini geliştirmişlerdir. Koordinatörler ise kendilerini özellikle proje hazırlama ve uygulama alanlarında geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Dilekli (2008), “Aksaray ilinde 2006 ve 2007 yıllarında uygulanan Comenius projelerinin öğrenci, öğretmen, okullar ve dersler üzerindeki etkilerinin incelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, ülkemizde AB ile uyum süreci programı çerçevesinde uygulanan genel eğitim projelerinden biri olan Comenius projelerinin yönetici, öğretmen, öğrenci, okul ve dersler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Projelerin, projeye katılan yönetici ve öğretmenlerin planlı çalışma becerisine, yabancı dil bilgisine katkıda bulunduğu, Proje çalışmalarında katılımcılar ortaklık yaptıkları ülkelerin kültürleri ile ilgili bilgi düzeylerinin arttığını ifade etmişlerdir

Tümen (2008),“Comenius Projelerinin Etkilerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, tamamlanmış Comenius Projelerinin etkilerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, Comenius Projeleri gerçekleştiren öğretmenlerle yüz yüze görüşülmüş, öğretmenlere anket yapılmış ve de yabancı koordinatörlere e-mail yoluyla ulaşılarak bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Bu verilerle yapılan sentez sonucunda tamamlanmış Comenius Projelerinin Etkileri ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın teorik kısmı ise ilgili kaynaklar araştırılarak elde edilmiştir. Araştırma İstanbul Anadolu ve Avrupa yakasında bulunan Devlet ve Özel İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında görev yapan, Comenius projesini tamamlamış öğretmenler ile sınırlı tutulmuştur.

Karaaslan (2012), “ Hayatboyu Öğrenme LLP/Comenius Programı’na katılımın eğitime, öğretime ve bir ülkenin kültürel tanıtımına katkısı” adlı yüksek lisans tezinde, Comenius programına katılımın eğitim, öğretim ve kültürel tanıtım açısından önemini belirlemektir. Bu araştırmada, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları ve Comenius Programı’nın günümüzdeki uygulamaları incelenmiştir. Araştırmada Comenius programının alt dalları incelenerek, programa katılan öğrenci ve öğretmenlerle görüşülmüştür. Aynı zamanda yabancı koordinatörlere e-mail yoluyla ulaşılarak bilgi toplanılmıştır. Yapılan sentez sonucunda Comenius Programının etkileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Kulaksız (2010), “Avrupa Birliği Comenius programlarının Türkiye’deki uygulamasına ilişkin katılımcı görüşleri” adlı doktora tezinde, AB eğitim programlarından Comenius okul projelerinin sağladığı katkının Türkiye’deki uygulamasına ilişkin katılımcı görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır.. Betimsel yöntemdeki tarama modelinde yapılan bu araştırmanın evrenini, 2004-2006 eğitim öğretim yılları arasında Ulusal Ajansa bağlı Avrupa Birliği – Socrates programlarından Comenius projeleri yapan bütün okullar oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, öğretmenler Comenius okul projelerinin kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesine istenilen seviyede katkı sağladığı, ancak dil öğreniminin desteklenmesi, okulda katılımın artırılması, eğitimde kalitenin artırılmasına ise henüz istenilen seviyede katkı sağlamadığı saptanmıştır. Diğer yandan öğrenciler de

Comenius okul projelerinin kùltùrlerarası iletişimin teşvik edilmesine, eğitimde kalitenin artırılmasına, dil òđreniminin desteklenmesine, okulda katılımın òzendirilmesinde istenilen seviyeye henùz ulaşılmadığın ifade etmişlerdir.

Kassel (2007), Avrupa Komisyonu adına ‘Comenius Okul Ortaklıklarının Katılımcı Okullardaki Etkileri Ùzerine Final Raporu’ adlı çalışmasında, Comenius okul projelerine katılan òđrencilerde, kendilerine güven duygusunun geliştiğini, diğer kùltùrlerin farkına vardıklarını, bilgi edinmelerinin geliştiğini, sosyal becerilerinin geliştiğini, yabancı dil yeterliliklerinin arttığını belirtmiştir. Okul projelerine katılmanın, òđretmenlerin, profesyonel bilgi ve becerilerini arttırdığını, sosyal beceri ve kişisel sorumluluklarını arttırdığı, ortak oldukları ùlkelerin eğitim ve okul sistemlerini òđrendiklerini, yabancı dil yeterliliklerini geliştirdiklerini tespit etmiştir. Kuruma kazandırdıkları ise, okul yònetimi ve òđretmede yenilikler getirdiğini, okul iklimini güçlendirdiğini, okulun Avrupa ve uluslararası boyutunu geliştirdiğini tespit etmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, çalışma grubu, araştırmada kullanılan ölçme aracını geliştirme süreci, veri toplaması ve verilerin analizlerinde kullanılan tekniklerle ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, Karaman ilinde Comenius1 programlarına katılan öğretmen ve öğrencilerin, programın amacına ulaşma düzeyi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapıldığı için betimsel tarama modelindedir.

Betimsel tarama modeli, Karasar'a (2005) göre geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan birey, olay ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2006- 2011 yılları arasında Karaman ilinde yer alan kamu ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarında, Avrupa Birliği Eğitim Programlarından Comenius1 Okul Ortaklıkları Projesi, projelerine katılan ve görev alan öğrenci ve öğretmenler oluşturmaktadır. 2006- 2011 yılları arasında Karaman ilinde Comenius1 projelerine 154 öğretmen ve 91 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu programa katılan 245 kişi, örneklemini ise veri toplama aracını istekli olarak dolduran 202 kişi oluşturmaktadır. Ancak doldurulan veri toplama araçlarından iki tanesi eksik ve fazla seçenek doldurma sebebiyle geçersiz sayılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılarla ilgili kişisel bilgiler tablo-10, 11, 12, 13, 14, 15, ve tablo 16’da verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin yaş aralığına göre frekans dağılımları tablo 10’da verilmektedir.

Tablo: 10. Öğretmen ve Öğrencilerin Yaşa Göre Frekans Dağılımları

	Yaş	(f)	(%)
öğretmen	20-30	30	24,0
	31-40	54	43,2
	41-50	29	23,2
	51 ve Üzeri	12	9,6
	Toplam	125	100,0
öğrenci	7-11	1	1,3
	12-14	39	52,0
	15-18	35	46,7
	Toplam	75	100,0

Tablo- 10’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan katılımcılardan öğretmenlerin toplam sayısı 125 olup, öğrencilerin sayısı ise 75’dir. Öğretmenlerden en fazla katılımı 31 ile 40 yaş arası, en az katılımı ise, 51 ve üzeri yaş arası oluşturmaktadır. Öğrencilerde ise en fazla katılım 12-14 yaş arasında en az katılım ise ile 7 - 11 yaş arasındadır.

Araştırmaya katılan katılımcı öğretmen ve öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre frekans dağılımları tablo 11’ de sunulmaktadır.

Tablo: 11. Comenius1 Projelerine Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Frekans Dağılımı

	Cinsiyet	(f)	(%)
Öğretmen	Kız	33	26,4
	Erkek	92	73,6
	Toplam	125	100,0
Öğrenci	Kız	44	58,7
	Erkek	31	41,3
	Toplam	75	100,0

Tablo- 11’de görüldüğü gibi, Comenius projelerine katılan öğretmenlerden % 26,4’ü kadın, % 73,6’sı erkektir. Bu orana göre erkek öğretmenlerin projelere daha fazla katılım sağladığı görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcı öğrencilerden % 58,7’si kız, % 41,3’ü erkektir. Bu orana göre kız öğrencilerin projelere daha fazla katılım sağladıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcı öğretmen ve öğrencilerin okul türüne göre frekans dağılımları tablo 12’de verilmektedir.

Tablo:12. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Türüne Göre Frekans Dağılımları

	Okul Türü	(f)	%
Öğretmen	İlköğretim	97	77,6
	Özel ilköğretim	6	4,8
	Genel lise	11	8,8
	Anadolu lisesi	8	6,4
	Öğretmen Lisesi	3	2,4
	Toplam	125	100,0
Öğrenci	İlköğretim	31	41,3
	Özel ilköğretim	3	4,0
	Genel Lise	29	38,7
	Anadolu Lisesi	12	16,0
	Toplam	75	100,0

Tablo- 12’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan katılımcılardan öğretmenlerin okul türüne göre dağılımında % 77,6 ile en fazla ilköğretim öğretmenlerinin projelere katıldığı görülmektedir. Bu dağılım da görülmektedir ki, ilköğretim öğretmenleri lise öğretmenlerine göre daha fazla katılım sağlamıştır. Okul türüne dağılımın dengeli olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin okul türüne göre dağılımında en fazla katılımın % 41,3, ile ilköğretim öğrencileri olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcı öğretmen ve öğrencilerin branş – sınıf türüne göre frekans dağılımları tablo 13’ te verilmektedir. Tablo- 13’de görülmektedir ki, araştırmaya katılan öğretmenler de, projelere en fazla katılımı % 36,8 ile sınıf öğretmenleri yapmıştır. Sınıf öğretmenlerini % 17,6 ile yabancı dil öğretmenleri takip etmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler içerisinde projelere en fazla katılımı % 47,7, ile ilköğretim ikinci kademe öğrencileri oluştururken, en az katılım % 5,3 ile ilköğretim birinci kademe öğrencileri tarafından gerçekleştirilmiştir.

Tablo:13. Öğretmen ve Öğrencilerin Branş -Sınıf Türüne Göre Frekans Dağılımları

Branş –Sınıf		(f)	(%)
Öğretmen Branş	Sınıf Öğretmeni	46	36,8
	Sosyal Bilgiler	2	1,6
	Yabancı Dil	22	17,6
	Türkçe	10	8,0
	Matematik	10	8,0
	Müzik	3	2,4
	Görsel Sanatlar	2	1,6
	Diğer	30	24,0
	Toplam	125	100,0
Öğrenci Sınıf	İlköğretim 1.kademe	4	5,3
	İlköğretim 2.kademe	32	42,7
	Lise 1	12	16,0
	Lise 2	7	9,3
	Lise 3	14	18,7
	Lise 4	6	8,0
	Toplam	75	100,0

Araştırmaya katılan katılımcı öğretmen ve öğrencilerin projelerden haberdar olma sürelerine göre frekans dağılımları Tablo 14’te verilmektedir

Tablo: 14. Öğretmen ve Öğrencilerin Projelerden Haberdar Olma Sürelerine Göre Frekans Dağılımları

Projelerden Haberdar Olma Süresi		(f)	(%)
öğretmen	1	2	1,6
	2	3	2,4
	3	14	11,2
	4	58	46,4
	5	20	16,0
	6 ve üstü	28	22,4
	Toplam	125	100,0
öğrenci	1	13	17,3
	2	19	25,3
	3	15	20,0
	4	14	18,7
	5	13	17,3
	6 ve üstü	1	1,3
	Toplam	75	100,0

Tablo 14’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan katılımcı öğretmenlerden, % 1,6’sı bir yıldır, % 2,4’ü 2 yıldır, % 11,2’si 3 yıldır, % 46,4 ‘ü 4 yıldır, % 16’sı 5 yıldır, % 22’si 6 ve daha fazla yıldır projelerden haberdardır. Araştırmaya katılan katılımcı öğrencilerden, % 17,3’ü 1 yıldır, % 25,3’ ü 2 yıldır, % 20’si 3 yıldır, % 18,7 ‘si 4 yıldır, % 17,3’ ü 5 yıldır, % 1,3’ü 6 ve daha fazla yıldır projelerden haberdardırlar.

Araştırmaya katılan katılımcıların proje ekibinde görev alma sürelerine göre frekans dağılımları tablo 15’de verilmektedir

Tablo:15. Öğretmen ve Öğrencilerin Proje Ekibinde Görev Alma Sürelerine Göre Frekans Dağılımları

	Proje Ekibinde Görev Alma Süresi	(f)	(%)
öğretmen	1	22	17,6
	2	30	24,0
	3	34	27,2
	4	15	12,0
	5	12	9,6
	6 ve üstü	12	9,6
	Toplam	125	100,0
öğrenci	1	40	53,3
	2	21	28,0
	3	4	5,3
	4	5	6,7
	5	4	5,3
	6 ve üstü	1	1,3
	Toplam	75	100,0

Tablo 15’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan katılımcı öğretmenlerden % 17,6’sı 1 yıldır, % 24’ü 2 yıldır, % 27,22’si 3 yıldır, % 12’si 4 yıldır, % 9,6’sı 5 yıldır, % 9,6 sı altı ve üzeri yıldır proje ekibinde görev yaptıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcı öğrencilerden, % 53,3’ü 1 yıldır, % 28’i 2 yıldır, % 5,3 ‘ü 3 yıldır, % 6,7 si 4 yıldır, % 5,3’ü 5 yıldır, % 1,3 ü altı ve üzeri yıldır proje ekiplerinde görev yaptıklarını ifade etmişlerdir

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın kuramsal temelini oluşturabilmek, belirlenen amaçlara ulaşabilmek ve uygun veri toplama aracını geliştirebilmek için ilgili alanyazın

taraması yapılmıştır. Elde edilen kaynaklarla, Comenius Programı'nın amaçları hakkında bilgi edinilmiş, konuyla ilgili araştırma bulguları özetlenmiştir. Araştırma da, öğretmen ve öğrencilerden veri toplayabilmek için alanyazın taraması sonucu Kulaksız (2010)'ın geliştirdiği likert tipi iki ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekler araştırmanın ekler kısmında ek- 3 ve ek- 4 olarak verilmiştir. Verilerin toplanması için kullanılan ölçeklerden birincisi “ Comenius Okul Projeleri Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ikincisi ise “ Comenius Okul Projeleri Öğrenci Değerlendirme Ölçeği” dir. Ölçeğe 2 tane madde eklenmiş ve eklenen maddeler ayrı değerlendirilmiştir. Araştırma, Karaman ilinde uygulanan Comenius okul projelerinin Avrupa Komisyonu eğitim hedeflerinin gerçekleşmesine katkı sağlamasıyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeye yöneliktir.

Araştırmacı tarafından katılımcılara, araştırmanın amacı, araştırmacının kimliği, araştırmadan elde edilecek verilerin nasıl kullanılacağı ile ilgili açıklama yazılı olarak ölçeklerle birlikte verilmiştir. Kullanılan ölçeğin, soru maddelerinin kolay anlaşılabilir olmasına, çok boyutlu olmamasına dikkat edilmiştir.

Comenius Okul Projeleri Öğretmen Değerlendirme Ölçeğinde, eğitimde kalitenin artırılması, dil öğreniminin desteklenmesi, kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi, katılımın teşvik edilmesiyle ilgili öğretmen görüşlerini ölçmeyi amaçlayan 44 madde, faktör analiziyle test edilmiştir. Faktör yükü değeri 0.40'ın üzerindeki maddeler ölçeğe alınmıştır. Öğretmen ölçeği dört boyut, 44 sorudan oluşmuştur. Ölçek Eğitimde Kalite boyutunda 15 soru, Dil Öğrenimi boyutunda 15 soru, Kültürlerarası İletişim boyutunda 10 soru, Katılım boyutunda ise 4 sorudan oluşmuştur. Araştırmacı tarafından eklenen iki madde beşinci boyut olarak değerlendirilmiştir. ‘Comenius Okul Projeleri Öğretmen Değerlendirme Ölçeği’ nin güvenilirlik analizi sonucu Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.95 bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik katsayısının yüksek olduğu görülmüştür.

Comenius Okul Projeleri Öğrenci Değerlendirme Ölçeği'nde; eğitimde kalitenin artırılması, yabancı dil öğreniminin desteklenmesi, kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi, projelere katılımın teşvik edilmesiyle ilgili öğrenci görüşlerini ölçmeyi amaçlayan 44 madde, faktör analiziyle test edilmiştir. Analiz için Kaiser-

Meyer-Olkin (KMO) değeri faktör yükü değeri 0.40'ın üzerindeki maddeler ölçeğe alınmıştır. Öğrenci ölçeği dört boyut, 44 sorudan oluşmuştur. Ölçek eğitimde kalite boyutunda 16 soru, yabancı dil öğrenimi boyutunda 15 soru, kültürlerarası iletişim boyutunda 10 soru, katılım boyutunda ise 3 sorudan oluşmuştur. Araştırmacı tarafında eklenen Avrupalılık bilinci geliştirmeye ölçmeye yönelik 2 madde beşinci boyut olarak değerlendirilmiştir. 'Comenius Okul Projeleri Öğrenci Değerlendirme Ölçeğinin" güvenirlik analizi sonucu Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.94 bulunmuştur. Ölçeğin güvenirlik katsayısının yüksek olduğu görülmüştür.

Öğretmen ve öğrenci ölçeklerinde, araştırmaya katılan katılımcılardan beş dereceli likert tipte ölçekler 1'den 5'e kadar, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Kısmen Katılmıyorum, (3) Orta Seviyede Katılıyorum, (4) Çoğunlukla Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum, şeklinde puanlanmıştır. Avrupa Birliği Comenius Projelerinin sağladığı katkılarla ilgili görüşlerini en iyi şekilde ifade eden seçeneğini işaretlemeleri istenmiştir

3.4. Verilerin Toplanması ve Yorumlanması

Araştırmanın genel amaçları doğrultusunda hazırlanan ölçeklerle toplanan veriler üzerinde istatistiksel çözümlerinin yapılabilmesi için SPSS 16.00 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin ve öğrencilerin kişisel bilgilerini değerlendirmede betimsel istatistiklerden frekans (f) ve yüzde (%) hesaplanmıştır. Comenius Programının amacına ulaşma düzeyinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesinde aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (SS) kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin öğretmenlerin ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla t testi kullanılmıştır. Bununla birlikte, öğretmenlerin ve öğrencilerin okul türü, öğretmenlerin branşları, öğrencilerin sınıfları, öğretmen ve öğrencilerin proje ekibinde görev alam süreleri (bağımsız değişken) ile eğitimde kalitenin artırılması, yabancı dil öğrenimi, kültürlerarası iletişim ve projelere katılım (bağımlı değişken) arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way-Anova)

yapılmıştır. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi kullanılmıştır. Öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığı 0,05 seviyesinde test edilmiş ve anlamlılık (p) değeri kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin yorumlanmasında öğretmenlerin ve öğrencilerin, eğitimde kalite, yabancı dil öğrenimi, kültürlerarası iletişim ve projelere katılım boyutlarına ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada 5’li likert tipi ölçek uygulanmıştır. Aritmetik ortalamaların yorumlanmasını kolaylaştırmak amacıyla aralıklar kullanılmıştır. Ölçekte kullanılan seçenek ifadeleri ve bu seçeneklerin sınırları tablo 16’ da verilmiştir.

Tablo: 16. Veri Toplama Aracı Değerlendirme Ölçeği

Dereceler	Seçenekler	Sınırlar	Değerler
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 – 1.79	Oldukça Düşük
2	Kısmen Katılmıyorum	1.80 – 2,59	Düşük
3	Orta Seviyede Katılıyorum	2.60 – 3.39	Orta
4	Çoğunlukla Katılıyorum	3.40 – 4.19	Yüksek
5	Tamamen Katılıyorum	4.20 – 5.00	Oldukça Yüksek

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problem ve alt problemlerinin çözümü için toplanan veriler ve bu verilerin analizi neticesinde elde edilen bulgular ile bu bulgulara yönelik yorumlar yer almaktadır.

4.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Comenius Programının Amacına Ulaşma Düzeyine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın bu bölümünde Comenius programının amaçlarına ulaşma düzeyi öğretmen ve öğrenci görüşleri göz önüne alınarak verilmiştir. Öğretmen ve öğrenci görüşleri veri toplama aracının;

- Okul eğitiminde kalitenin artırılmasına ne ölçüde katkı sağlamaktadır?
- Yabancı dil öğreniminin desteklenmesine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?
- Kültürler arası iletişimin teşvik edilmesine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?
- Avrupalılık bilincinin geliştirilmesine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?
- Projelere katılımın teşvik edilmesine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?

alt boyutları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Comenius programına katılarak yurt dışına giden öğretmen ve öğrencilerin görüşleri alınarak ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmıştır.

4.1.1. Öğretmenlerin Comenius Programının “ Eğitimde Kaliteyi Arttırma” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Bu kısımda öğretmen ve öğrencilerin Comenius programının “ Eğitimde kaliteyi arttırma” alt amacına yönelik görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri verilmektedir. Tablo 17’de öğretmenlerin eğitimde kalitenin arttırılmasında projelerin katkısına ilişkin görüşleri sunulmuştur.

Tablo: 17. Öğretmenlerin Eğitimde Kalitenin Artırılmasında Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Eğitimde Kalitenin Artırılması	N	$\bar{X}$	SS
1 Okulumuzda Comenius okul projesi yapılmasını destekliyorum	125	4,75	0,71
2 Projede görev almak takım çalışması yapmamı sağladı	125	4,29	1,05
3 Projeye katılmak, kişisel gelişimime fayda sağladı	125	4,52	0,82
4 Ortak olduğumuz okul ve ülkelerdeki meslektaşlarımla deneyimlerimi paylaştım.	125	3,98	1,09
5 Daha fazla bilgisayar kullanmaya başladım	125	3,33	1,34
6 Daha fazla power point kullanmaya başladım	125	2,90	1,25
7 Öğrencilerimle iletişimim arttı.	125	3,47	1,32
8 Farklı yöntem ve teknikler kullanmaya başladım.	125	3,48	1,23
9 Okulda farklı uygulamalara karşı daha duyarlı oldum.	125	3,93	1,07
10 Okulda kendimi daha fazla geliştirmeye çalıştım.	125	4,01	1,10
11 Ortak olduğumuz okulla kendi okulumuzdaki uygulamaları karşılaştırma fırsatı buldum.	125	4,51	0,74
12 Ortak okulumuzdan esinlenerek okul-sınıf içerisinde düzenlemeler yapılmasını istedim.	125	3,85	1,16
13 Mail adreslerimi daha fazla kontrol etmeye başladım.	125	3,60	1,34
14 Bilgi teknolojilerini daha fazla kullanmaya başladım.	125	3,75	1,13
15 İletişim teknolojisini daha fazla kullanmaya başladım.	125	3,74	1,15
Toplam	125	3,91	1,13

Tablo 17’deki bulgular genel olarak incelendiğinde öğretmenler, Comenius okul projelerinin okul eğitiminin kalitesinin artırılmasına yönelik ($\bar{X}= 3,91$) “Çoğunlukla katılıyorum” seviyesinde görüş belirtmişlerdir. Bu durum Comenius okul projelerinin “ Eğitimde kaliteyi arttırma” alt boyutunun amacına “yüksek” derecede ulaştığını göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, Comenius projelerinin kişisel gelişime katkısına ($\bar{X} = 4,52$), ortak olunan okulla kendi okulları arasındaki uygulamaları karşılaştırma fırsatı bulmalarına ($\bar{X}= 4,51$), projede görev almanın takım çalışması yapmasına ($\bar{X} = 4,29$), “oldukça yüksek” oranda katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcı öğretmenler daha fazla

power point kullanmaya başlanılmasına ($\bar{X} = 2,90$), daha fazla bilgisayar kullanmaya başlanılmasına ($\bar{X} = 3,33$), mail adreslerinin daha fazla kontrol edilmesine ($\bar{X} = 3,60$), katkısının daha az olduğunu ifade etmişlerdir.

4.1.2. Öğrencilerin Comenius Programının “ Eğitimde Kaliteyi Arttırma” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Comenius programının “ Eğitimde kalitenin arttırılması ” alt amacına ilişkin görüşlerinin ortalaması ve standart sapmaları tablo 18’de verilmektedir.

Tablo: 18. Öğrencilerin Eğitimde Kalitenin Artırılmasında Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Eğitimde Kalitenin Artırılması	N	$\bar{X}$	SS
1 Okulumuzda Comenius okul projesi yapılmasını destekliyorum	75	4,88	0,46
2 Projede görev almak takım çalışması yapmamı sağladı	75	4,43	0,92
3 Projeye katılmak kişisel gelişimime katkı fayda sağladı	75	4,59	0,76
4 Derslerde öğrendiklerimi ortak olduğumuz okulun öğrencileri ile paylaştım	75	3,52	1,23
5 Okulda daha fazla bilgisayar kullanmaya başladım	75	2,59	1,26
6 Ders hazırlığı yaparken daha fazla powerpoint kullanmaya başladım	75	2,83	1,32
7 Öğretmenlerimle iletişimim arttı	75	4,32	1,04
8 Farklı çalışma teknikleri kullanmaya başladım	75	3,57	1,21
9 Okulda farklı uygulamalara daha duyarlı oldum	75	4,20	1,01
10 Okulda kendimi daha fazla geliştirmeye çalıştım	75	4,15	1,07
11 Ortak olduğumuz okulla kendi okulumuzdaki uygulamaları karşılaştırma fırsatı buldum	75	4,08	1,31
12 Ortak okulumuzdan esinlenerek sınıf içerisinde bazı düzenlemeler yapılmasına yardımcı oldum	75	2,96	1,35
13 Mail adreslerimi daha fazla kontrol etmeye başladım	75	3,73	1,34
14 Bilgi teknolojilerini daha fazla kullanmaya başladım	75	3,57	1,35
15 İletişim teknolojilerini daha fazla kullanmaya başladım	75	3,79	1,19
TOPLAM	75	3,81	1,21

Tablo 18’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan katılımcılardan öğrenciler “Eğitimde kalitenin artırılmasında projelerin katkısı” alt amacına “Çoğunlukla katılıyorum” ($\bar{X} = 3,81$) olarak görüş bildirmişlerdir. Bu durum göstermektedir ki, Comenius programları, öğrencilerin eğitim kalitesinin artırılmasında olumlu yönde ve yüksek derece katkı sağlamaktadır. Bu sonuç Comenius programının “Eğitimde kalitenin artırılmasında projelerin katkısı” alt amacına önemli oranda ulaştığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, okulumuzda Comenius okul projesi yapılmasını desteklemeye ($\bar{X} = 4, 88$), proje yapmanın kişisel gelişime katkısına ($\bar{X} = 4,59$), projede görev almanın takım çalışması yapmayı sağlamasına ($\bar{X} = 4, 43$), öğretmenler ile iletişimin artmasına ($\bar{X} = 4, 32$) “oldukça yüksek” ölçüde katkı sağladığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenciler, Comenius projelerinin okulda daha fazla bilgisayar kullanmaya başlanılmasına ($\bar{X} = 2,59$), Ders hazırlığı yaparken daha fazla powerpoint kullanmaya başlanılmasına ($\bar{X} = 2, 83$), ortak okulumuzdan esinlenerek sınıf içerisinde bazı düzenlemeler yapılmasına yardımcı olunmasına ($\bar{X} = 2,96$) daha az katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

4.1.3. Öğretmenlerin Comenius Programının “Dil Öğreniminin Desteklenmesinde Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Comenius programının “Yabancı dil öğrenimini destekleme” alt boyutuna yönelik görüşlerinin ortalaması ve standart sapmaları tablo 19’da verilmektedir. Tablo 19 incelendiğinde görülmektedir ki, araştırmaya katılan katılımcılardan öğretmenlerin Comenius programının “Yabancı dil öğrenimini destekleme” alt boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 3,65$) “Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu sonuca göre Comenius projelerinin dil öğrenimine “yüksek” derecede katkı sağladığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan katılımcı öğretmenler, yabancı dil öğrenmenin önemini anlamalarına ($\bar{X} = 4,58$), yabancı dil öğrenmenin daha çekici hale gelmesine ($\bar{X} = 4,46$), yabancı dil konuşmasına daha fazla önem verilmesine ($\bar{X} = 4,28$), yabancı dil öğrenmeye karşı ilgilerinin artmasına ($\bar{X} = 4,26$), yüksek derece katkı sağladığını

ifade etmişlerdir. Katılımcı öğretmenler, İngilizce dışında başka AB dillerini öğrenmeye ($\bar{X} = 2,60$), daha önce bildiğim yabancı diller dışında başka yabancı dillerde öğrenmeye ($\bar{X} = 2,62$), İngilizce dışındaki AB dillerini öğrenmeye ilgilerinin artmasına ($\bar{X} = 3,10$), katkısının daha az olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum da Comenius projelerinin İngilizce dışındaki yabancı dilleri öğrenmeye katkısının istenilen seviyede olmadığı söylenebilir.

Tablo: 19. Öğretmenlerin Dil Öğreniminin Desteklenmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Yabancı Dil Öğreniminin Desteklenmesi	N	$\bar{X}$	SS
1 Yabancı dil öğrenmeye karşı ilgim arttı	125	4,26	1,05
2 Yabancı dilde araştırmalar yaparak farklı yöntem ve teknikler kullanmaya başladım	125	3,37	1,31
3 Yabancı dil seviyem olumlu yönde arttı	125	3,90	1,24
4 Yabancı dil öğrenmenin önemini anladım	125	4,58	0,90
5 Yabancı dil öğrenmek daha çekici hale geldi	125	4,46	0,94
6 Yabancı dil konuşma becerisine daha fazla önem verdim	125	4,28	1,00
7 Ders dışı yabancı yayınları daha fazla izlemeye başladım	125	3,40	1,31
8 Proje yapmak kendi kendime dil öğrenmeye yardımcı oldu	125	3,41	1,30
9 İngilizce dışında başka AB dillerini de öğrenmeye başladım	125	2,60	1,43
10 Ortağımız olan okulların dillerinde de birkaç sözcük öğrendim	125	3,82	1,25
11 İngilizce dışındaki AB dillerine de ilgi duymaya başladım	125	3,10	1,41
12 Daha önce bildiğim yabancı diller dışında başka yabancı dillerde öğrenmeye başladım	125	2,62	1,35
13 Yabancı dilde daha fazla pratik yapma şansı buldum	125	3,90	1,23
14 Eskiye oranla daha akıcı yabancı dil konuşmaya başladım	125	3,54	1,37
15 Ortak olduğumuz ülkenin dilini öğrenme tutumum olumlu yönde değişti	125	3,46	1,32
TOPLAM	125	3.65	1.32

4.1.4. Öğrencilerin Comenius Programının “Dil Öğreniminin Desteklenmesinde Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin Comenius programının “ yabancı dil öğrenimini destekleme” alt boyutuna yönelik görüşlerinin ortalaması ve standart sapmaları tablo 20’de verilmektedir.

Tablo: 20. Öğrencilerin Dil Öğreniminin Desteklenmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Yabancı Dil Öğreniminin Desteklenmesi	N	$\bar{X}$	SS
1 Yabancı dil öğrenmeye karşı ilgim arttı	75	4,43	1,10
2 Ödevlerimi yaparken yabancı kaynaklar kullanmaya başladım	75	3,29	1,28
3 Yabancı dil seviyem olumlu yönde arttı	75	4,27	1,08
4 Yabancı dil öğrenmenin önemini anladım	75	4,77	0,65
5 Yabancı dil öğrenmek daha çekici hale geldi	75	4,64	0,71
6 Yabancı dil konuşma becerisine daha fazla önem verdim	75	4,44	1,02
7 Ders dışı yabancı yayınları daha fazla izlemeye başladım	75	3,33	1,37
8 Proje yapmak kendi kendime dil öğrenmeme yardımcı oldu	75	3,68	1,23
9 İngilizce dışında başka AB dillerini de öğrenmeye başladım	75	2,87	1,45
10 Ortağımız olan okulların dillerinde de birkaç sözcük öğrendim	75	3,84	1,33
11 İngilizce dışındaki AB dillerine de ilgi duymaya başladım	75	3,47	1,40
12 Daha önce bildiğim yabancı diller dışında başka yabancı dillerde öğrenmeye başladım	75	2,91	1,45
13 Yabancı dilde daha fazla pratik yapma şansı buldum	75	4,05	1,23
14 Eskiye oranla daha fazla yabancı dil konuşmaya başladım	75	3,77	1,17
15 Ortak olduğumuz ülkenin dilini öğrenme tutumum olumlu yönde değişti	75	4,08	1,14
Toplam	75	3,86	1,17

Tablo 20 incelendiğinde görülmektedir ki, araştırmaya katılan katılımcılardan öğrencilerin Comenius programının “ Yabancı dil öğrenimini destekleme” alt boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 3,86$) “Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu sonuca göre Comenius projelerinin dil öğrenimine “yüksek” derecede katkı sağladığı ve amacına önemli ölçüde ulaştığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, yabancı dil öğrenmenin öneminin anlaşılmasına ($\bar{X} = 4,77$), yabancı dil öğrenmenin daha çekici hale gelmesine ($\bar{X} = 4,64$), yabancı dil konuşma becerisine daha fazla önem verilmesine ($\bar{X} = 4,44$), yabancı dil öğrenmeye karşı ilginin artmasına ($\bar{X} = 4,43$) oldukça yüksek derecede katkı sağladığını ifade etmişlerdir. İngilizce dışında başka AB dillerini de öğrenmeye ($\bar{X} = 2,87$), daha önce bildiğim yabancı diller dışında başka yabancı dillerde öğrenmeye ($\bar{X} = 2,91$) ise katkısının daha az olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumda, Comenius projeleri, öğrencilerin modern dillere olan ilgilerini teşvik etmekte, yabancı dil öğrenimini kolaylaştırmakta, yabancı dil konusunda pratik yapma şansı sağlamaktadır. Bununla beraber, İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenimine ise daha az katkı yaptığı söylenebilir.

4.1.5. Öğretmenlerin Comenius Programının “Kültürlerarası İletişimin Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Comenius programının “Kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesinde projelerin katkısına” ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 22’de verilmektedir. Tablo 21 de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenler, ölçme aracının “Kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesine projelerin katkısı” alt boyutuna ilişkin ($\bar{X} = 4,06$) “ Çoğunlukla katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu bulgulara göre öğretmenler, Comenius projelerinin “Kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesinde projelerin katkısına” “ yüksek derecede” katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Tablo: 21. Öğretmenlerin Kültürlerarası İletişimin Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kültürlerarası İletişim	N	$\bar{X}$	SS
1 Ortağımız olan ülkelerin kültürlerine ilgi duymaya başladım	125	3,77	1,18
2 Türk kültürü dışındaki kültürleri öğrenmeye yönelik ilgim arttı	125	3,97	1,05
3 Farklı ülkenin kültürlerine daha fazla saygı duymaya başladım	125	3,96	1,06
4 Sınıf içinde farklı kültürler hakkındaki fikirlerimi öğrencilerimle paylaştım	125	4,28	0,95
5 Ortak olduğumuz ülkenin kültürünü öğrendim	125	3,86	1,08
6 Diğer ülkelerin eğitimi hakkında bilgim arttı	125	4,21	0,94
7 Projeye başladıktan sonra ortağımız olan okul öğretmen ve öğrencilerini kendime daha yakın hissettim	125	4,23	0,95
8 Türkler dışında diğer öğretmenlerle de benzer yanlarımız olduğunu keşfettim	125	4,23	0,92
9 Proje yapmak diğer kültürlere ve yaşam biçimlerine karşı hoşgörümü artırdı	125	4,18	0,97
10 Projede yer almak diğer kültürlere ve yaşam biçimlerine karşı hoşgörümü artırdı.	125	4,19	0,94
Toplam	125	4,06	1,04

Araştırmaya katılan öğretmenler, sınıf içinde farklı kültürler hakkındaki fikirlerin öğrencilerle paylaşılmasına ($\bar{X} = 4.28$), Projeye başladıktan sonra ortak olunan okul öğretmen ve öğrencilerinin kendilerine daha yakın hissedilmesine ($\bar{X} = 4.23$), Türkler dışında diğer öğretmenlerle de benzer yanlarının olduğunun keşfedilmesine ($\bar{X} = 4.23$), projede yer almanın diğer kültürlere ve yaşam biçimlerine karşı hoşgörüyü artırmasına ($\bar{X} = 4,19$), yüksek derecede katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Bu bulgulara göre, Comenius programlarına katılmak öğretmenlere kültürler arası iletişim kurmada, kültürler arası hoşgörüyü arttırmada, kültürel farklılıkların farkında olunmasına, kültürlerin birbirini tanımasında ve anlamasında olumlu yönde ve yüksek derecede katkı sağladığı ve Comenius programının amacına önemli oranda ulaştığı söylenebilir.

4.1.6. Öğrencilerin Comenius Programının “Kültürlerarası İletişimin Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Comenius programının “Kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesinde projelerin katkısına” ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 22’de verilmektedir.

Tablo 22. Kültürlerarası İletişimin Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kültürlerarası İletişim	N	$\bar{X}$	SS
1 Ortağımız olan ülkelerin kültürlerine ilgi duymaya başladım	75	3,72	1,24
2 Türk kültürü dışındaki kültürleri öğrenmeye yönelik ilgim arttı	75	4,11	1,12
3 Farklı ülkenin kültürlerine daha fazla saygı duymaya başladım	75	4,17	1,06
4 Farklı kültürlere sahip bireylerin bir arada sorunsuzca yaşayabileceğini öğrendim	75	4,33	1,00
5 Sınıf içinde farklı kültürler hakkındaki fikirlerimi paylaştım	75	4,08	1,01
6 Ortak olduğumuz ülkenin kültürünü öğrendim	75	4,17	1,02
7 Diğer ülkelerin eğitimi hakkında bilgim arttı	75	4,36	,83
8 Projeye başladıktan sonra ortağımız olan okul öğretmen ve öğrencilerini kendime daha yakın hissettim	75	4,23	1,00
9 Türkler dışında diğer öğrencilerle de birbirimize benzer yanlarımız olduğunu keşfettim	75	4,11	1,06
10 Proje yapmak diğer ülkelere, onların yaşamlarına ve kültürlerine ilgimi arttırdı	75	4,21	1,02
11 Projede yer almak diğer kültürlere ve yaşam biçimlerine karşı hoşgörümü arttırdı	75	4,39	,93
Toplam	75	4,17	1,03

Tablo 22’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrenciler Comenius programının “Kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesinde projelerin katkısı” alt amacına ilişkin ($\bar{X} = 4,17$) “Çoğunlukla katılıyorum” olarak görüş belirtmişlerdir. Bu bulgulara göre öğrenciler, Comenius projelerinin kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesinde “yüksek derecede” katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, projede yer almanın diğer kültürlerle ve yaşam biçimlerine karşı hoşgörüyü arttırmasına ($\bar{X} = 4,39$), diğer ülkelerin eğitimi hakkında bilginin artmasına ($\bar{X} = 4,36$), farklı kültürlerle sahip bireylerin bir arada sorunsuzca yaşayabileceğinin öğrenilmesine ($\bar{X} = 4,33$), projeye başladıktan sonra ortak olunan okul öğretmen ve öğrencilerinin daha yakın hissedilmesine ($\bar{X} = 4,23$), proje yapmanın diğer ülkelere, onların yaşamlarına ve kültürlerine ilgiyi arttırmasına ($\bar{X} = 4,21$), katkısının yüksek ölçüde olduğunu belirtmişlerdir.

Bu bulgulara göre, Comenius projelerine katılmak, öğrencilerin Avrupa'daki farklı kültürleri, düşünceleri tanınmasına, kültürler arası farkındalıklarının gelişmesine yüksek oranda katkı sağlamaktadır. Bu durum Comenius programının “Kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi ” alt boyutunun amacına yüksek oranda ulaştığını göstermektedir.

4.1.7. Öğretmenlerin Comenius Programının “Projeye Katılımların Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısı ” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Comenius programının “Projeye katılımların teşvik edilmesinde projelerin katkısına” ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 23’de verilmektedir.

Tablo: 23. Öğretmenlerin Projeye Katılımlarının Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Projelere Katılımın Teşvik Edilmesi	N	$\bar{X}$	SS
1 Okuldaki bütün öğretmenlerin ve öğrencilerin görev alması için çaba sarfetme	125	4,12	0,97
2 Projelerden tüm öğrencilerime söz etme	125	4,40	0,88
3 Projeye katılanların sayısını arttırmak için çaba sarf ettim	125	4,22	0,96
4 Proje etkinliklerini toplantılarda tartıştım	125	4,22	0,97
Toplam	125	4,24	0,95

Tablo 23’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenler, Comenius projesi yapmanın projelere katılımı arttırmasına ($\bar{X} = 4, 24$) “tamamen katılıyorum” olarak görüş belirtmişlerdir. Bu bulgulara göre öğretmenler, Comenius projelerinin projelere katılımı teşvik etmesine “oldukça yüksek” oranda katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler, projelerden tüm öğrencilere söz edilmesine ($\bar{X} = 4, 40$), projeye katılımı arttırmak için çaba sarf edilmesine ($\bar{X} = 4, 22$), proje etkinliklerinin toplantılarda tartışılmasına ($\bar{X} = 4, 22$), oldukça yüksek ölçüde katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Bu bulgulara göre, Comenius programının öğretmenlerde “ Projeye katılımların teşvik edilmesinde projelerin katkısı ” alt amacına “oldukça yüksek” oranda ulaştığı söylenebilir.

4.1.8. Öğrencilerin Comenius Programının “Projeye Katılımların Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısı ” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Comenius programının “ Projeye katılımların teşvik edilmesinde projelerin katkısına” ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 24’de verilmektedir.

Tablo: 24. Öğrencilerin Katılımın Teşvik Edilmesinde Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Projelere Katılımın Teşvik Edilmesi	N	$\bar{X}$	SS
1 Proje grubunda yer almak için arkadaşlarımı teşvik ettim	75	4,07	1,04
2 Projemizden bütün arkadaşlarıma söz ettim	75	4,43	0,93
3 Projeye katılanların sayısını arttırmak için çaba sarf ettim	75	3,51	1,27
Toplam	75	4,00	1,08

Tablo 24’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrenciler, Comenius projesi yapmanın projelere katılımı arttırmasına ($\bar{X} = 4,00$) “Çoğunlukla katılıyorum” olarak görüş belirtmişlerdir. Bu bulgulara göre öğrenciler, Comenius projelerinin projelere katılımı teşvik etmesine “yüksek” oranda katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler, projelerden bütün arkadaşlarına söz etmelerine ($\bar{X} = 4,43$), projelerin oldukça yüksek oranda katkı sağladığını, projelere katılanların sayısını arttırmaya ($\bar{X} = 3,51$) daha az katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu bulgulara göre, Comenius programının öğrencilerde “Projeye katılımların teşvik edilmesinde projelerin katkısı” alt amacına “yüksek” oranda ulaştığı söylenebilir.

4.1.9. Öğretmenlerin Comenius Programının “Avrupalılık Bilincinin Arttırılmasında Projelerin Katkısı” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Comenius programının “Avrupalılık bilincinin arttırılmasında projelerin katkısı” alt amacına yönelik görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 25’de sunulmaktadır.

Tablo: 25. Öğretmenlerin Avrupalılık Bilincinin Arttırılmasında Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Avrupalılık Bilincinin Arttırılması	N	$\bar{X}$	SS
1 Avrupalılık bilincinin ne olduğunun farkına vardım	125	3,88	1,15
2 Avrupa vatandaşı olma yolunda kişisel gelişimim için gerekli olan temel becerileri edinmemi sağladı	125	3,32	1,27
Toplam	125	3,60	1,21

Tablo 25’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenler Avrupalılık bilincinin arttırılmasına ($\bar{X} = 3,60$) “orta derece” katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, Avrupalılık bilincinin ne olduğunun farkına varılmasına ($\bar{X}=3,88$) daha fazla katkı sağladığını, Avrupa vatandaşı olma yolunda kişisel gelişimleri için gerekli olan temel becerileri edinmeyi sağlamaya ($\bar{X}=3,32$) ise katkısının daha az olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgulara göre Comenius programının öğretmenlerde, “

Avrupalılık bilincinin artırılmasına projelerin katkısı” alt amacına olumlu yönde katkı sağladığı söylenebilir.

4.1.10. Öğrencilerin Comenius Programının “ Avrupalılık Bilincinin Arttırılmasında Projelerin Katkısı ” Alt Amacına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Comenius programının “ Avrupalılık bilincinin arttırılmasında projelerin katkısı” alt amacına yönelik görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 26’da sunulmaktadır.

Tablo: 26. Öğretmenlerin Avrupalılık Bilincinin Arttırılmasında Projelerin Katkısına İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Avrupalık Bilincinin Arttırılması	N	$\bar{X}$	SS
1 Avrupalılık bilincinin ne olduğunun farkına vardım	75	4,05	1,15
2 Avrupa vatandaşı olma yolunda kişisel gelişimim için gerekli olan temel becerileri edinmemi sağladı	75	3,65	1,15
Toplam	75	3,85	1,15

Tablo 26’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrenciler Avrupalılık bilincinin artırılmasına ($\bar{X} = 3,85$) “yüksek derece” katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler Avrupalılık bilincinin ne olduğunun farkına varılmasına ($\bar{X} = 4,05$) daha fazla katkı sağladığını, Avrupa vatandaşı olma yolunda kişisel gelişimleri için gerekli olan temel becerileri edinmeyi sağlamaya ise ($\bar{X} = 3,65$) katkısının daha az olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgulara göre Comenius programının öğrencilerde, “ Avrupalılık bilincinin artırılmasına projelerin katkısı” alt amacına önemli oranda ulaştığı söylenebilir.

4.2. Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre Comenius Okul Projesine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın bu kısmında, araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin Comenius okul projelerine yönelik görüşleriyle, kişisel özellikleri (Cinsiyet, proje

ekibinde görev alma, sınıf, branş, okul türü,) arasında farklar gösterip göstermedikleri incelenmiştir.

4.2.1. Katılımcıların Yaşlarına Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ve öğrencilerin yaşlarına göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

4.2.2. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşleri

Bu kısımda araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

4.2.2.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

4.2.2.2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında önemli bir fark olup olmadığı tablo 27’de verilmektedir.

Tablo 27’de görülmektedir ki, araştırmaya katılan öğrencilerin, Comenius okul ortaklıkları projeleri kapsamında okul eğitiminde kalitenin artırılmasına [$t(73) = 2,19, p < .05$], dil öğreniminin desteklenmesine [$t(73) = 1,91, p < .05$], kültürler arası iletişimin teşvik edilmesine [$t(73) = 1,86, p < .05$], projelere katılımın teşvik edilmesine [$t(73) = 1,49, p < .05$], ilişkin görüşleri arasında cinsiyetleri bakımından önemli bir farklılık görülmüştür.

Tablo: 27. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşlerinin t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Deviation	DF	T	P
Eğitimde Kalite	KIZ	44	59,3182	8,30739	1,25239	73	2,19 ,032
	ERKEK	31	54,1935	11,94828	2,14597	49,8	2,06 ,044
Yabancı Dil	KIZ	44	59,9545	11,06210	1,66767	73	1,91 ,060
	ERKEK	31	54,8387	11,89144	2,13577	61,7	1,89 ,064
Kültürel Etkileşim	KIZ	44	55,1136	7,42471	1,11932	73	1,87 ,066
	ERKEK	31	51,4194	9,69458	1,74120	53,5	1,79 ,080
Projelere Katılım	KIZ	44	12,3636	2,17909	,32851	73	1,50 ,139
	ERKEK	31	11,4839	2,91971	,52440	52,5	1,42 ,161

p<.05

Tablo 27’de ki bulgular incelendiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Comenius programının eğitimde kalitenin artırılması, dil öğreniminin desteklenmesi, kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi ve projelere katılımın artırılması alt boyutlarına ilişkin amaçlarına daha olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Comenius projelerine daha fazla ilgi gösterdiklerini ve projelerin amacına ulaşmaya çalıştığını göstermektedir, denilebilir.

4.2.3. Katılımcıların Okul Türüne Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin okul türüne göre Comenius okul ortaklıkları projeleri ile ilgili görüşleri yer almaktadır.

4.2.3.1. Öğretmenlerin Okul Türüne Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okul türüne göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

4.2.3.2. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul türlerine göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşleri tablo 28’de verilmektedir.

Tablo: 28. Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

ANOVA						
	Okul Türü	Kareler toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Eğitimde Kalite	Gruplar arası	1267,924	3	422,641	4,645	,005
	Grupiçi	6460,076	71	90,987		
	Toplam	7728,000	74			
Yabancı Dil	Gruplar arası	617,968	3	205,989	1,562	,206
	Grupiçi	9362,112	71	131,861		
	Toplam	9980,080	74			
Kültürel Etkileşim	Gruplar arası	406,271	3	135,424	1,911	,136
	Grupiçi	5031,916	71	70,872		
	Toplam	5438,187	74			
Projelere Katılım	Gruplar arası	1,486	3	,495	,074	,974
	Grupiçi	472,514	71	6,655		
	Toplam	474,000	74			

P<05 .

Tablo 28 incelendiğinde, öğrencilerin Comenius projeleri kapsamında okul eğitiminde kalitenin arttırılmasına [$F(3 - 71) = 4,64, p <.05$] ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Tablo 28’deki bulgular değerlendirildiğinde, Comenius okul ortaklıkları projeleri kapsamında öğrencilerin okul türlerine göre, eğitimde kalitenin arttırılmasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Anadolu Lisesi öğrencilerinin, eğitimde kalitenin arttırılması alt boyutuna ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu scheffe testinde görülmüştür.

4.2.4. Katılımcıların Sınıf ve Branşlarına Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin sınıf ve branşlarına göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşleri verilmektedir.

4.2.4.1. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlarına göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

4.2.4.2. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

4.2.5. Katılımcıların Projelerden Haberdar Olma Sürelerine Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin projelerden haberdar olma sürelerine göre Comenius projelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemektedir.

4.2.6. Katılımcıların Proje Ekibinde Görev Alma Sürelerine Göre Comenius Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin proje ekibinde görev alma sürelerine göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

4.2.6.1. Öğretmenlerin Proje Ekibinde görev Alma Sürelerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Comenius okul projelerine ilişkin görüşleri ile proje ekibinde görev alma süreleri arasında önemli bir fark olup olmadığı Tablo 29’da verilmektedir.

Tablo: 29. Öğretmenlerin Proje Ekibinde Görev Alma Sürelerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

ANOVA

Değişkenler	Ekipte Görev Alma Süresi	Karelerin Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Eğitimde Kalite	Gruplar arası	1056,060	5	211,212	1,51	,191
	Grupiçi	16600,452	119	139,500		
	Toplam	17656,512	124			
Yabancı dil	Gruplar arası	2055,653	5	411,131	2,61	,025
	Grupiçi	18315,179	119	153,909		
	Toplam	20370,832	124			
Kültürel Etkileşim	Gruplar arası	342,968	5	68,594	,81	,547
	Grupiçi	10116,232	119	85,010		
	Toplam	10459,200	124			
Projelere Katılım	Gruplar arası	74,136	5	14,827	1,87	,106
	Grupiçi	948,664	119	7,972		
	Toplam	1022,800	124			

P<05 .

Tablo 29 incelendiğinde, öğretmenlerin Comenius projeleri kapsamında yabancı dil öğreniminin desteklenmesine [F (5 – 119) = 2,61, p <.05], ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Tablo 29 daki bulgulara göre, Comenius okul ortaklıkları projeleri kapsamında öğretmenlerin proje ekibinde görev alma sürelerine göre, yabancı dil öğreniminin desteklenmesine p< 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Proje ekibinde daha uzun süre görev alan öğretmenler, görev alma süresi kısa olan öğretmenlere göre Comenius projelerinin yabancı dil öğrenimini desteklemesine katkı sağladığına ilişkin daha olumlu yönde görüş belirtmişlerdir.

4.2.6.2. Öğrencilerin Proje Ekibinde görev Alma Sürelerine Göre Comenius Okul Projelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin proje ekibinde görev alan sürelerine göre Comenius okul ortaklıkları projelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

4.3. Katılımcıların Comenius Okul Projeleri Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişki

Eğitimde kalitenin artırılması, yabancı dil öğreniminin desteklenmesi, kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi ve projelere katılımın teşvik edilmesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri arasındaki ilişkiye yer verilmektedir.

4.3.1. Öğretmenlerin Comenius Okul Projeleri Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişki

Eğitimde kalitenin artırılması, yabancı dil öğreniminin desteklenmesi, kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi ve projelere katılımın teşvik edilmesine ilişkin öğretmen görüşleri arasındaki ilişki tablo 30'da verilmektedir.

Tablo: 30. Öğretmen Görüşlerine Göre Eğitimde Kalitenin Artırılması, Dil Öğreniminin Desteklenmesi, Kültürler Arası İletişimin Teşvik Edilmesi ve Katılımın Teşvik Edilmesi Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Eğitimde Kalite	Yabancı Dil	Kültürel Etkileşim	Projelere Katılım
Eğitimde Kalite	1			
	125			
Yabancı Dil	,562(**)	1		
	,000			
	125	125		
Kültürel Etkileşim	,591(**)	,620(**)	1	
	,000	,000		
	125	125	125	
Projelere Katılım	,385(**)	,432(**)	,448(**)	1
	,000	,000	,000	
	125	125	125	125

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 30 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre Comenius okul ortaklıkları projeleri kapsamında eğitimde kalitenin artırılması ile yabancı dil öğrenimini desteklemesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,562$, $p<.01$), kültürler arası iletişimin teşvik edilmesi ile pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = 0.59$, $p<.01$), projelere katılımın teşvik edilmesi ile, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = 0,385$, $p<.01$) olduğu görülmektedir

Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre, Comenius okul ortaklıkları projelerinin yabancı dil öğreniminin desteklenmesiyle kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,62$, $p<01$), katılımın teşvik edilmesi arasında, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,432$, $p<.01$) olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre Comenius okul ortaklıkları projeleri kapsamında kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi ile eğitimde kalitenin artırılması arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,591$, $p<.01$), yabancı dil öğreniminin desteklenmesi arasında, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,620$, $p<.01$) olduğu görülmüştür.

Öğretmen görüşlerine göre projelere katılımın teşvik edilmesi ile eğitimde kalitenin artırılmasının sağladığı katkı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,385$, $p<.01$), yabancı dil öğrenimini desteklemesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,432$, $p<.01$), kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi arasında, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,448$, $p<.01$) olduğu saptanmıştır.

4.3.2. Öğrencilerin Comenius Okul Projeleri Değerlendirme Boyutlarına İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişki

Eğitimde kalitenin artırılması, yabancı dil öğreniminin desteklenmesi, kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi ve projelere katılımın teşvik edilmesine ilişkin öğrenci görüşleri arasındaki ilişki tablo 31’de verilmektedir.

Tablo: 31. Öğrenci Görüşlerine Göre Eğitimde Kalitenin Artırılması, Dil Öğreniminin Desteklenmesi, Kültürler Arası İletişimin Teşvik Edilmesi ve Katılımın Teşvik Edilmesi Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Eğitim Kalite	Yabancı Dil	Kültürel Etkileşim	Projelere Katılım
Eğitim Kalite	1			
	75			
Yabancı Dil	,594(**)	1		
	,000			
	75	75		
Kültürel Etkileşim	,661(**)	,564(**)	1	
	,000	,000		
	75	75	75	
Projelere Katılım	,402(**)	,407(**)	,422(**)	1
	,000	,000	,000	
	75	75	75	75

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 31 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrenci görüşlerine göre Comenius okul ortaklıkları projeleri kapsamında eğitimde kalitenin artırılması ile yabancı dil öğrenimini desteklemesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,594$, $p<.01$), kültürler arası iletişimin teşvik edilmesi ile pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = 0.661$, $p<.01$), projelere katılımın teşvik edilmesi ile pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = 0,402$, $p<.01$) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre, Comenius okul ortaklıkları projelerinin yabancı dil öğreniminin desteklenmesiyle kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,564$, $p<.01$), katılımın teşvik edilmesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,407$, $p<.01$) olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre Comenius okul ortaklıkları projeleri kapsamında kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi ile eğitimde kalitenin artırılması arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,661$, $p<.01$), yabancı dil öğreniminin desteklenmesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,564$, $p<.01$) olduğu görülmüştür.

Öğrenci görüşlerine göre projelere katılımın teşvik edilmesi ile eğitimde kalitenin artırılmasının sağladığı katkı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,432$, $p<.01$), yabancı dil öğrenimini desteklemesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,407$, $p<.01$), kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,422$, $p<.01$) olduğu saptanmıştır.

4.4. Katılımcıların Comenius Okul Projeleri ile İlgili Ekleddikleri Görüşleri

Bu kısımda ölçme aracımızın sonunda bulunan “ Comenius okul projeleri ile ilgili eklemek istedikleriniz” maddesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerine yer verilmektedir.

Proje ekiplerinin oluşturulması, projelerin hazırlanması ve projelere katılım ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“ Proje ekipleri oluşturulurken öğretmenlerin büyük çoğunluğu proje ekibinde yer almaktan kaçınmaktadır. Çünkü projelerin kendilerine bir yük getirdiğini düşünmektedirler. Ancak, hazırlanmış olan proje kabul edilip yurt dışına ziyaretler başlayacağı zaman proje ekibinde ve proje hazırlanması sırasında görev almayan birçok öğretmen yurt dışına gitmek istiyor ve bu durum okullarda öğretmen ile öğretmenler veya öğretmenler ile okul idareleri arasında sorunlara neden olmaktadır.”

Bu konu ile ilgili bir başka görüş ise şöyledir:

“ Proje hazırlanma esnasında birçok öğretmen Avrupa Birliği eğitim projelerine karşı ancak proje kabul edilince birçok öğretmen Avrupalı.” olarak belirtmiştir.

Bu konu ile ilgili bir başka öğretmen ise şu şekilde görüşlerini ifade etmiştir:

“ Proje hazırlamak sanki sadece İngilizce öğretmenlerinin görevi gibi algılanmaktadır. Her şeyi İngilizce öğretmenlerinin yapması beklenmektedir. Projelere ne kadar çok öğretmen katkı sağlarsa projeler amacına daha iyi ulaşır.”

Diğer bir öğretmen ise şöyle görüş belirtmiştir:

“ Proje ekibi oluşturulmuşken proje ekibi dışında olan, projeye katkı sağlamayan ve hatta projeye karşı çıkan öğretmenlerinde Comenius hareketliliklerine katılmaları doğru değildir.”

Comenius projeleri ile ilgili dikkat çekici bir görüşte şu şekildedir:

“ Comenius projeleri hareketliliklerinde projelerle ilgisi olmayan hatta kurum personeli olmayan kişiler gizli partner rolünde yer almaktadır. Bu durum okulların daha fazla öğretmen ve öğrenci götürmesini engellemektedir.”

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılmaktadır ki, projelerin hazırlanmasında okuldaki öğretmenlerin birçoğu katkı sağlamamaktadır. Ancak projelerin kabul edilmesi ile birçok öğretmen projeler ile yurt dışı hareketliliği yapmak istemektedir. Bu durumun kurum personelleri arasında sorunlara neden olduğu görülmektedir. Oysaki proje ekibindeki öğretmenlerin sayısının fazla olması, hareketliliklerde öncelikle proje ekibinde yer alanlara öncelik verilmesi, projelerin istekli ve amacına uygun bir şekilde yapılması projelerden daha iyi faydalanılmasını sağlayacaktır.

Öğretmenlerin yabancı dil öğrenimi ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“ Gittiğimiz ülkelerde yabancı dili en zayıf olan öğretmenler bizleriz. Diğer ülke öğretmenleri ve öğrencileri İngilizceyi güzel bir şekilde konuşmaktadırlar. Biz ise İngilizce öğretmenimizin çevirilerine bakmaktayız. Projelerden daha iyi faydalanmak için mutlaka İngilizcemizi geliştirmeliyiz.”

Bir başka düşünce ise şu şekildedir:

“ Projelerdeki en büyük sorunlardan biri yabancı dil bilmemektedir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin yabancı dil öğrenmeleri projelerden layıkıyla yararlanmalarına katkı sağlayacaktır.”

Yukarıdaki düşüncelerden anlaşılmaktadır ki, öğretmenlerin yabancı dil bilmemesi veya yabancı dil bilenlerin sayısının az olması projelerin

uygulanmasındaki sorunlardan biri olarak görülmektedir. Bu durumda diyebiliriz ki, projelerden amacına uygun bir şekilde yararlanmak için projelere katılan öğretmenlerin yabancı dil konusunda kendini geliştirmeleri gerekmektedir.

Comenius okul projelerinin kültürel etkileşimi sağlama alt amacına yönelik olarak öğrenciler şu şekilde görüş ifade etmişlerdir:

“ Bir arada yaşamı savunan, farklılıkları zenginlik kabul eden ve hümanist bir çerçevede bulunan bu projede görev almaktan dolayı mutluyum. Projenin genişletilmesi ve farklı kültürlerin tanıtılması ne derece arttırılırsa o ölçüde faydalı olur. Avrupa'nın gelişmişliğini, yaşam standartlarını yakından takip etmek gençlerimizin ilgisini çekecektir. Bu standartları ülkemize getirme yolunda çalışmalar yapılacaktır. Bu da toplumsal gelişmemizi hızlandıracaktır. Kısaca projelerin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi yararlı olacaktır.”

Kültürel etkileşim ile ilgili diğer bir öğrencinin düşünceleri şöyledir:

“Comenius projelerine katılmakla kendime olan güvenim arttı. Başka bir ülkede bulunarak, kardeş öğrencilerin ülkemize gelince neler hissettiklerini anladım. Çalışma kültürlerini öğrenmemde faydası oldu.”

Bir başka öğrenci şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Comenius okul projeleri biz öğrenciler için çok iyi fırsattır. İnsanlar arası kaynaşma, arkadaşlık ilişkileri iyi yönde gelişmektedir. Öğrencilerin genel kültürü artmaktadır. Ortağımız olan ülkelerin kültürlerini öğrenmek, yaşayışlarına tanık olmak ve farklı ülkeler görmek bir öğrenci için çok güzeldir.”

Diğer bir öğrenci ise şunları belirtmiştir:

“ Kardeş ülke üyesi arkadaşlarımız önce bize soğuk davrandılar. Bunun sebebinin Türk kimliği taşımamız olduğunu düşündüm. Ancak proje sırasında bize daha yakın olanlarında olduğunun farkına vardım.”

Başka bir öğrenci ise şu ifadelere yer vermiştir:

“ Comenius projeleri bir öğrenci olarak göremeyeceğim Avrupa ülkelerini görmemi sağladı. Bu projeler öğrenciler arasında kültürel etkileşimi sağladığı için tüm okullarda uygulanmalı ve daha çok öğrenci götürerek düzenlenmelidir.”

Öğrencilerin düşüncelerinden anlaşılmaktadır ki, öğrenciler projelerde görev almaktan oldukça memnunlar. Projeler sayesinde kültürel etkileşimin arttığına, genel kültürlerinin geliştiğine ve kendilerine olan güvenin arttığına inanmaktadırlar. Bu durumda diyebiliriz ki, projelerin tüm okullarda hazırlanması ve proje ekiplerinde öğrencilerin aktif rol oynaması öğrencilerin projelerden daha iyi faydalanmasını sağlayacaktır.

Comenius projelerinin yabancı dil öğrenimi alt boyutu ile ilgili öğrenci görüşleri şu şekildedir:

“ Comenius projelerinin tüm okullarda yapılmasını isterim. Yabancı dil öğrenimi için katkısı gerçekten çok büyük.”

Bir başka öğrenci şöyle görüş belirtmiştir:

“ Projeler sayesinde yabancı dil öğrenmeye karşı ilgim arttı. Böylelikle farklı kültürleri daha rahat tanıdım.”

Diğer bir öğrencinin görüşleri ise şöyledir:

“ Projelere katılarak dil öğrenmenin önemini kavradım. İngilizce derslerini artık daha çok seviyorum. İngilizcemi geliştirmek için daha çok çalışacağım.”

Öğrencilerin yukarıdaki görüşlerinden anlaşılmaktadır ki, Comenius projeleri yabancı dil öğrenmeye olan ilgiyi arttırmaktadır. Öğrenciler yabancı dile karşı daha olumlu bakmaktadırlar.

Comenius projelerine katılımı teşvik etmek ile ilgili öğrenci görüşleri şu şekildedir:

“ Bu projenin en kötü yanı yemekleriydi. Gidecek olan arkadaşlar dikkat etsin. Lütfen hazırlıklı gidin. Yoksa sizlerde benim gibi aç kalabilirsiniz. Ama yine de her şeye rağmen çok güzeldi. Eğer ki karşınızda böyle bir teklif varsa hiç düşünmeden evet demenizi tavsiye ederim. Yemek yüzünden fikirleriniz değişmesin.”

Bir başka görüş ise şu şekildedir:

“ Tüm öğretmenlerin ve öğrencilerin proje hazırlayarak katılmalarını canı gönülden isterim. Görmek bilmektir, bilmek ise anlatmaktır.”

Öğrenciler projelere katılmaktan oldukça memnunlar ve projelere katılmayı teşvik etmektedirler. Bu duruma göre öğrencilerin projelerde etkin rol alması ve daha fazla öğrencinin projeler sayesinde yurtdışına çıkması için iyi bir planlama yapılmalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar ve önerilere yer verilmektedir.

5.1. Sonuçlar

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin ve öğrencilerin kişisel özelliklerine göre, öğretmenlerde projelere en fazla katılım 31–40 yaş arasında olmakta en az katılım ise 51 yaş üzerinde görülmektedir. Öğrenciler de ise en fazla katılım 12- 14 yaş arasında, en az katılım ise 7–11 yaş arasındadır. 7–11 yaş arasındaki öğrencilerin projelere daha az katılmasında öğrencilerin yaşlarının çok küçük olması ve bu öğrencilerin ilköğretim 1. kademe öğrencileri olması etkilidir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarında, öğretmenlerde erkekler, öğrencilerde ise kızlar projelere daha fazla katılım sağlamaktadırlar. Okul türüne göre en fazla ilköğretim okullarının projelere katıldıkları görülmektedir. Öğretmenleri branşlarına göre değerlendirdiğimizde en fazla katılımın sınıf öğretmenleri ile yabancı dil öğretmenlerinde olduğu görülmektedir. Yabancı dil öğretmenlerinin fazla olmasında projeleri genelde yabancı dil öğretmenlerinin hazırlaması ve yönetmesi etkilidir, denilebilir.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde Comenius Programının “Eğitimde kaliteyi artırma” alt boyutuna ilişkin olarak öğretmenlerin görüşleri ($\bar{X}= 3,91$) “Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu durum, Comenius Programının “Eğitimde kaliteyi artırma” alt boyutunun amacına yüksek oranda ulaştığı şeklinde yorumlanabilir. Erdoğan (2007) yaptığı çalışmada Comenius programının “Eğitimde kaliteyi artırma” alt boyutunun amacına büyük oranda ulaştığını belirtmiştir. Bahadır (2007) yaptığı çalışmada, İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenleri ve yöneticilerinin bir Comenius programında yer almaları halinde eğitim sistemini geliştirmeye katkıda

bulunacaklarını belirtmiştir. Dilekli (2008) projelerin katılımcılara eğitimde yeni yöntem ve teknikleri kazandırdığını belirtmiştir. Kassel (2007) Okul projelerine katılmanın, öğretmenlerin, profesyonel bilgi ve becerilerini artırdığını, sosyal beceri ve kişisel sorumluluklarını artırdığı, ortak oldukları ülkelerin eğitim ve okul sistemlerini öğrendiklerini tespit etmiştir. Bu sonuçlar, araştırma bulgularını desteklemektedir. Kulaksız (2010) projelerin eğitimde kalitenin artırılmasına henüz istenilen seviyede katkı sağlamadığını belirtmiştir. Bu durumun sebebi Kulaksız (2010) araştırmasını 2004-2006 yılları arasında projelere katılan öğretmenler üzerinde yapmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında o dönemde projelerin yeterince tanınmaması, projelerin amaçlarının yeterince bilinmemesi, projelere katılımın yeterince olmamasının etkili olduğu düşünülebilir. Şuanda ise projelerin tanıtılması, amaçlarının bilinmesi için çalışmalar eskiye oranla daha fazla yapılmaktadır.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde Comenius programının “Eğitimde kaliteyi artırma” alt boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 3,81$) “ Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu durum Comenius programının “Eğitimde kaliteyi artırma” alt boyutunun amacına önemli oranda ulaştığı şeklinde yorumlanabilir. Kulaksız (2010) yaptığı çalışmada öğrenci görüşlerine göre Comenius okul projelerinin eğitim kalitesinin artırılmasına istenilen seviyede katkı sağladığını belirtmiştir. Kassel (2007) projelere katılan öğrencilerin, bilgi edinmelerinin geliştiğini tespit etmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde Comenius programının “ Yabancı dil öğrenimini destekleme” alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri ortalaması ($\bar{X}= 3,65$) “ Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu sonuç, Comenius programının “ Yabancı dil öğrenimini destekleme” alt boyutunun büyük oranda amacına ulaştığını göstermektedir. Dilekli (2008) yaptığı çalışmada projelerin yabancı dil bilgisini pozitif yönde etkilediğini belirtmektedir. Erdoğan (2007) Comenius programının “Yabancı dil öğrenimini teşvik etme” alt boyutunun amacına ulaştığını ifade etmişlerdir. Kassel (2007) Comenius projelerinin öğretmenlerin yabancı dil yeterliliklerini geliştirdiğini tespit etmiştir. Kulaksız (2010) yaptığı çalışmada projelerin yabancı dil öğrenimlerinin desteklenilmesine katkı sağladığını ifade

etmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Comenius projeleri yabancı dil öğrenimine olumlu yönde katkı sağlamasına rağmen, İngilizce dışındaki diğer AB dillerinin öğrenilmesine ve bilinen bir yabancı dil dışındaki yeni bir yabancı dil öğrenilmesine istenilen seviyede katkı sağlamamaktadır. Türkiye de yabancı dil öğreniminin yeterli düzeyde olmamasından dolayı öğretmenlerimizin İngilizce konusunda bile istenilen seviyede olmaması diğer AB dillerine olan ilgilerinin yeterli düzeyde olmamasında etkili olduğu söylenebilir.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde Comenius programının “ Yabancı dil öğrenimini destekleme” alt boyutuna ilişkin görüşleri ortalaması ($\bar{X}$ = 3,86) “Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu sonuç, Comenius programının “Yabancı dil öğrenimini destekleme” alt boyutunun yüksek oranda amacına ulaştığını göstermektedir. Aydoğan ve Şahin (2006), projelerin öğrencilerin dil gelişimine katkısının göz ardı edilemeyecek kadar fazla olduğunu ortaya koymuşlardır. Dilekli (2008), projeye katılan öğrencilerin yabancı dil seviyelerinin geliştiğini ifade etmiştir. Kassel (2007), projelere katılan öğrencilerin yabancı dil yeterliliklerinin arttığını belirtmiştir. Kulaksız (2010) projelerin katılan öğrencilere yabancı dil öğrenimi konusunda olumlu katkı sağladığını ancak bu katkının istenilen seviyede olmadığını belirtmiştir. Araştırma bulgularına göre projelerin öğrencilerin yabancı dil yeterliliklerini arttırmasında yüksek oranda katkı sağlamasında, okullarda projelerin öğrencilere tanıtılması, projelere katılacak olan öğrenciler arasında sınavlar ve yarışmaların yapılmasının etkili olduğu söylenebilir. Bu bilgiler araştırma bulgularını desteklemektedir.

Comenius programının “ Kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi” alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}$ = 4,06) “ Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu sonuç Comenius programının “ Kültürler arası iletişimin teşvik edilmesi” alt boyutunun amacına yüksek oranda ulaştığını göstermektedir. Tümen (2008) Comenius projeleri sayesinde kültür kaynaşmasının yaşandığını, bunun yanında buzların kırıldığını, yabancılığın yok olduğunu, ülkelerin tanınması ile farklılık ve benzerliklerin zamanla birlik beraberlik şekliyle sonuçlandığını ifade etmiştir. Kulaksız (2010) Comenius okul projelerinin kültürlerarası iletişimin teşvik

edilmesine istenilen seviyede katkı sağladığını belirtmiştir. Bu bilgiler araştırma bulgularını desteklemektedir.

Comenius programının “Kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi” alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 4,17$) “Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu sonuç Comenius programının “Kültürler arası iletişimin teşvik edilmesi” alt boyutunun amacına yüksek oranda ulaştığını göstermektedir. Kassel (2007) projelere katılan öğrencilerin diğer kültürlerin farkına vardıklarını ve kendilerine güven duygusunun geliştiğini tespit etmiştir. Dilekli (2008) Proje çalışmalarına katılan öğrenciler sadece ortaklık yapılan ülkelerin değil aynı zamanda kendi ülkelerinin kültürlerini de daha iyi öğrenme ve araştırma fırsatı bulduklarını belirtmiştir. Kulaksız (2010) Comenius okul projesi yapmanın kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesine “yüksek” seviyede katkı sağladığını belirtmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Comenius projelerinin kültürel iletişime katkı sağlamasında öğrencilerimizin Türk kültürü dışındaki kültürleri daha yakından tanıma isteklerinin fazla olmasının kültürel iletişime katkı sağladığı söylenebilir.

Comenius programının “Projeye katılımların teşvik edilmesinde projelerin katkısı” alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}= 4,24$), “Tamamen katılıyorum” öğrenci görüşlerinin ortalaması ise ($\bar{X}= 4,00$) “Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu sonuç, Comenius okul projelerinin, projelere katılımların teşvik edilmesine oldukça yüksek oranda katkı sağladığını göstermektedir.

Comenius Programının “Avrupalılık bilincinin arttırılmasında projelerin katkısı” alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}= 3,60$) “Çoğunlukla katılıyorum” ve öğrenci görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}= 3,85$) “Çoğunlukla katılıyorum” seviyesindedir. Bu sonuca göre, Comenius okul projelerinin Avrupalılık bilincinin arttırılmasında olumlu katkılarının olduğu söylenebilir.

Comenius Okul Ortaklıkları Projelerine ilişkin görüşlerin öğretmenlerin, yaşlarına, cinsiyetine, branşına, projelerden haberdar olma sürelerine ve okul türlerine göre gruplar arasındaki fark manidar değildir. Öğrencilerin, yaşlarına, sınıfına, projelerden haberdar olma sürelerine ve proje ekibinde görev alma sürelerine göre hiçbir alt boyutta gruplar arası anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin proje ekibinde görev alma sürelerine göre, yabancı dil öğrenimini destekleme alt boyutuna ilişkin anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Proje ekibinde görev alma süresinin artması yabancı dil öğrenimine olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Proje ekibinde daha fazla süre alan öğretmenlerin yabancı dil yeterliliklerinin daha fazla geliştiği söylenebilir. Öğrencilerin cinsiyetlerine ve okul türüne göre anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Comenius programının eğitimde kalitenin artırılması, dil öğreniminin desteklenmesi, kültürlerarası iletişimin teşvik edilmesi ve projelere katılımın artırılması alt boyutlarına ilişkin amaçlarına daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre eğitimde kalitenin artırılması, dil öğreniminin desteklenmesi, kültürler arası iletişimin teşvik edilmesi ve katılımın teşvik edilmesi boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Kulaksız (2010) yaptığı araştırmada bu durumla ilgili olarak pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç araştırma bulgularını desteklemektedir.

5.2. Öneriler

Bu kısımda araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan yola çıkılarak Comenius projelerinden daha iyi faydalanabilmek amacıyla aşağıdaki başlıklar altında önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Projelerin öğretmenlere ve öğrencilere olumlu yönde katkılarının olması dolayısıyla okullardaki tüm öğretmenlere ve öğrencilere Comenius projelerinin tanıtımı yapılabilir.

2. Projelerin katılımcılara olumlu yönde katkısı olmaktadır. Projelerden daha fazla faydalanmak ve projelere katılımları arttırmak için eğitim kurumlarına ve öğretmenlere teşvik edici ödüller verilebilir.

3. Projelere katılan öğrenciler ve öğretmenler yabancı dil öğrenimlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Okullarımızda ki mevcut yabancı dil dersleri ve yabancı dil öğrenimi faaliyetleri yeniden gözden geçirilerek, uygulamaya dayalı bir program oluşturulabilir.

4. Projelerin öğretmenlere yönelik olumlu katkıları dolayısıyla proje ekibinde görev alan öğretmenlerin sayısı artırılabilir.

5. Öğrencilerin projelerden daha iyi yararlanması için öğrencilere yabancı dil eğitimi ile ilgili kurslar verilebilir.

6. Projelerin sadece İngilizce öğretmenlerine bağlı olmaması için proje ekibinde görev alan öğretmenlere yabancı dil öğrenimi ile ilgili kurslar düzenlenebilir.

7. Yurt dışına gidecek personellerin belirlenmesi sırasında sorunlar yaşandığı görülmektedir. Yurt dışına yapılacak olan ziyaretlere öncelikle proje ekibinde görev alan öğretmenler götürülebilir, sonra ise gönüllülük esasına göre götürülebilir. Kurum personeli dışından herhangi birinin götürülmemesi projelerin uygulanmasını daha kolay hale getirecektir.

8. Projelerin hazırlanması esnasında birçok öğretmenin katkı sağlamadığı görülmektedir. Bu sorunu çözmek için projeler tüm öğretmenlere net bir şekilde tanıtılabilir ve öğretmenler projelere katılmak için teşvik edilebilir.

9. Projelerin katılımcı öğrencilere çok önemli katkıları olduğu görülmektedir. Projeler kapsamında daha çok öğrencinin hareketliliklere katılması sağlanabilir. Proje ekibinde yer alacak öğrenciler seçilirken yabancı dil ve kültür gibi konularda sınavlar veya yarışmalar düzenlenebilir. Öğrencilerin proje ekibinde aktif olarak görev almaları sağlanabilir.

10. Projelerin öğretmenlere ve öğrencilere eğitimde kalite, yabancı dil öğrenimini destekleme gibi konularda çok önemli katkıları olması dolayısıyla, kurum yöneticileri proje yapabilmek için gerekli çalışmaları ve işbirliğini bir plan çerçevesinde yerine getirebilir.

11. Proje ekibinde daha fazla süre alan öğretmenlerin yabancı dil öğreniminin daha olumlu yönde geliştiği göz önüne alınırsa, öğretmenlerin olabildiğince uzun süre proje ekiplerinde görev almaları sağlanabilir.

12. Kurum dışı personellerin projeler kapsamında yurt dışına gittiği görülmektedir. Projeler neticesinde yurt dışı hareketliliği listesinin Ulusal Ajans tarafından mutlaka kontrol edilerek, hareketlilik yapan kişinin kurum personeli olup olmadığı belirlenmelidir. Böylelikle kurum personeli haricinde hareketliliklere katılım engellenecektir.

13. Projelerin öğretmen ve öğrencilere olan katkıları düşünüldüğünde projelerin teşvik edilmesi, projelere katılımın artırılması ve projelerin amacına daha uygun bir şekilde yapılması için, proje katılımcıları arasında her yıl ödüllü ve tanıtıcı yarışmalar düzenlenebilir.

14. Projelerin hazırlanması ve uygulanması sırasında yabancı dil ile ilgili sorunların olduğu görülmektedir. Projeye katılacak personelin yabancı dil eğitimi alması projelerden daha iyi yararlanmalarını sağlayacaktır. Öğretmenler yabancı dillerinin geliştirilmesi için merkezi veya mahalli olmak üzere uygulamaya dayalı hizmetçi eğitimlerine katılabilirler.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Comenius projelerinin Türkiye' nin tanıtımına yönelik katkıları incelenebilir.
2. Sosyal Bilgiler Eğitimi ile ilgili projeler incelenerek, projelerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik katkıları incelenebilir.
3. Yabancı dil ile ilgili projeler incelenerek, yabancı dil öğrenimine katkısı incelenebilir.
4. Comenius projelerinin amaçlarına ulaşma düzeyi diğer illerimizde de incelenebilir.
5. Projelerin kabul edilmesinde ve uygulanmasında yetkili kuruluş olan Ulusal Ajans'ın projelere katkısı incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. (2006). *Avrupa Birliği ve Türkiye Bir Ekonomik ve Siyasi Analiz.*(1. Baskı). Ankara: Orion Yayınevi.
- Aksoy, İ. G. (2008). *Okul Yöneticilerine Göre Avrupa Birliği Comenius Programı Okul Ortaklıkları Projelerinin Etkililiği.* Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Aktan, C. (2002). *Türkiye Avrupa Birliğinin Neresinde?* İzmir: Agiad Yayınları.
- Alkev (Alman Liseliler Kültür ve Eğitim Vakfı) (2002). *Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Eğitim Paneli Kitabı.* 23 Nisan. İstanbul: Alman Liseliler Kültür Vakfı Yayınları. 1.
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Ulusal Ajans (2004).*Socrates AB Genel Eğitim Programı Genel Teklif Çağrısı.* Ankara.
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Ulusal Ajans (2005). *Socrates İyi Uygulamalar Comenius Kitapçığı.*http://www.ua.gov.tr/docs/okul-ortakl%C4%B1klar%C4%B1/comenius_%C4%B1yuygulamalar.pdf. Erişim Tarihi: 11.04.2012
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Ulusal Ajans (2012). *Hayatboyu Öğrenme Programı (IIP) Ülke Merkezli Proje ve Bireysel Faaliyetler 2012 Ulusal Teklif Çağrısı.* http://www.ua.gov.tr/docs/teklif/2012_hayatboyu_ogrenme_program.pdf. Erişim tarihi: 11.04.2012
- Avrupa Topluluğu İle Türkiye Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinin Topluluk Programları Leonardo Da Vinci II, Socrates II ve Gençlik Programlarına Katılımı Hakkında Mutabakat Zaptı(2004).T.C. Resmi Gazete, 25456, 8 Mayıs 2004.
- Avrupa Topluluğu İle Türkiye Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Gençlik Programına ve Hayatboyu Öğrenme Alanındaki Eylem Programına (2007–2013) Katılımı İle İlgili Mutabakat Zaptı (2007). T.C. Resmi Gazete, 26568, 30 Haziran 2007.
- Aydiner, A. (2006). *Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Yansımaları,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aydoğan, İ. ve Şahin, A.E. (2006). “Comenius Okul Ortaklıkları Projelerinin Comenius Amaçlarının Gerçekleşmesine Katkısı”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı: 48, ss. 455-480,
- Bahadır, H. (2007). *Comenius Projelerinden Faydalanma Konusunda Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Cansever, B. A. (2009). *Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türkiye'nin Bu Politikalara Uyum Sürecinin Değerlendirilmesi*. International Online Journal of Educational Sciences. http://www.iojes.net/userfiles/Article/IOJES_144.pdfErişim Tarihi: 14.05.2012.
- Commission Of The European Communities (2004). *Issues Arising From Turkey's Membership Perspective. 1201 Final*, Brussels, [http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/Commission_eur_oopenne/sec/2004/1202/COM_SEC\(2004\)1202_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/Commission_eur_oopenne/sec/2004/1202/COM_SEC(2004)1202_EN.pdf)Erişim Tarihi: 05.05.2012.
- Commission Of The European Communities (2005). *Communication From The Commission 2005 Enlargement Strategy Paper. 561 Final*, Brussels, 561Final.<http://eurlex.europa.eu/.LexUriServ/LexUriServ.COM:2005:0561:FIN:EN:PDF>. Erişim Tarihi: 05.05.2012
- Commission Of The European Communities (2006). *Communication From The Commission To The European Parliament And The Council. 649 Final*, Brussels.http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2006/Nov/com_649_strategy_paper_en.pdfErişim Tarihi:05.05.2012.
- Commission Of The European Communities (2007).*Communication From The Commission To The Council, The European Parliament , The European Economic And Social Committee and The Committee Of The Regions. 663 Final*, Brussels.<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0663:FIN:EN:PDF> Erişim Tarihi: 05.05.2012.
- Commission Of The European Communities (2008). *Communication From The Commission To The Council And The European . 674 Final*, Brussels. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/keydocuments/reports_nov_2008/strategy_paper_incl_country_conclu_en.pdfErişim Tarihi: 05.05.2012
- Commission Of The European Communities (2009). *Communication From The Commission To The European Parliament And The Council. 533 Final*, Brussels. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0533:FIN:EN:PDF> Erişim Tarihi: 05.05.2012.

- Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (2003). 4968, 31.07.2003.<http://mevzuat.dpt.gov.tr/kanun/4968.htm>. Erişim Tarihi: 20.04.2012.
- Dilekli, Y. (2008). *Aksaray İlinde 2006 ve 2007 Yıllarında Uygulanan Comenius Projelerinin Öğrenci, Öğretmen, Okullar Ve Dersler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Niğde.
- DTM (Dış Ticaret Müsteşarlığı) (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye* (6. Baskı). Ankara,
- Erginer, A.(2006). *Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri* (1. Baskı).Ankara: Pagem A Yayıncılık.
- Erdoğan, D. Ö.(2009). *Comenius Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Programa Katılan Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıkkale.
- Ertl, H. (2006). *European Union Policies in Education and Training: Lisbon Agenda as Turning Point?* Comporative Education, 42,
- Ersun, C. (2005). *AB Eğitim Programları'na Katılım*. 29.04.2005. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 1-2.
- European Commission Education and Culture Dg (2012). *Lifelong Learning Programme (LLP) Guide 2012 Part I: General provisions*. <http://ec.europa.eu/education/llp/doc/call12/partpdf>. Erişim tarihi: 11.04.2012.
- European Commission (2000). *Decision No 253/2000/Ec Of The European Parliament And Of The Council Of 24 January 2000 Establishing The Second Phase Of The Community Action Programme In The Field Of Education 'Socrates'*.[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:028:0001:0015:en: pdf](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:028:0001:0015:en:pdf). Erşim Tarihi: 10.04.2012
- European Commission (2004). *Report fromthe Commission. Interim evaluation report on the results achieved and on the qualitative and quantitative aspects of the simple mentation of the second phase of the community action programme in the field of education 'Socrates'*, 153 final, Brussels.

- European Commission (2004). *Decision No 1720/2006/Ec Of The European Parliament And Of The Council Of 15 November 2006 Establishing An Action Programme In The Field Of Lifelong Learning*. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:enpdf>. Erişim Tarihi: 04.04.2012
- European Commission, Education and Culture (2009). *Erasmus, Higher Education: Creativity and Innovation European Success Stories*. Publications Office.
- European Commission (2010). *Communication From The Commission To The European Parliament And The Council. 660 Final*, Brussels. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/strategy_paper_2010_en.pdf Erişim Tarihi: 05.05.2012
- European Commission (2011). *Communication From The Commission To The European Parliament And The Council. 666 Final*, Brussels. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/strategy_paper_2011_en.pdf Erişim Tarihi: 05.05.2012.
- European Commission Education and Culture Dg (2012). *Guide Comenius Individual Pupil Mobility*. <http://ec.europa.eu/education/llp/doc/call12/comeniuspdf>. Erişim Tarihi: 11.04.2012
- Hasdemir, F. ve Çelikoğlu M.F. (2011). *Avrupa Birliği Eğitim Programları ve Değişim (The European Union Education Programme sand the Change)*. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science. http://www.higheredu-sci.org/pdf/pdf_HIG_1528.pdf Erişim Tarihi: 07.08.2012.
- İKV (2012). *Avrupa Birliği Tarihçesi*. <http://www.ikv.org.tr/icerik.asp?konu=abtarihce&baslik=Tarihçe>, Erişim Tarihi: 12.02.2012.
- Haspolatlı, E. (2006). *Avrupa Birliği Eğitim Programı Comenius 1 ve Eğitim Kurumları Proje Koordinatörlerinin Program Hakkındaki Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Karaaslan, E. K. (2012). *Hayat Boyu Öğrenme LLP/Comenius Programı'na Katılımın Eğitime, Öğretime Ve Bir Ülkenin Kültürel Tanıtımına Katkısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (9. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karluk, R. (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye* (9.Baskı), İstanbul: Beta Yayınları.

- Kasağoğlu R.ve Balcı A. (2010). *Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programının 2007 Yılında Programdan Yararlanan Türk Öğrenciler Üzerindeki Etkileri*. Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 9, 93,116. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/16/1506/16600.pdf>. Erişim Tarihi: 03.04.2012.
- Kaymakçı, F. (1994). *Avrupa Topluluğu Eğitim, Staj ve Gençlik Programları Rehberi*. Ankara: MEB Basımevi
- Kısaökrek, A. M. (2003). *Avrupa Birliği Eğitim Programları*. Avrupa Birliği ve Eğitim Kongresi Bildiriler Kitabı.03 Mart 2003. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1- 17.
- Kiştir, A. (2004). *Avrupa Birliği'nin Eğitim Politikaları* (1. Baskı), İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Kulaksız, E. (2010). *Avrupa Birliği Comenius Programlarının Türkiye'deki Uygulamasına İlişkin Katılımcı Görüşleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Lifelong Learning Programme General Call For Proposals 2008-2010 Part 1 – Strategic Priorities*.http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/call08/prior_en.pdf. Erişim tarihi: 11.04.2012
- Moroğlu, N. (2002).*Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyum Çalışmaları*. Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Eğitim Paneli Kitabı. 23 Nisan. İstanbul: Alman Liseliler Kültür Vakfı Yayınları. 63.
- Özkılınç, R. ve Haspolatlı, E. (2008). *Türkiye'nin Avrupa Birliği Eğitim Programlarına Katılım Süreci*. Eğitim Fakültesi Dergisi XXI (1),151–172.
- Rençber, A. (2005). *AB Eğitim ve Gençlik Programları: Genel Eğitim Programı Çerçevesinde Yüksek Öğretim Alanında AB Programı (Erasmus)*, Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu. Ankara.
- Sağlam, N. (Aralık-2008). *Comenius Bölgesel Ortaklıkları*. Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı 9, 17-18.
- Sezgin, İ. (2001). *Türkiye AB İlişkileri AB'nin Eğitim, Öğretim ve Gençlik Politikaları*. Ankara: Ankara Ofset
- Uysal, K., Arslan, C. ve Arslan, B. (2003), *Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Kılavuzu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 218

- T.C. Avrupa Bakanlığı (2012). *Türkiye AB İlişkilerinin Tarihçesi*: <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=111&l=1>, Erişim Tarihi: 03.04.2012
- Tecer, M. (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye Sorular- Yanıtlar*. İstanbul: Büro Basımevi
- TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye* (5.Baskı). Ankara: Doğuşum Matbaacılık.
- Top, V. M (2006), *Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Topsakal, C. (2003), *Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Bu Politikalara Türk Eğitim Sistemi'nin Uyumu*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Toygür, İ. (2012). *Türkiye'nin Katıldığı Avrupa Birliği Programları: Hayatboyu Öğrenme Programı*. İstanbul: İKV Yayınları
- TÜSİAD- SÜ Rekabet Forumu (Mayıs 2005). *Lizbon Stratejisi*: <http://www.uig.gen.tr./dokumanlar/lizbon.PDF>, Erişim tarihi: 13.02.2012
- Yayan, M. (2003), *AB Eğitim Programları ve Türkiye'nin Yararlanma Kabiliyeti*. Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 158.
- Yıldırım, Y. (2007), *Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- YÖK (2012). *Bologna Süreci*. <https://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&i=3> Erişim Tarihi: 13.02.2012.

EKLER

EK- 1

AVRUPA BİRLİĞİ TARİHÇESİ

Avrupa Birliği (AB) kavramsal olarak Avrupa ve birlik kelimelerinden oluşmaktadır. Avrupa (Europe), dünyanın Avustralya'dan sonra en küçük kıtasıdır. 10.6 milyon kilometre kare yüzölçümüyle yeryüzündeki toplam kara alanlarının % 15' ini temsil eder. Eski dünyanın iki önemli kıtası Asya ile Avrupa birleşiktir ve bu iki kıtayı birbirinden kesinlikle ayıran bir sınır yoktur. Ayırım coğrafi çizgilerle olmaktan çok kültürelidir. Geleneksel olarak Avrupa, Asya'dan Ural Dağları, Emba Irmağı, Hazar Denizi ve Kafkas Dağları' yla ayrılır. Kuzeyde Kuzey Buz Denizi, batıda Atlas Okyanusu, güneyde Akdeniz ve Karadeniz ile çevrilidir. (Topsakal, 2003).

Avrupa Kıtası tarih boyunca üzerinde yaşamış birçok kavim arasında sayısız kavga ve çatışmaya sahne olmuştur. Zaman zaman dini- kültürel, zaman zaman ekonomik ve siyasi karakteri öne çıkan bu çatışmalarda büyük can ve mal kayıpları söz konusu olmuş, bu kavga ve bölünmüşlük ortamından rahatsızlık duyan ilim ve siyaset adamları kavgasız – gürültüsüz bir Avrupa özlemini yazılarında ve konuşmalarında dile getirmişlerdir (Acar, 2006). Avrupa Birliği düşüncesini, Pierre Dubois, Dante Alighieri, Jean Jacques Rousseau, Immanuel Kant, Saint Simon, Victor Hugo, Wolff Leibniz, G.Coudenhove Kalergi, Jean Monnet, Robert Schuman, Konrad Adenauer, Carlos Sfersa, Winston Churchill, P.Henri Spaak ve De Gaulle gibi bilim ve siyaset adamlarının dile getirdiği söylenebilir (Topsakal, 2003).

Tarihsel açıdan bakıldığında Avrupa'da bir Birlik yaşatma düşüncesinin, bu kıtada devletlerin ortaya çıkmasıyla eş zamanlı olduğu söylenebilir. Kıta Avrupa'sındaki ülkelerin kendi aralarında yaptıkları savaşlar sonrasında imzaladıkları barış antlaşmalarında, Avrupa'da bir "birlik" veya "federasyon" kurma düşüncesini gündeme getirmiştir. 17.yüzyılda Immanuel Kant, "Avrupa Birleşik Devletleri" fikrini ortaya atmış ve bu fikir zamanla diğer düşünürler tarafından da benimsenerek geliştirilmiştir. Avrupa'da birlik yaratma konusundaki çabalar, 18.yüzyılın sonuna

doğru sanayileşme devriminin başlamasıyla artan sanayi üretimine Pazar arayışlarıyla birlikte hız kazanmıştır. 1815 Viyana Kongresi'nde Avrupa'da kalıcı barışın kurulmasının ilk adımları atılmıştır. Nihayet Avrupa'da bir birlik kurma düşüncesi, bir hayal olmaktan çıkıp somut bir projeye dönüşme belirtilerini ancak 2.Dünya savaşı sonlarında göstermiştir (Acar, 2006).

I.Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da bir 'Birliğin' oluşturulmasına yönelik önemli fikirler üretilmiş olmasına rağmen bunların olgunlaşp benimsenmesi ancak 2. Dünya Savaşı sonrasında mümkün olmuştur. Bu sürecin ilk sonucu, siyasi temelli ve insan haklarını koruma, çoğulcu demokrasiyi sağlama amaçları üzerine kurulmuş bir uluslararası örgüt olan Avrupa Konseyi'nin kurulması olmuştur (İKV, 2012). Avrupa Konseyi, Avrupa ülkeleri arasındaki 2. Dünya savaşı sonucu oluşan barış ortamını korumak, Avrupa ülkelerini ekonomik ve politik olarak bütünleştirmek, totaliter rejimlere karşı demokrasiyi güçlendirmek amacıyla yapılan girişimlerin ilk sonucu olmasına rağmen "Birleşik Avrupa" düşüncesini savunan Avrupalıları tatmin eden bir yapıya kavuşamamıştır (Haspolatlı, 2006).

Birlik oluşturma düşüncesi ile ilgili en önemli girişim 2. Dünya Savaşı sonrası Fransa Planlama Teşkilatı Başkanı Jean Monnet tarafından yapılmıştır. Monnet, Avrupa'da barışın ve düzenin korunması için savaş malzemelerinin üretiminin en önemli iki temel maddesi olan çelik ve kömür üretiminin kontrol edilmesini ve bu konuda yetkilerinin bir üst otoriteye devredilmesini savunmuştur. Buna göre, Fransa ve Almanya demir çelik üretimi konusundaki egemenlik yetkilerinin bir kısmını ortak bir otoriteye devretmeliydiler. Monnet, bu konuda, "*Savaş yapmak için gerekli maddeler olan kömür ve çelik, bu alanlarda yoğunlaşmıştır. Savaşı imkânsız kılmak için bu topraklar devletlerin elinden alınmalıdır*" demiştir. Monnet, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu isimli uluslar-üstü bir yetkiyle donatılmış bir örgüt kurma önerisini, Almanya'da Prof.Walter Hallstein ile birlikte geliştirmiştir (Acar, 2006; Karluk, 2007).

9 Mayıs 1950'de Fransız Dışişleri Bakanı Robert Schuman, Eski Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri Jean Monnet' in tasarısına dayanan ve birleşik Avrupa'nın temellerini atan Schuman Planı'nı yayınlamıştır. Schuman Planı, Avrupa'da barışın korunabilmesi için Fransız – Alman dostluğunun şart olduğunu belirtiyor ve bu

çekirdek etrafında Avrupa' nın bütünleşmesi gerektiği görüşünü esas alıyordu. Plana göre, yüzyıllardır Avrupa'da süregelen Fransız – Alman çekişmesini ortadan kaldırmanın yolu, yüksek bir otoritenin yönetimi altında, Fransız – Alman ortak kömür ve çelik üretiminin sağlamak ve söz konusu örgütü bütün Avrupa ülkelerinin katılımına açık tutmaktı (İKV, 2012).

Schuman' ın sunduğu plan kısa süre içerisinde uygulamaya konmuş, bu gelişme bugünkü Avrupa Birliği'nin çekirdeğini oluşturan örgütlerin birer birer ortaya çıkmasına önayak olmuştur. Bu örgütlerin ilki, Fransa, Federal Almanya, Belçika, Hollanda, İtalya ve Luxemburg arasında 18 Nisan 1951'de Paris'te imzalanan Paris Antlaşması ile kurulmuş olan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'dur (AKÇT). Avrupa Birliği'nin temelini oluşturan AKÇT'nin kuruluş amacı, 2.Dünya Savaşı'ndan sonra en temel iki hammadde olan kömür ve çelik sektörünü güçlendirmek ve bunları uluslar-üstü bir otorite ile kontrol ederek barışı sürdürmektir (Acar, 2006).

Her ne kadar AB'nin temelini 18 Nisan 1951 tarihinde kurulan AKÇT oluşturmakta ise de, AB'yi kuran asıl hukuksal metin, o zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) kuran, Roma Antlaşması'dır. 25 Mart 1957'de Roma'da AET'yi kuran Antlaşma (Roma Antlaşması-Ortak Pazar Antlaşması) imzalanmıştır (yürürlüğe giriş: 1 Ocak 1958). Topluluğun hedef ve görevleri şu şekilde belirtilmiştir (Acar, 2006; Tecer, 2007):

- Ortak bir pazarın kurulması,
- Üyelerin ekonomi politikalarının birbirine yaklaştırılması,
- Topluluk içinde ekonomik faaliyetlerin uyumlu olarak geliştirilmesi,
- Üyeler arasında sürekli, dengeli ve istikrarlı bir büyüme,
- Yaşam düzeyinin hızla yükseltilmesi,
- Birleştirdiği devletlerarasında daha yakın ilişkilerin gerçekleştirilmesidir.

Bu hedeflere ulaşabilmek için üye ülkeler arasındaki ticarete vergi ve resimlerden arınmak, miktar kısıtlamalarını kaldırmak, bir ortak gümrük tarifesi tesis etmek, üretim faktörlerinin serbest dolaşımını sağlamak, tarım, balıkçılık, ulaştırma,

çevre alanlarında ortak politika belirlemek, ortak pazarda rekabet ortamı yaratmak, ulusal mevzuatların uyumunu sağlamak, bir Avrupa yatırım bankası kurmak şeklinde düzenlemeler öngörülmüştür (Topsakal, 2002).

AKÇT gibi, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) da 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe giren Roma Antlaşması ile kuruldu. Topluluğun amacı, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla ve güvenli biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla üye devletlerin araştırma programlarını koordine etmek olarak belirlendi (ABGS, 2012). Böylece Avrupa'nın bütünleşmesi projesinin 3 temel ayağı olan ve AKÇT, EURATOM VE AET'den oluşan Avrupa Toplulukları ortaya çıkmıştır.

1965'te kurucu üyelerin imzalamış oldukları “Birleşme Antlaşması “ Füzyon Antlaşması) sonucunda, AKÇT, AET ve EURATOM için tek bir konsey, komisyon ve parlamento oluşturulmuş, bütçeleri birleştirilmiş ve “Avrupa Toplulukları” terimi kullanılmaya başlanmıştır. 1965 yılında imzalanıp 1967 yılında yürürlüğe girmiş olan Füzyon Antlaşması ile AKÇT, AET ve EURATOM'un asli yürütme organları olan Konsey ve Komisyonlar, birleştirilerek, her üç Topluluk için tek bir organ haline getirilmiştir (Aktan, 2000; Acar, 2006).

1970 ve 1980'li yıllarda ortaya çıkan olumsuz gelişmeler (1973 ve 1982 petrol şokları vb.) ile birlikte belirginleşen dünya ekonomik krizi, tüm dünyada olduğu gibi, topluluğa üye ülkelerde de bazı ekonomik sıkıntılara yol açmıştır (DTM, 2007: 41). Ekonomik bütünleşme hedefleri doğrultusunda 1960'lı yıllarda kaydedilen hızlı gelişmeler yavaşlamış; durgunluk ve gerileme süreci başlamıştır. Bu durumu gidermek amacıyla 28 Şubat 1986'da La Haye 'de 9 ülke, Tek Avrupa Senedi'ni (TAS) imzalamışlardır. TAS, 1 Temmuz 1987'de yürürlüğe girmiştir (Karluk, 2007; Tecer, 2007).

Roma'da 14–15 Aralık 1990 tarihinde düzenlenen Avrupa Konseyi Zirve toplantısında, Maastricht Zirvesi için hazırlıklar gerçekleştirilmiş ve “ Avrupa Birliği'ni” hızlandırıcı kararlar alınmıştır. Nihayet 9-10 Aralık 1991 tarihinde Maastricht'te toplanan AT Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi “Avrupa Birliği Antlaşması” üzerinde anlaşarak, metni 7 Şubat 1992'de imzalamışlardır. Böylece, Avrupa Birliği'nin hukuki temelleri atılmıştır (Karluk, 2007; TOBB, 2002). 1993'te

yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile tek ve ortak para politikasının temellerinin atılması, AT' nin yetki ve faaliyet alanlarının genişletilmesi, AET' nin Avrupa Topluluğu adını alması, savunma, güvenlik, adalet ve içişlerinde işbirliği politikaları ile siyasi bütünleşmenin yani Avrupa Birliğinin oluşumu sağlanmıştır. Bu tarihten sonra bütünleşme projesi Avrupa Birliği olarak anılmaya başlanmıştır. Maastricht Antlaşması, AB' yi üç ana sütun üzerine oturtmuştur (Acar, 2006):

- Birinci Sütun: Topluluklar Sütunu olup, Uluslar – üstü niteliktedir.
- İkinci Sütun: Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası sütunu olup, uluslararası niteliktedir.
- Üçüncü Sütun: Adalet ve İçişlerinde işbirliği sütunu olup, yine uluslararası niteliktedir.

Haziran 1993'te ise AB Devlet ve Hükümet Başkanlarının AB'nin Merkez ve Doğu Avrupa Ülkelerini (MDAÜ) kapsayacak şekilde genişlemesi yönünde karar aldıkları Kopenhag Zirvesi'nde, AB'ye üyelik kriterleri belirlenmiştir. 'Kopenhag Kriterleri' olarak bilinen bu koşullar, AB üyelik başvurusu kabul edilen tüm aday ülkeler tarafından yerine getirilmesi gereken asgari koşulları ifade etmektedir. Siyasi ve ekonomik kriterler ile müktesebat uyumu olmak üzere üç grupta toplanan bu koşullar şunlardır (İKV, 2012);

- **Siyasi kriterler:** Avrupa Birliği Anlaşması'nın tam üyelikle ilgili maddesine eklenen demokrasinin güvence altına alındığı istikrarlı bir kurumsal yapı, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlık haklarına saygı koşullarıdır.

- **Ekonomik kriterler:** iyi işleyen bir pazar ekonomisi ve AB içindeki piyasa güçlerine ve rekabet baskısına karşı koyabilme kapasitesidir.

- **Topluluk müktesebatının kabulü:** AB'nin çeşitli siyasi, ekonomik ve parasal hedeflerine bağlılık

16–17 Haziran 1997'de gerçekleştirilen Amsterdam Zirvesi ile Hükümetler- arası konferansta hazırlanan kurucu antlaşma değişiklikleri onaylanmıştır. Bu antlaşma ile AB'yi 2000'li yıllara ve yeni genişleme dalgalarına hazırlayacak kurumsal yapı değişiklikleri ve karar alma mekanizmalarında gerekli olan değişikliklerin yapılması istenmiş, ancak Maastricht Antlaşması kadar etkili bir sonuç elde edilememiştir(Acar, 2006).

Avrupa Birliği, AET ve EURATOM olarak 1958 yılında Roma Antlaşması ile kurulduktan sonra, kurucu antlaşmalarda gelişen ihtiyaçlara göre zaman içinde değişiklikler yapılmıştır. Tek Senet (1987) ve Maastricht Antlaşması'ndan (AB Antlaşması) (1991) sonra Amsterdam Antlaşması ile (1999) önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. 7- 9 Aralık 2000 tarihlerinde düzenlenen Nice Zirvesi ise, Genişleme Perspektifi, Kurumsal Reforma Yönelik Hükümetler arası Konferans, Temel Haklar Şartı gibi önemli konuların tartışıldığı bir platform olmuştur (Karluk, 2007).

Avrupa Birliği baştan beri ekonomik birleşme öngörse de, Maastricht Antlaşmasına kadar bu hedef açıkça telaffuz edilmemiştir. Maastricht'te tek para hedefi açıkça telaffuz edilmiş ve bunun için gerekli kriterler belirlenmiştir. Tek paraya geçişin kriterlerini yerine getiren ve tek parayı kabule istekli olan, 15 üye arasından 11 ülkenin 1 Ocak 2002'den itibaren resmi paralarını EURO'ya dönüştürmeleriyle AB'de tek para devri başlamıştır (Acar, 2006).

28 Şubat 2002'de tarihinde AB Anayasası taslağını oluşturmak üzere 105 üyeli "Avrupa'nın Geleceği Kurultayı" toplanmıştır. Kurultay, 16 aylık bir dönemin sonunda çalışmalarını tamamlamış ve taslak metni hükümetler arası Konferans'ta görüşülmek üzere AB dönem başkanlığına sunulmuştur. Avrupa için bir Anayasa oluşturan Antlaşma Taslağı, 17-18 Haziran 2004 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilen Zirve sonunda kabul edilmiştir. AB Anayasası, üye ve aday ülke liderleri tarafından Roma'da imzalanmış böylece 29 Ekim 2004 tarihinde son şeklini almıştır. AB Anayasası, Avrupa Birliği üye ülkelerinin siyasi bir birlik kurma yolunda attıkları en önemli adımı teşkil etmekte ve AB'nin temelini oluşturan kurucu antlaşmalar ile bugüne kadar onları değiştiren tüm antlaşmaları tek ve yeni bir metinde bütünleştirmektedir. Ancak AB Anayasası üye devletlerin tamamının onaylamaması nedeniyle yürürlüğe girmemiştir (İKV, 2012).

Avrupa Birliği'nin derinleşme sürecindeki son önemli aşama, 2007 yılında imzalanan ve 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile gerçekleşti. Bu antlaşma ile, temel olarak, AB'nin karar alma mekanizmalarındaki tıkanıklıkların giderilmesi ve Birliğin daha demokratik ve etkili işleyen bir yapıya kavuşması

hedeflendi. Bu hedef doğrultusunda kapsamlı değişikliklere gidilerek, Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşmanın adı "Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma" olarak değiştirildi (ABGS, 2012).

Lizbon stratejisinin yerini alan ve AB'nin yeni ekonomik dönüşüm stratejisini ve 2020 yılı için hedeflerini belirleyen "Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi" raporu Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı José Manuel Barroso tarafından 3 Mart 2010 tarihinde açıklanmıştır. 26 Mart 2010 tarihinde yapılan Konsey toplantısında, Avrupa 2020 hedefleri kabul edilmiştir. Avrupa 2020'nin üç temel önceliği şu şekilde sıralanabilir (İKV, 2012):

- Bilgiye ve yeniliğe dayalı bir ekonomi geliştirerek akıllı büyüme,
- Sürdürülebilir ekonomiyi düşük karbon ve az kaynak kullanarak ve rekabeti teşvik ederek sağlama,
- İstihdamı artıran, sosyal ve bölgesel uyumu ön plana çıkaran, dâhil edici bir büyüme.

1957 yılında 6 üye ile yola çıkan Birlik bugün 27 üyeli devasa bir bölgesel entegrasyon projesine dönüşmüştür.

EK- 2

TÜRKİYE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ

Türk toplumunda geçen yüzyılda Tanzimat ile başlayan Batı'ya açılma ve Batılılaşma, Atatürk'ün çizdiği çerçeve içinde yeni Cumhuriyet'in de kabul ettiği ilkelerden biri olmuştur. Cumhuriyeti kuran Atatürk, Türk devletinin bilimde ve devlet yönetiminde, güzel sanatlarda, ekonomik hayatta, tarımda, ticaretle, kara, deniz ve hava ulaştırmasında dünya üzerinde en ileri düzeyde bulunan Avrupa uygarlığına katılmamasının, bu uygarlığın altında ezilmesine yol açacağına dikkat çekmektedir (Karluk, 2007).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden bu yana, çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma yolunda her zaman uluslar arası konjonktürdeki gelişmeleri yakından takip etmiş ve OECD, NATO gibi uluslararası oluşumlarda kendini konumlandırmıştır (İKV, 2012). Altı Batı Avrupa ülkesinin kendi aralarında imzaladıkları Roma Antlaşması'nın 1958 yılında yürürlüğe girmesinin ardından, 15 Temmuz 1959 tarihinde Yunanistan, 31 Temmuz 1959 tarihinde de Türkiye topluluğa katılmak için müracaat etmiştir. Türkiye'nin ivedilikle AET'ye bağlanma isteğinin iki önemli nedeni zamanın Türk yetkililerince aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (TOBB, 2007: 310):

“ Türkiye, uzun dönemde, Batı Avrupa'da kurulabilecek siyasal bir birliğin dışında kalmak istememektedir. Öte yandan, Türkiye, gümrük birliği içinde Yunanistan'a verilecek ticari tavizlerden de yoksun kalmamak amacındadır.”

Türkiye ile AET arasındaki görüşmeler dört yıl sürmüş ve taraflar arasında bir “ortaklık” kurmuş olan Ankara Anlaşması, 12 Eylül 1963 yılında imzalanarak, 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ankara Antlaşması (1963)

Roma Antlaşması'nın imzalanmasından 2 yıl gibi kısa bir süre sonra 1959 yılında üyelik başvurusunun yapılmasıyla başlamış olan Türkiye – AB ilişkilerinde ilk önemli durak, Türkiye'yi AET'ye “ortak üye” haline getiren Ankara Anlaşması'dır. Resmi adı “Türkiye ile AET Arasında Bir Ortaklık Yaratın Anlaşma” olan, ancak

uygulamada daha çok Ankara Antlaşması olarak anılan Ortaklık Antlaşması ile Türkiye'ye “ Ortak Üye” statüsü tanınmış ve iki taraf arasındaki ilişkiler formel bir çerçeveye oturtulmuştur(Acar, 2006).

İmzalandığı yer dolayısıyla Ankara Anlaşması olarak bilinen Ortaklık Anlaşması'nın amacı 2.maddesinde ortaya konulmuştur(TOBB, 2007: 310):

“ Anlaşma'nın amacı, Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının istihdam seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari, ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektir.”

Katma Protokol

Ankara Anlaşması ile çerçevesi çizilen yükümlülüklerin yerine getirilme takviminin revize edildiği, 1970 tarihinde imzalanıp 1973'te yürürlüğe girmiş olan Katma Protokol (KP), AB ile ilişkilerimizi belirleyen ikinci önemli belgedir (Acar, 2006). Katma Protokol, Ankara Anlaşması'nda yer alan hükümlerin Türkiye'nin ekonomik durumuna uygun bir biçimde yürürlüğe konulmasını sağlayacak bir “ uygulama anlaşması” dır. Protokol, sanayi ürünlerinde gümrük birliği, tarım için tavizli rejim, işgücünün serbest dolaşımı, yabancı sermaye, yerleşme serbestîsi ve hizmet edimi, ekonomi politikalarının koordine edilmesi, rekabet ve devlet yardımları, ihracatın desteklenmesi ve mali yardımlar gibi temel konularda, Türk ekonomisinin geleceği için çok önemli uygulama hükümleri içermektedir (Karluk, 2007).

Tam Üyelik Başvurusu

12 Eylül askeri darbesinden sonra bir süre donmuş olan veya minimal düzeyde seyreden AB ile ilişkiler, Türkiye sivil yönetime geçtikten sonra yavaş yavaş yeniden normal seyrine dönmüştür (Acar, 2006: 210). Türkiye 14 Nisan 1987'de, o zamanki adıyla AT' ye -Avrupalı her ülkeye Topluluk üyesi olma hakkı tanıyan Roma Antlaşması 237, AKÇT Antlaşması 98. ve EURATOM Antlaşması 205.maddelerine dayanarak- tam üyelik başvurusunda bulunmuştur (Tecer, 2007).

Prosedür gereği, Konsey tarafından Komisyon'a havale edilen tam üyelik talebimiz çerçevesinde, Türkiye'nin durumunu incelemek ve bir rapor hazırlayarak görüş bildirmekle yükümlü Komisyon, uzun çalışmalardan sonra 18 Aralık 1989'da "Görüş" ünü Konsey'e sunmuştur. Komisyon, Türkiye'nin tam üyeliğe giden yolda önemli dezavantajları ile ekonomik, sosyal ve siyasal sorunları bulunduğu işaret etmiştir. Komisyon yaptığı değerlendirmeler sonucunda, Türkiye'nin AT' ye tam üyelik için ehil olduğunu kabul etmekle birlikte, öncelikle işaret edilen ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlarını çözmesi ve Topluluğun kendi içindeki derinleşme sürecini tamamlayıncaya kadar beklemesi gerektiğini vurgulamıştır (DTM, 2007; Tecer, 2007).

Gümrük Birliği (1995)

Gümrük Birliği (GB), Türkiye açısından, Ankara Anlaşması (1963) ve Katma Protokol (1970) uyarınca yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüktü. Türkiye, 1990'lı yılların başında – daha çok siyasi nedenlerle zayıflamış olan- Topluluk ilişkilerini Gümrük Birliği ile güçlendirmeyi; tam üyeliğe giden yolu böylece kısaltmayı düşünmüştür. Bu doğrultudaki çalışmalar sonucunda, Türkiye- AB Ortaklık Konseyi' nin 6 Mart 1995 tarihli toplantısında aldığı 1/95 Sayılı Kararla AB ile Türkiye arasında Gümrük Birliği kurulmuştur. Türkiye- AB Gümrük Birliği 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir (Acar, 2006; Tecer, 2007).

GB, işlenmemiş tarım ürünlerini dışarıda bırakan ve beş yıl içerisinde sanayi mallarında gümrük tarifelerinin karşılıklı sıfırlanmasını, gümrük vergilerinin yanı sıra eş etkili vergilerin ve kotalar gibi tarife dışı engellerin de ortadan kaldırılmasını öngören bir anlaşmadır (Acar, 2006). GB' nin tamamlanması ile Türkiye - AB ilişkileri ayrı bir boyut kazanmıştır. GB Türkiye'nin AB ile bütünleşme hedefine yönelik ortaklık ilişkisinin en önemli aşamalarından birini oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği'nin Genişleme Sürecinde Türkiye –AB İlişkileri

Lüksemburg Zirvesi'nden çıkan kararda, Türkiye'nin tam üyeliğe ehil olduğu teyit edilmiş ancak, ilk kez kültürel farklılık, aidiyet, kimlik gibi siyasi gibi nitelikli konular birer sorun alanı olarak gündeme getirilmiştir. Konseyin bu yaklaşımı üzerine

Türkiye, üyelik başvurusunu geri çekmeyeceğini, GB uygulamasını devam ettireceğini, ancak AB ile siyasi diyalogu askıya alacağını açıklamıştır (Acar, 2006; İKV, 2012).

Türkiye – AB ilişkilerinin dönüm noktası, 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesi olmuştur. 10–11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki’de gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Zirve Toplantısı’nı müteakip, taraflar arasındaki ilişkinin tam üyelik hedefine odaklanmasına imkân tanıyan aday ülke statüsü resmi olarak Türkiye’ye tanınmıştır. Zirve’de Türkiye’nin Kopenhag Kriterlerine uyum sağlama yönünde yaptığı çalışmaların memnuniyetle karşılandığı belirtilmiştir (TOBB, 2007). Helsinki Zirvesi ile başlayan adaylık sürecinde, diğer aday ülkeler için olduğu gibi Türkiye içinde İlerleme Raporları hazırlanmıştır. 1999 yılında açıklanan İlerleme Raporu’nda yer alan değerlendirmeler, İlk Katılım Ortaklığı Belgesi’nin temelini oluşturmaktadır. AB Komisyonu’nun genişleme politikasının en önemli aracı olan Katılım Ortaklığı Belgesi’ Türkiye’nin Kopenhag Kriterleri’ne uyumu ve Topluluk mevzuatını üstlenmesi için gerekli çalışmaları tamamlamasına yönelik kısa ve orta vadeli hedefleri ortaya koyacak şekilde hazırlanmıştır (İKV, 2012).

AB’nin genişleme sürecinde diğer önemli dönüm noktası 12–13 Aralık 2002 tarihlerinde gerçekleşen Kopenhag Zirvesidir. Bu tarihte gerçekleşen Kopenhag Zirvesi’nde, koşulları yerine getirmesi halinde Türkiye’ye tam üyelik müzakerelerine başlamak için 2004 Aralık Zirvesi’nde tarih verilmesi kararlaştırılmıştır (Acar, 2006). Türkiye Helsinki Zirve’sini takip eden dönemde yoğun bir reform sürecine girerek, AB siyasi kriterlerine uyum amacıyla çok sayıda yasa ve mevzuat düzenlenmesini içeren 8 Uyum ve 2 Anayasa Değişikliği Paketi’ni kabul etmiştir (Aydiner, 2006).

AB Komisyonu 6 Ekim 2004 tarihinde, Türkiye’nin Kopenhag kriterine uyum uyum yönünde kaydettiği aşamaların ve mevcut eksikliklerin saptandığı İlerleme Raporu’nu yayımladı (DTM, 2007). Komisyon bu rapor da, önceden belirlenmiş düzenlemelerin yürürlüğe girmesi koşuluyla Türkiye’nin siyasi kriterleri yeterli düzeyde karşıladığını belirtmiş ve katılım müzakerelerinin açılması önerisinde bulunmuştur. Bu öneri doğrultusunda, 16- 17 Aralık 2004 tarihinde gerçekleştirilen Brüksel Zirvesi’nde Türkiye’ye üyelik müzakerelerine başlama tarihi olarak 3 Ekim 2005 tarihi verilmiştir (Karlık, 2007).

Müzakere sürecinin en temel belgesi olan Müzakere Çerçeve Belgesi'nde (MÇB) katılım müzakerelerine ilişkin ilkeler, esaslar, usuller ve müzakere fasılları belirlenmiştir. Türkiye'nin Müzakere Çerçeve Belgesi'nde müzakereler aşağıdaki 3 temel unsur üzerine kurulmuştur (ABGS, 2012):

1. Kopenhag siyasi kriterlerinin istisnasız olarak uygulanması, siyasi reformların derinleştirilmesi ve içselleştirilmesi,
2. AB müktesabatının üstlenilmesi ve uygulanması,
3. Sivil toplumla diyalogun güçlendirilmesi ve bu çerçevede hem AB ülkelerinin kamuoylarına, hem de Türkiye kamuoyuna yönelik olarak bir iletişim stratejisinin yürütülmesi.

13 Ekim 2006 tarihinde Müzakere sürecinin ilk aşamasını oluşturan tarama toplantıları sona ermiştir. 11 Aralık 2006 tarihinde ise, AB Konseyi, Türkiye'nin Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni tanımıyor olmasını gerekçe göstererek; Malların Serbest Dolaşımı, Yerleşim Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi, Mali Hizmetler, Tarım ve Kırsal Kalkınma, Balıkçılık, Ulaştırma Politikası, Gümrük Birliği ve Dış İlişkiler başlıklı sekiz fasılda müzakereleri askıya almıştır. 2007 yılının ilk yarısında Almanya'nın Dönem Başkanlığı sırasında İşletme ve Sanayi Politikası, İstatistik ve Mali Kontrol fasılları açılmış, yılın ikinci yarısındaki Portekiz Dönem Başkanlığı sırasında açılan Trans- Avrupa Ağları ve Tüketicinin ve Sağlığının Korunması Politikası fasılları ile 2007 yılında açılan müzakere fasıl sayısı beşe yükselmiştir (İKV, 2012).

2008 yılında Türkiye ile AB arasında Şirketler Hukuku ve Fikri Mülkiyet Hukuku, Sermayenin Serbest Dolaşımı ve Bilgi Toplumu ve Medya başlıklı fasıllarda müzakerelerin başlamasıyla 2008 yılında açılan toplam fasıl sayısı dört olmuştur. Çek Cumhuriyeti'nin AB Dönem Başkanlığını yürüttüğü 2009 yılının ilk yarısında sadece vergilendirme faslı müzakerelere açılmış, İsveç'in Dönem Başkanlığı görevinde bulunduğu yılın ikinci yarısında da Çevre faslı müzakerelere açılmıştır. Türkiye'nin AB üyeliğine destek veren ülkelerden biri olan İspanya'nın AB Dönem Başkanlığı'nı yürüttüğü 1 Ocak -30 Haziran 2010 döneminin son gününde yalnızca Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası faslı müzakerelere açılmış, bu tarihten itibaren hiç hiçbir yeni fasıl müzakerelere açılmamıştır (İKV: 2012; MFA, 2012).

1 Temmuz 2011 tarihinde AB Dönem Başkanlığı görevini devralan Polonya'nın öncelikleri arasında Türkiye'nin AB sürecine ivme kazandırmak bulunsa da, Polonya'nın tutumunun diğer AB üye devletleri tarafından ne derece destekleneceği henüz açıklık kazanmamıştır. Avrupa Komisyonu'nun Türkiye'de ve Türkiye – AB ilişkilerinde yaşanan yıllık gelişmeleri değerlendirdiği raporu “2011 Türkiye İlerleme Raporu” 12 Ekim tarihinde yayımlandı. Yıl içindeki ilerlemelerin yer aldığı raporda, ülkemizin AB'ye üyelik yükümlülüklerini yerine getirme yönündeki gayretleri ve müktesebata uyum konusunda muhtelif alanlarda yaptığı çalışmalar ortaya konulmaktadır. Bugünkü duruma baktığımızda 35 müzakere başlığından 13ü açılmış ve sadece 1'i geçici olarak kapatılmıştır. İspanya Dönem Başkanlığı sırasında açılan son fasıldan bu yana (Haziran 2010), hiçbir yeni fasıl açılmamıştır (MFA, 2012).

EK-3

İZİN BELGESİ

T.C.
KARAMAN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı: B.08.4.MEM.0.70.20.03-605.01/474
Konu: Araştırma İzni

29.11.2011 12436

KEMAL REİS İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
KARAMAN

İlgi: a)23/11/2011 tarih ve 189 sayılı yazınız.
b)Valilik Makamının 29/11/2011 tarih ve 120402 sayılı Oluru.

İlgi (a) yazınızda istemiş olduğunuz Ergün TAVŞAN'ın okullarda yapacağı ankete ait ilgi
(b) Valilik Oluru ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Mahmut ZENGİN
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:
1-Valilik Oluru (1 Sayfa)

29.12.2011 AFD
Ergün beye

605/622

	<p>Sakabağı Mh.Yeni Hükümet Konağı C.BI.KARAMAN Bilgi için : N.TANER Telefon : (0 338) 213 16 66 / 150 Fax : (0 338) 212 27 83 Web adresi : www.prokeb70.com e-mail : projelerkibi70@meb.gov.tr</p>			 <p>EĞİTİM REFORMU Daha aydınlık gelecek</p>
---	---	---	---	---

T.C.
KARAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.0.70.20.02-605.01/473
KONU : Araştırma İzni

29.11.2011- 12402

VALİLİK MAKAMINA
KARAMAN

İlgi : a) Bakanlığımıza Bağlı Okul ve K.Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine
Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi
b) Kemal Reis İlköğretim Okulu Müdürlüğünün 23/11/2011 tarih ve 189 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazı gereği Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı sosyal Bilgiler eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ergün TAVŞAN'ın Müdürlüğümüze bağlı okullarda yapacağı "Avrupa Birliği Comenius1 Programının Hedeflerine Ulaşma Düzeyinin Programa Katılan Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (Karaman İli Örneği)" konulu anketin araştırmanın tamamlanmasından itibaren iki hafta içinde iki örneğinin CD olarak Müdürlüğümüze teslimi ve yapılmasına izin verilen araştırma uygulamasında olabilecek fiziki zararların karşılanması taahhüdü ile yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Bekir AKSOY
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
.../11/2011
Latif MEMİŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

	<p>Sakabaşı Mh.Yeni Hükümet Konağı C.BI.KARAMAN Bilgi için N.TANER Telefon : (0 338) 213 16 66 / 142 Fax : (0 338) 212 27 83 Web : www.prokob70.com e-mail: projelerekibi70@meb.gov.tr</p>				
---	--	--	---	---	---

EK- 4**Comenius1 Okul Projeleri Öğretmen Değerlendirme Ölçeği****Araştırma Ölçeği (Öğretmen) Formu
Sayın Meslektaşım,**

Bu araştırmanın amacı, AB eğitim programlarından Comenius1 okul projelerinin hedeflerine ulaşma düzeyinin programa katılan öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşlerine göre incelenmesi ve sağladığı katkının saptanmasıdır.

Araştırma Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı çerçevesinde yürütülmektedir.

Araştırmada amaç kişi veya kurumları iyi veya kötü olarak değerlendirmek olmayıp, Karaman İli genelinde Comenius1 okul ortaklıkları proje uygulamalarını değerlendirmektir. Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmanın amacı olan bilimsel çalışma dışında kullanılmayacağı gibi, herhangi bir kişi ve kuruluşa da verilmeyecektir.

Araştırma ölçeği iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde Comenius1 okul projelerinin hedeflerine ulaşım ulaşıldığını saptamaya çalışan sorular yer almaktadır. Her yargıya ilişkin gerçek düşüncenize uyan derecelendirme seçeneğini işaretlemeniz, okullarımızda yapılan Comenius1 projelerinin hedeflerine uygunluğunun saptanması, aksayan noktaların yeniden gözden geçirilmesi ve düzeltilmesi açısından önem taşımaktadır, ayrıca bu veriler okulların geliştirilmesine ilişkin çalışmalara ışık tutabilecektir.

Anketteki her soruyu işaretlemeniz ve ankete **İSİM YAZMAMANIZ** önemle rica olunur. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı şimdiden içtenlikle teşekkür ederim.

Ergün TAVŞAN
Yüksek Lisans Öğr.

BÖLÜM I

Bu bölümde kişisel durumunuza ilişkin sorular bulunmaktadır. Her soruda durumunuza uyan seçeneği lütfen işaretleyiniz.

1. Yaş: (20- 30) (31-40) (41-50) 51 ve üzeri
2. Cinsiyetiniz? K E
3. Okulunuzun türü? İlköğretim Özel İlköğretim Genel Lise Anadolu Lisesi Öğretmen Lisesi Fen Lisesi
4. Çalıştığınız kadro (Branşınız)? Sınıf Öğretmeni Sosyal Bilgiler Yabancı Dil Türkçe Matematik Müzik Görsel Sanatlar Diğer
5. Kaç yıldır Comenius Projelerinden Haberdarsınız? 1 2 3 4 5 Diğer
6. Kaç yıldır Comenius proje ekibinde görev yapıyorsunuz? 1 2 3 4 5 Diğer

BÖLÜM II

Bu bölümde Comenius Projelerinin hedeflerine ilişkin bir dizi yargılar listelenmektedir. Aşağıdaki derecelendirme ölçeğine uygun olarak her maddeye ilişkin düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2)Kısmen Katılmıyorum, (3) Orta Seviyede Katılıyorum, (4) Çoğunlukla Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum.					
1. Okulumuzda Comenius okul projesi yapılmasını destekliyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Projede görev almak takım çalışması yapmamı sağladı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Projeye katılmak, kişisel gelişimime fayda sağladı	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Ortak olduğumuz okul ve ülkelerdeki meslektaşlarımla mesleki deneyimlerimi paylaştım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.Okulda daha fazla bilgisayar kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Ders anlatırken daha fazla powerpoint kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Öğrecilerimle iletişimim arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Okulda farklı uygulamalara daha duyarlı oldum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Okulda kendimi daha fazla geliştirmeye çalıştım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Ortak olduğumuz okulla kendi okulumuzdaki uygulamaları karşılaştırma fırsatı buldum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Ortak okulumuzdan esinlenerek okul içerisinde bazı düzenlemeler yapılmasını istedim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Mail adreslerimi daha fazla kontrol etmeye başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Bilgi teknolojilerini daha fazla kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. İletişim teknolojisini daha fazla kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Yabancı dil öğrenmeye karşı ilgim arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.Yabancı dilde araştırmalar yaparak farklı öğretim yöntemler kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Yabancı dil seviyem olumlu yönde arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Yabancı dil öğrenmenin önemini anladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Yabancı dil öğrenmek daha çekici hale geldi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. Yabancı dil konuşma becerisine daha fazla önem verdim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. Ders dışı yabancı yayınları daha fazla izlemeye başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Proje yapmak kendi kendime dil öğrenmeme yardımcı oldu.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24. İngilizce dışında başka AB dillerini de öğrenmeye başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25. Ortağımız olan okulların dillerinde de birkaç sözcük öğrendim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26. İngilizce dışındaki AB dillerine de ilgi duymaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. Daha önce bildiğim yabancı diller dışında başka yabancı	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

diller de öğrenmeye başladım.					
28. Yabancı dilde daha fazla pratik yapma şansı buldum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29. Eskiye oranla daha akıcı yabancı dil konuşmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30. Ortak olduğumuz ülkenin dilini öğrenme tutumum olumlu yönde değişti.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31. Avrupalılık bilincinin ne olduğunun farkına vardım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32. Avrupa vatandaşı olma yolunda kişisel gelişimim için gerekli olan temel becerileri edinmemi sağladı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33. Ortağımız olan ülkelerin kültürlerine ilgi duymaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34. Türk kültürü dışındaki kültürleri öğrenmeye yönelik ilgim arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35. Farklı ülkenin kültürlerine daha fazla saygı duymaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36. Sınıf içinde farklı kültürler hakkındaki fikirlerimi öğrencilerimle paylaştım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37. Ortak olduğumuz ülkenin kültürünü öğrendim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38. Diğer ülkelerin eğitimi hakkında bilgim arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39. Projeye başladıktan sonra ortağımız olan okul öğretmen ve öğrencilerini kendime daha yakın hissettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40. Türkler dışında diğer öğretmenlerle de birbirimize benzer yanlarımız olduğunu keşfettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41. Proje yapmak diğer ülkelere, onların yaşamlarına ve Kültürlerine ilgimi artırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
42. Projede yer almak diğer kültürlere ve yaşam biçimlerine karşı hoşgörümü artırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
43. Okuldaki bütün öğrenci ve öğretmenlerin görev alması için çaba sarf ettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
44. Projemizden tüm öğrencilerime söz ettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
45. Projeye katılanların sayısını artırmak için çaba sarf ettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
46. Proje etkinliklerini toplantılarda tartıştım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Comenius Projeleri ile ilgili eklemek istedikleriniz.

EK- 5

Comenius1 Okul Projeleri Öğrenci Değerlendirme Ölçeği
Araştırma Ölçeği (Öğrenci) Formu
Değerli öğrenciler,

Bu araştırmanın amacı, AB eğitim programlarından Comenius1 okul projelerinin hedeflerine ulaşma düzeyinin programa katılan öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre incelenmesi ve sağladığı katkının saptamasıdır. Araştırma Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek lisans programı çerçevesinde yürütülmektedir.

Araştırmada amaç kişi veya kurumları iyi veya kötü olarak değerlendirmek olmayıp, Karaman İli genelinde Comenius1 projeleri uygulamalarını değerlendirmektir. Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmanın amacı olan bilimsel çalışma dışında kullanılmayacağı gibi, herhangi bir kişi ve kuruluşa da verilmeyecektir.

Araştırma ölçeği iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde Comenius1 okul projelerinin hedeflerine ulaşımını saptamaya çalışan sorular yer almaktadır. Her yargıya ilişkin gerçek düşüncenize uyan derecelendirme seçeneğini işaretlemeniz, okullarımızda yapılan Comenius1 projelerinin hedeflerine uygunluğunun saptanması, aksayan noktaların yeniden gözden geçirilmesi ve düzeltilmesi açısından önem taşımaktadır, ayrıca bu veriler okulların geliştirilmesine ilişkin çalışmalara ışık tutabilecektir.

Anketteki her soruyu işaretlemeniz ve ankete **İSİM YAZMAMANIZ** önemle rica olunur.

Araştırmaya katkılarınızdan dolayı şimdiden içtenlikle teşekkür ederim.

Ergün TAVŞAN

Yüksek Lisans Öğr.

BÖLÜM I

Bu bölümde kişisel durumunuza ilişkin sorular bulunmaktadır. Her soruda durumunuza uyan seçeneği lütfen işaretleyiniz.

1. Yaş: (7-11) (12-14) (15-18) Diğer
- Cinsiyetiniz? K E
3. Okulunuzun türü? İlköğretim Özel İlköğretim Genel Lise Anadolu Lisesi Öğretmen Lisesi Fen Lisesi
4. Sınıfınız: İlköğretim 1.kademe İlköğretim 2.kademe Lise1 Lise 2 Lise 3 Lise 4
5. Kaç yıldır Comenius Projelerinden Haberdarsınız? 1 2 3 4 5 Diğer
6. Kaç yıldır Comenius proje ekibinde görev yapıyorsunuz? 1 2 3 4 5 Diğer

BÖLÜM II

Bu bölümde Comenius Projelerinin hedeflerine ilişkin bir dizi yargılar listelenmektedir. Aşağıdaki derecelendirme ölçeğine uygun olarak her madde ilişkin düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Kısmen Katılmıyorum, (3) Orta Seviyede Katılıyorum, (4) Çoğunlukla Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum.					
1. Okulumuzda Comenius okul projesi yapılmasını destekliyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Proje görev almak takım çalışması yapmamı sağladı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Projeye katılmak, kişisel gelişimime fayda sağladı	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Derslerde öğrendiklerimi ortak olduğumuz okulun öğrencileriyle paylaştım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Okulda daha fazla bilgisayar kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Ders hazırlığı yaparken daha fazla Powerpoint kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Öğretmenlerimle iletişimim arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Farklı çalışma teknikleri kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Okulda farklı uygulamalara daha duyarlı oldum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Okulda kendimi daha fazla geliştirmeye çalıştım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Ortak olduğumuz okulla kendi okulumuzdaki uygulamaları karşılaştırma fırsatı buldum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Ortak okulumuzdan esinlenerek sınıf içerisinde bazı düzenlemeler yapılmasına yardımcı oldum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Mail adreslerimi daha fazla kontrol etmeye başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Bilgi teknolojilerini daha fazla kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. İletişim teknolojisini daha fazla kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Yabancı dil öğrenmeye karşı ilgim arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Ödevlerimi yaparken yabancı kaynaklar kullanmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Yabancı dil seviyem olumlu yönde arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Yabancı dil öğrenmenin önemini anladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Yabancı dil öğrenmek daha çekici hale geldi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. Yabancı dil konuşma becerisine daha fazla önem verdim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. Ders dışı yabancı yayınları daha fazla izlemeye başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Proje yapmak kendi kendime dil öğrenmeme yardımcı oldu.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24. İngilizce dışında başka AB dillerini de öğrenmeye başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

25. Ortağımız olan okulların dillerinde de birkaç sözcük öğrendim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26. İngilizce dışındaki AB dillerine de ilgi duymaya başladım	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. Daha önce bildiğim yabancı diller dışında başka yabancı dillerde öğrenmeye başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28. Yabancı dilde daha fazla pratik yapma şansı buldum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29. Eskiye oranla daha akıcı yabancı dil konuşmaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30. Ortak olduğumuz ülkenin dilini öğrenme tutumum olumlu yönde değişti	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31. Avrupalılık bilincinin ne olduğunun farkına vardım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32. Avrupa vatandaşı olma yolunda kişisel gelişimim için gerekli olan temel becerileri edinmemi sağladı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33. Ortağımız olan ülkelerin kültürlerine ilgi duymaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34. Türk kültürü dışındaki kültürleri öğrenmeye yönelik ilgim arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35. Farklı ülkenin kültürlerine daha fazla saygı duymaya başladım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36. Farklı kültürlere sahip bireylerin bir arada sorunsuzca yaşayabileceğini öğrendim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37. Sınıf içinde farklı kültürler hakkındaki fikirlerimi paylaştım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38. Ortak olduğumuz ülkenin kültürünü öğrendim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39. Diğer ülkelerin eğitimi hakkında bilgim arttı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40. Projeye başlandıktan sonra ortağımız olan okul öğretmen ve öğrencilerini kendime daha yakın hissettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41. Türkler dışında diğer öğrencilerle de birbirimize benzer yanlarımız olduğunu keşfettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
42. Proje yapmak diğer ülkelere, onların yaşamlarına ve kültürlerine ilgimi artırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
43. Projede yer almak diğer kültürlerle ve yaşam biçimlerine karşı hoşgörümü artırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
44. Proje grubunda görev almak için arkadaşlarımı teşvik ettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
45. Projemizden bütün arkadaşlarıma söz ettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
46. Projeye katılanların sayısını artırmak için çaba sarf ettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Comenius Projeleri ile ilgili eklemek istedikleriniz...

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Ergün TAVŞAN	İmza:	
Doğum Yeri:	YAHYALI/KAYSERİ		
Doğum Tarihi:	14.03.2012		
Medeni Durumu:	Evli		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlkokul	Atatürk İlkokulu		Yahyalı	1991
İlköğretim	Yahyalı İ.H.L.		Yahyalı	1994
Lise	Yahya Gazi Lisesi		Yahyalı	1997
Lisans	Selçuk Üniv.	Sosyal Bilgiler Öğrt.	Konya	2002
Yüksek Lisans				

Becerileri:	Proje hazırlamak, yeni fikirler üretmek araştırmacının becerileri arasındadır.
İlgi Alanları:	Eğitim, öğretim, öğrenci araştırmacının ilgi alanlarını oluşturmaktadır.
İş Deneyimi:	Araştırmacı, 2002 yılından itibaren MEB'de çalışmaktadır.
Aldığı Ödüller:	Araştırmacıya, çalıştığı kurum tarafından 1 tane Takdir belgesi, 2 tane teşekkür belgesi verilmiştir.
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yrd. Doç. Dr. Selahattin AKPINAR (KMÜ BESYO Müdürü) Öğr. Gör. Veysel TEMEL (KMÜ BESYO Müdür Yrd.)
Tel:	0544 6194638
Adres	Ali Şahane mah. 197.sk No: 21/6 Karaman